МАУП
Міжрегіональна
Академія управління
персоналом

Збірник наукових праць

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ:
практичний досвід

Випуск 1

Хмельницький, 2021

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ ІНСТИТУТ
імені Блаженнішого Володимира, Митрополита Київського і всієї України
Приватного акціонерного товариства «Вищий навчальний заклад
«Міжрегіональна Академія управління персоналом»

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ: ПРАКТИЧНИЙ ДОСВІД

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

Випуск 1

Хмельницький - 2021

УДК 378:(082.1)
ББК 74.48я44
А 105

Академічна доброчесність: практичний досвід : зб. наук. пр. / гол. ред. Л. Г. Білий. – Хмельницький : Вид-во МАУП, 2021. – Вип. 1. – 180 с.

У збірнику наукових праць вміщено статті та тези виголошені на науково-порктичному семінарі «Академічна доброчесність: практичний досвід», що відбувся у Хмельницькому інституті МАУП 8 квітня 2021 року.

Редакційна колегія:

Головний редактор: Білий Л. Г., кандидат педагогічних наук, доцент, директор Хмельницького інституту МАУП.

Члени редакційної колегії:

Авсієвич А.В., доктор філософії в галузі права; **Гаюр І.Й.,** кандидат юридичних наук; **Дацюк О.А.,** кандидат богослов'я; **Коцюк В.Д.,** кандидат історичних наук; **Лисенко С.О.,** доктор юридичних наук, професор; **Олійник В.В.,** кандидат педагогічних наук, доцент; **Охман О.В.,** кандидат юридичних наук; **Парандій В.О.,** кандидат історичних наук, доцент (відповідальна за випуск); **Савчук Л.О.,** кандидат педагогічних наук, доцент; **Сем'янчук П.М.,** кандидат економічних нгаук; **Циганюк Ю.В.,** доктор юридичних наук, доцент; **Цимбалюк Г.С.,** кандидат економічних наук.

Рецензенти:

Гуменникова Т.Р., *доктор педагогічних наук, професор*
Кравчук О.В., *доктор наук з державного управління, доцент*

Рекомендовано до друку рішенням Вченої ради
Хмельницького інституту
ПрАТ «ВНЗ «Міжрегіональна Академія управління персоналом»
(протокол № 4 від 26 квітня 2021 р.)

© Хмельницький інститут
Міжрегіональної Академії управління персоналом, 2021
© автори статей

Л. Г. Білий,
кандидат педагогічних наук, доцент
(м. Хмельницький)

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Академічна доброчесність – поняття, що базується на 6 простих та зрозумілих цінностях: чесність, довіра, справедливість, повага, відповідальність та відвага. Повага до власної думки починається з поваги до думок інших, а повага до власного тексту – з поваги до чужих.

Чесність у навчанні та викладанні є базовою умовою побудови довіри між усіма, причетними до освітнього процесу. Відвага ж є здатністю чинити доброчесно всупереч страху чи тиску та вимагати від себе того ж, чого очікуєте отримати від інших. Ці постулати є основою чесного функціонування спільноти довіри, взаємоповаги та честі. [1]

Що ж є порушенням академічної доброчесності вважається:

академічний плагіат – оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості), та/або відтворення опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства; формою академічного плагіату є самоплагіат, що полягає у відтворенні без посилання на джерело інформації власних раніше опублікованих текстів;

фабрикація – фальсифікація результатів досліджень, посилань, або будь-яких інших даних, що стосуються освітнього процесу;

обман – надання завідомо неправдивої інформації стосовно власної освітньої (наукової, творчої) діяльності чи організації освітньої процесу;

списування – використання без відповідного дозволу зовнішніх джерел інформації під час оцінювання результатів навчання;

хабарництво – надання (отримання) учасником освітнього процесу чи пропозиція щодо надання (отримання) коштів, майна чи послуг матеріального або нематеріального характеру з метою отримання неправомірної вигоди в освітньому процесі. [2]

За порушення академічної доброчесності педагогічні, науково-педагогічні та наукові працівники закладів освіти можуть бути притягнені до такої академічної відповідальності:

- відмова у присудженні наукового ступеня чи присвоєнні вченого звання;
- позбавлення присудженого наукового ступеня чи присвоєного вченого звання;
- позбавлення права брати участь у роботі визначених законом органів чи займати визначені законом посади.

За порушення академічної доброчесності здобувачі освіти можуть бути притягнені до такої академічної відповідальності:

- повторне проходження оцінювання (контрольна робота, іспит, залік тощо);
- повторне проходження навчального курсу;
- відрахування із закладу освіти (крім осіб, що здобувають загальну середню освіту).

Юристи наполягають, що у нормативних актах які врегульовують питання академічної доброчесності є окремі неузгодженості. Тому для остаточного врегулювання питань, що стосуються академічної доброчесності розроблено Проект Закону України «Про академічну доброчесність». Цей Закон

визначає основні засади забезпечення академічної доброчесності у сферах освіти і науки. Закон спирається на загальноприйняті світовою спільнотою стандарти та принципи чесності та порядності, об'єктивності, професіоналізму, взаємної поваги і довіри, нульової толерантності до будь-яких проявів порушення академічної доброчесності, відповідальності, прозорості та публічності, законності, справедливості, академічної свободи, здорового глузду тощо, що визначаються у цьому законі та внутрішніми положеннями закладів освіти чи наукових установ. [3]

Академічна доброчесність є поняттям загальноприйнятим у розвинутих країнах сучасного світу. З одного боку, його узагальненість дозволяє охопити різні сфери академічного життя, де кожному з учасників відведена його унікальна роль та, відповідно, права, обов'язки та відповідальність. Із іншого боку, така всеохопність може бути загрозою у культурних реаліях, де з тих чи інших причин академічна культура та правила поведінки або ще не сформувалися, або були втраченими чи знищеними. Саме до другого типу можна відносити українську академічну культуру, де внаслідок викривлення цілей та цінностей освіти загалом та вищої освіти зокрема добре ім'я студента чи науковця, престижність статусу академічної людини (такої, що належить до академічної спільноти), добра репутація поступилися місцем званням і посадам, заради яких ці наукові звання здобуваються. [4]

Отже, якісна зміна системи вищої освіти вимагає розроблення нових підходів до навчання та викладання, утвердження чесності та етичних цінностей в освітньому процесі і науковій діяльності, створення нових механізмів побудови комунікації в закладах вищої освіти, що сприятиме формуванню високої академічної культури, носіями якої будуть науково-педагогічні і наукові працівники та здобувачі освіти.

Список використаних джерел та літератури:

1. Академічна доброчесність: практичний вимір. Режим доступу: https://osvita.ua/vnz/akadem-dobrochesnist/

2. Що таке академічна доброчесність? Режим доступу: http://aphd.ua/shcho-take-akademichna-dobrochesnist/

3. Національна агентство із забезпечення якості освіти. Проект Закону України «Про академічну доброчесність». Режим доступу: https://naqa.gov.ua

4. Академічна доброчесність – це запорука якісної освіти та сталого розвитку. Режим доступу: https://saiup.org.ua/novyny/z-chitkymy-oriyentyramy-stalogo-uspihu-akademichna-dobrochesnist-yak-zaporuka-yakisnoyi-osvity/

Авсієвич А.В.,
доктор філософії в галузі права (PhD)
(м. Хмельницький)
Гаюр І.Й.,
кандидат юридичних наук
(м. Хмельницький)

ПРАВОВИЙ АСПЕКТ КАТЕГОРІЇ «ДОБРОЧЕСНІСТЬ» У СФЕРІ ПРАВООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Одне з центральних місць серед функцій держави займає охорона прав та законних інтересів фізичних та юридичних осіб від протиправних посягань, відновлення порушеного права, припинення або розгляд порушеного права, забезпечення неухильного дотримання законності та громадського порядку, боротьба з правопорушеннями. Таку діяльність прийнято називати юридичною діяльністю. На думку В.Б. Басай, юридична діяльність – це вид соціальної діяльності, який здійснюють юристи з використанням юридичних засобів, дотримуючись в установлених законом випадках юридичної форми з метою розв'язання різних юридичних проблем [1, с.102].

Юридична діяльність – це система юридично значущих, законодавчо регламентованих дій та операцій, спрямована на задоволення публічних і приватних інтересів. Вона являє собою різновид соціальної діяльності. Їй притаманні основні риси, характерні для будь-якої соціальної діяльності: предметність, доцільність тощо.

За суб'єктами розрізняють такі види юридичної діяльності:

1) правоохоронна діяльність;
2) судова діяльність;
3) правозахисна діяльність.

Потреба у визначенні правоохоронної діяльності виникла внаслідок того, що у Конституції України проголошено: Україна є «соціальна, правова» держава (ст. 1). Вона взяла на себе обов'язок охороняти людину і суспільство від негативних проявів, соціальних відхилень. Людину, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпеку проголошено найвищою соціальною цінністю (ст. 3) [2]. Отже, державні органи, що вирішують проблеми життєзабезпечення людини, мають дбати про її охорону та захист як найвищої соціальної цінності.

Поняття правоохоронної діяльності у правовій та соціально-політичній літературі застосовується широко. Даний термін почали вживати в юридичній літературі лише в кінці 50-х початку 60-х років XX століття. Цим і пояснюється той факт, що поняття «правоохоронна діяльність" ще не «утвердилось». Довкола нього ведуться дискусії, висловлюються різні думки. В діючому законодавстві загальновживаного, чіткого окреслення цього поняття немає. Проте воно не знайшло обґрунтування, хоч законодавство про статус правоохоронних органів, функції, завдання та конкретні напрями їх діяльності, повноваження окремих органів та службових осіб є досить розвиненим. Нечітко визначено в навчальній літературі ознаки правоохоронної діяльності. Не розмежовуються поняття правоохоронної діяльності, судової діяльності та правозахисної діяльності.

У сучасній Україні повноваженнями з виконання правоохоронної функції наділені понад тридцять органів. До них слід додати службових та посадових осіб, які мають право складати протоколи про адміністративні правопорушення і перелік яких теж перевищує тридцять. Однак у зв'язку з переоцінкою пріоритетів у державі та суспільстві, визнанням державою як найвищої цінності людини, її прав і свобод останнім часом робота правоохоронних органів набуває нового

змісту. Це зумовлює потребу у створенні національної концепції правоохоронної діяльності із чітким визначенням органів, уповноважених на її здійснення.

Правоохоронна діяльність як багатоаспектна діяльність спрямовується політичними та управлінськими засобами на блокування соціальних відхилень, локалізацію соціальної напруги або правових конфліктів. Складна система правоохоронної діяльності реалізується у різних типах правозастосовних дій, а саме правовстановлюючих, правозабезпечувальних, правопримушувальних та право відновлювальних.

Зазначені види правоохоронних дій уповноважені здійснювати суди, органи прокуратури, органи слідства і юстиції.

Структурно до системи правоохоронної діяльності входять такі напрями:

а) діяльність державних органів із організаційного забезпечення діяльності органів судової влади;

б) діяльність органів прокуратури з виконання покладених на них функцій (підтримання державного обвинувачення в суді, функція представництва та наглядові функції);

в) діяльність з виявлення, запобігання та розслідування кримінальних правопорушень;

г) діяльність із захисту державної безпеки, державного кордону та охорони правопорядку [3, с.32].

Тепер розглянемо, які ж державні органи держави уповноваженні реалізувати вказані напрями правоохоронної діяльності.

А. Органи, які здійснюють організаційне забезпечення діяльності органів судової влади

Судова влада – це самостійна гілка державної влади, яка здійснюється уповноваженими на те державними органами –

судами, і призначенням якої є розв'язання правових конфліктів та здійснення судового контролю у визначеній законом процедурі і з забезпеченням виконання, шляхом застосування юридичної відповідальності [4, с.10].

Основу судової влади, безумовно, складає сукупність судових органів, наділених різною компетенцією. Головним їх призначенням є вирішення юридично значущих справ, що мають правові наслідки. Судовій владі відводиться особлива роль арбітра у спорах про право. Суб'єктом, який здійснює судову владу, виступає не будь-який державний орган, а лише суд із притаманними тільки йому повноваженнями впливу на поведінку людей, а через це – і на процеси, що відбуваються в суспільстві.

Вирішення таких юридично значущих справ (правових конфліктів) відбувається в судовому засіданні в порядку, закріпленому процесуальним законодавством. Фактично це є однією з основних функцій судової влади – функція правосуддя.

Б. Діяльність органів прокуратури з виконання покладених на них функцій (підтримання публічного (державного) обвинувачення в суді, функція представництва та наглядові функції). Прокуратура України становить єдину систему, яка в порядку, передбаченому Законом України «Про прокуратуру», здійснює встановлені Конституцією України функції з метою захисту прав і свобод людини, загальних інтересів суспільства та держави [5].

Діяльність органів прокуратури – один із засобів реалізації державної влади, яка функціонує виключно в інтересах цієї держави, вона закріплена в Конституцією України та іншими правовими актами. Державні інтереси полягають у захисті суверенітету, територіальної цілісності, державного кордону, державної безпеки тощо.

Згідно зі ст. 131-1 Розділу VIII Конституції України прокуратура здійснює:

1) підтримання публічного обвинувачення в суді;

2) організацію і процесуальне керівництво досудовим розслідуванням, вирішення відповідно до закону інших питань під час кримінального провадження, нагляд за негласними та іншими слідчими і розшуковими діями органів правопорядку;

3) представництво інтересів держави в суді у виключних випадках і в порядку, що визначені законом [2].

В. Діяльність з виявлення, запобігання та досудове розслідування кримінальних правопорушень

Г. Діяльність із захисту державної безпеки, державного кордону та охорони правопорядку

Зазначені функції реалізують: Служби безпеки України (СБУ); Державна прикордонна служба України; Національна поліція України (далі – поліція), Національна гвардія України;

Кожний напрям правоохоронної діяльності має істотні особливості. Цим пояснюється існування правозахисних та «силових» структур державних органів, певні організаційні зв'язки між ними, автономне, тобто незалежне один від одного, відомче регулювання діяльності.

В Україні за чинним законодавством можлива лише державна правоохоронна діяльність. Недержавна правоохоронна діяльність не передбачена, хоч участь громадян в охороні правопорядку та державного кордону є досить розвиненою та регламентованою. Для правоохоронної діяльності характерною є взаємодія між державними органами різних гілок влади – законодавчої, виконавчої та судової. Та незважаючи на множинність її суб'єктів, така діяльність має цілісний характер. Цілісне виконання правоохоронної функції в державі утворюється системними зусиллями уповноважених органів з виявлення або розслідування правопорушень, відновлення порушеного права, захисту правопорядку, нагляду за додержанням законності, активною і цілеспрямованою

взаємодією у процесі цієї діяльності та координацією між уповноваженими органами.

Правоохоронна функція держави полягає у забезпеченні конституційного порядку, національної безпеки; вона зумовлює стан законності, актуалізує охорону конституційних прав людини і громадянина та відновлення порушених неправомірним чином цих прав.

У відповідності з існуючими науковими розробками даний вид державної діяльності має ряд істотних ознак.

1. Правоохоронна діяльність має владний характер, який полягає у захисті певних суспільних відносин уповноваженими органами. Це певний різновид діяльності, яка здійснюється від імені та за дорученням держави, відповідними (уповноваженими) органами їх службовими та посадовими особами, їх приписи є обов'язковими для адресатів. З метою припинення протиправної діяльності правоохоронні органи в рамках своїх повноважень використовують як запобіжний захід – примус.

2. Правоохоронна діяльність має правозастосовчий характер рішень, що приймаються. Її особливість полягає не у встановленні нових норм права, а у застосуванні чинних норм. Дії та результати дій суб'єктів правоохоронної діяльності спрямовані не на себе, а на інших суб'єктів, створюючи, змінюючи, захищаючи, підтверджуючи або припиняючи права та обов'язки останніх.

3. Правоохоронна діяльність здійснюється не будь-яким способом, а лише із застосуванням юридичних заходів впливу до правопорушників. До них прийнято відносити заходи державного примусу і стягнення, регламентовані законом.

4. Значною ознакою правоохоронної діяльності являється те, що застосовувані в процесі її здійснення юридичні заходи впливу повинні суворо відповідати приписам закону. Тільки в законі можуть бути встановлені підстави для застосування

конкретного заходу впливу і чітко визначатись її зміст. Орган, який застосовує такий вплив, зобов'язаний по пунктам виконувати відповідні приписи.

5. Характерною ознакою правоохоронної діяльності є процедурна (процесуальна) ознака. Вона вказує на те, що способи здійснення правоохоронної діяльності складаються із спеціально встановлених юридичних процедур. Порушення службовими особами правоохоронних органів встановлених процедур визнається істотним порушенням процесуального законодавства і, як правило, тягне за собою визнання дії правоохоронного органу неправомірною. На важливість додержання процедури правоохоронних дій вказує також і те, що під час масових репресій 30-х років порушення законності відбувалося саме у вигляді спрощення процедур та появи надзвичайних правоохоронних органів [3, с.101].

Це стосується вимог і до складання процесуальних актів іншими суб'єктами правоохорони, а саме прокурора, слідчого, оперативного працівника тощо.

Отже, процедурна (процесуальна) ознака правоохоронної діяльності вказує на формальну визначеність такої діяльності та неприпустимість її порушення.

6. В решті-решт, істотною ознакою правоохоронної діяльності визнається статусна (професійна) ознака особи, яка є уповноваженим державою суб'єктом такої діяльності. Здійснювати заходи з охорони права, відновлення порушеного права, виявлення та розслідування кримінальних правопорушень, підтримання правопорядку має лише компетентна, процесуально уповноважена державою службова особа, яка позбавлена права обіймати будь-яку іншу посаду або займатися іншою діяльністю (крім наукової та творчої діяльності) й делегувати свої повноваження іншій особі.

Призначення правоохоронної діяльності склалося історично, воно функціонально визначено межами компетенції

правоохоронних органів їх посадових та службових осіб. Залежно від цього розрізняють види компетенції (загальну, територіальну та відомчу). Відповідно до меж своєї компетенції посадові/службові особи видають відповідні нормативно-правові акти. Кадри правоохоронних органів формуються, як правило, з юристів або осіб, які мають спеціальну підготовку. На замовлення правоохоронних органів щорічно до них влаштовується на роботу значна кількість громадян з вищою юридичною освітою. Підвищення ефективності правоохоронної діяльності багато в чому залежить від становлення системи виховної і соціально-психологічної роботи з особовим складом правоохоронних органів. Яскравим прикладом таких органів може бути діяльність органів Національної поліції України.

Щодо визначення поняття «правоохоронна діяльність», то в літературних джерелах їх є декілька. Першу спробу сформулювати дане визначення зробили російські вчені К.Ф. Гуценко, М.А. Ковальов. На їх думку, правоохоронна діяльність – такий різновид державної діяльності, яка здійснюється з метою охорони прав фізичних, юридичних осіб, а також самої держави спеціально уповноваженими органами шляхом застосування заходів юридичного впливу відповідно до закону і при неухильному дотриманні передбаченого ним порядку [1, с.42].

На сьогодні вітчизняними вченими, даються й інші визначення поняття правоохоронної діяльності.

На думку І.Є. Марочкіна, правоохоронна діяльність – це така переважно державна діяльність, яка здійснюється у встановленому законом порядку і на його основі уповноваженими державними органами з метою охорони й захисту прав, свобод та інтересів суб’єктів права шляхом застосування правових заходів впливу [3, с.54].

Правоохоронну діяльність прийнято розглядати в широкому і вузькому розумінні.

Правоохоронна діяльність у широкому розумінні – це діяльність усіх державних органів та недержаних організацій щодо забезпечення дотримання прав і свобод громадян, їх реалізації, законності та правопорядку. У вузькому розумінні правоохоронна діяльність – це діяльність спеціально уповноважених органів держави (державних та недержавних) з охорони права від правопорушень, що здійснюється у встановленій законом формі з компетенцією того чи іншого органу. Об'єктом охорони є суспільні відносини, що регулюються правом, тобто правовідносини, які охороняються за допомогою права, а також права та свободи суб'єктів права, закріпленні в нормативно-правових актах.

Таким чином, кожний напрям правоохоронної діяльності має істотні особливості. Цим пояснюється існування правозахисних та «силових» структур державних органів, певні організаційні зв'язки між ними, автономне, тобто незалежне один від одного, відомче регулювання діяльності. І в діяльності кожного з правоохоронних органів в рамках функцій кожного з них повинно бути присутнім дотримання категорії доброчесності у всіх аспектах цієї дефініції.

Філософські витоки сучасного розуміння категорії доброчесність зароджені глибоко в таких засадничих світоглядних феноменах як добро, мораль, справедливість. Ще у словах Арістотеля, доброчесність людини відображає склад її душі [5]. За Арістотелем існує два види чесності (доброчесності): діаноетична (інтелектуальна) та етична (що визначає доброчесний спосіб життя). Перша – філос. (теор.) мудрість (sophia) та практ. мудрість, розсудливість (phronesis), які набуваються шляхом навчання. Друга – чесноти волі, характеру, які набуваються через виховання [6].

Доброчесність формується в процесі життєвого досвіду як елемент свідомості людини. Вплив на чесну поведінку зумовлюють фактори соціального середовища, внутрішніх

переконань та почуттів, нав'язаних образів справедливості, добра та зла.

Психологічний підтекст феномену доброчесності поєднаний складними свідомими та інтелектуальними процесами, які на той чи інший момент часу формують у людини як соціальної істоти певну властивість поведінки. Оскільки морфологічно доброчесність є поєднанням слів «добро» і «чесність», її результат – це вчинки та дії, які приносять користь іншим людям та суспільству загалом. Слід погодитись із В.В. Стасенко, що досягнення доброчесності у правовому суспільстві є побудова відповідального суспільства, громадський запит на високі стандарти життя, що реалізується формуванням стабільних взаємовідносин і напрацюванням професійної репутації [7, с. 73].

Отже, доброчесність як психологічно-вольова та соціальна якість поведінки і мислення людини є складним морально-етичним, культурним та психологічним феноменом, який має широку сферу застосування, не виключенням якої є оцінка діяльності людини у сфері забезпечення правопорядку.

З іншого боку, доброчесність правоохоронців має індивідуальне підґрунтя, оскільки базується на індивідуальній поведінці публічної особи. Остання, в свою чергу, формується через сприйняття, ставлення, традиції, прийняту в організації практику та соціальні норми [8, с. 18]. Таким чином, об'єктивним чинником становлення доброчесності у сфері правоохоронної діяльності є соціокультурне середовище життя особи, пов'язане, в тому числі, із менталітетом та історичними подіями.

Категорія «доброчесність» особи як мірило якості антикорупційної публічної служби – це трансформація добра, справедливості, чесності в площину функціональних обов'язків, в результаті чого, офіційна публічна особа, державний службовець набуває ознак компетенційності,

самовмотивованості, безкорисливості, чесності, системності та сумлінності виконання визначених законом обов'язків [9].

Зміст категорії «доброчесність» в правовому та доктринальному підходах досить різниться, що вносить суттєву складність в механізм адміністративно-правового втілення елементів доброчесності в правоохоронній сфері. Єдиним визначенням дефініції, яка міститься в Законі України «Про державну службу» в принцип доброчесності вкладають дві ознаки: перша – спрямованість дій державного службовця на захист публічних інтересів; друга – відмова державного службовця від превалювання приватного інтересу під час здійснення наданих йому повноважень [10].

Складність доктринального тлумачення доброчесності пояснюється оціночністю формулювання публічного інтересу та визначенням його меж. В.В. Галунько обґрунтовано вважає, що публічним інтересом слід вважати важливі для значної кількості фізичних та юридичних осіб потреби, які відповідно до законодавчо встановленої компетенції забезпечуються публічною адміністрацією [11, с. 181].

В суддівській практиці, на думку В.А. Писанець, до недоброчесної поведінки відносять дії, які призвели до порушення авторитету органів правосуддя [12, с.200]. Аналогічно, авторитет правоохоронних органів повинен бути об'єктом категорії доброчесність. З іншого боку виникає питання охопленості терміном «публічний інтерес» авторитету правоохоронних органів як суб'єктного елементу системи правоохоронної діяльності. На наш погляд, незважаючи на стверджувальну відповідь, діяння, які містять підрив авторитету правоохоронних органів, слід окремо визначити в системі дисциплінарної поведінкової моделі в якості порушень. Така ідея обґрунтовується значимістю авторитету правоохоронних органів як показника довіри суспільства, що є важливим чинним ефективності усієї правоохоронної інституції. Дії публічних

осіб, спрямовані на дискредитацію правоохоронної системи необхідно розцінювати як недоброчесну поведінку та застосовувати відповідальність за її наслідками.

Відмова державного службовця від превалювання приватного інтересу під час здійснення наданих йому повноважень, як другий елемент формального змісту досліджуваної категорії, є досить чітким та однозначним. Приватний інтерес при забезпеченні публічного інтересу не повинен існувати. Якщо більш конкретизовано підійти до такого формулювання, можна привести приклад реалізації повноважень правоохоронцем як громадянина, який також не позбавлений законних прав та свобод, але для якого є певні допустимі обмеження. У такому випадку, забезпечення превалювання публічного інтересу над приватним має місце при реалізації службових повноважень, згідно посадової інструкції. Як правило, такі повноваження, принаймні, обмежені перебуванням на посаді, робочим часом тощо. Таким чином, доброчесність у формальному розумінні законодавства про державну службу є виміром способу, форми поведінкової діяльності публічної особи правоохоронця при здійсненні ним своїх повноважень.

В американській системі державного управління, доброчесність також розглядають як спосіб контролю публічних цінностей [13], що за змістом охоплює найширше коло відносин, на які поширюється засада доброчесності в сфері публічного права. З цього таки можна стверджувати що професійна чесність працівників правоохоронних органів – це засіб контролю публічних цінностей у сфері забезпечення правопорядку та безпеки, забезпечення та охорони прав, свобод та інтересів фізичних, юридичних осіб.

І нарешті, іншим за змістом є термін «доброчесність», запропонований В. Федорович, як фундаментальна категорія науки, етики, що відображає суб'єктивну форму моралі та означає результат виявлення в поведінці особистості певних

стійких позитивних моральних якостей, доброчесність державної влади може в найбільш загальному вигляді означати високоморальну характеристику її представників, діяльність яких спрямовується на досягнення добра (блага) як для кожної окремої людини, так і для суспільства загалом [14, с. 16].

Авторські твердження та погляди на зміст професійної доброчесності як правової категорії, без сумніву, мають право на існування у світлі наукової доктрини. Втім, чи повинні бути такі терміни імплементовані в якості дефініції в чинне законодавство є дуже складним питанням. Насамперед складність полягає у тому, що вимір недоброчесної поведінки (який повинен бути чітким, оскільки лише за таких умов можливо застосувати відповідальність), є неоднаковим для кожного типу публічних осіб, у тому числі посадових осіб правоохоронних органів. Корпоративність як ознака доброчесної поведінки диференціює цінності, які важливі для конкретного типу публічних осіб. Відсутність в Україні Етичного кодексу поведінки працівників правоохоронних органів, що, в свою чергу, є наслідком неоднозначного підходу до розуміння системи правоохоронних органів – вимагає обґрунтування сутності категорії «доброчесність у сфері правоохоронної діяльності» в джерелах відомчого нормотворення. Це позбавляє системного та уніфікованого підходу до розробки дефініції.

Що стосується ознак категорії «доброчесність», то необхідно відмежувати ознаки, які відтворюють інституційну сутність доброчесності як якості публічного службовця та ознаки, які створюють умови для доброчесної поведінки. Наприклад, безумовний вплив на доброчесність в загальному справляє обсяг дискреційних повноважень. Чим більший обсяг дискреційних повноважень, тим більшим повинен бути контроль за дотриманням вимог на доброчесність.

Таким чином, доброчесність як самостійне соціально-правове явище та характеристика правової дійсності може існувати у трьох системах: 1) індивідуальній – доброчесність державного службовця, працівника правоохоронного органу; 2) інституційній – вимір доброчесності в окремій публічній сфері, підданій корупційному впливу чи конфлікту інтересів; 3) надінституційній (антикорупційна системи держави) – механізм міжсистемної комунікації, що забезпечує несприйняття та подолання недоброчесних проявів на всіх рівнях.

Доброчесність – це система морально-етичних якостей особи, що може перетворитись у поведінкову модель як результат усвідомленої, розумово-психологічної діяльності та має відображати суб'єктивне відношення особи до суспільних цінностей. Перехід доброчесності у професійну чесність публічної особи, а особливо - співробітника правоохоронних органів, повинен відбуватися в результаті: неупередженості, забезпечення превалювання професійних (посадових, публічних) цінностей над приватними інтересами; захисту публічних інтересів та підтримки авторитету органів публічної влади; запобігання корупції; формування толерантності, ввічливості як при виконанні службових обов'язків так і поза ними.

Отже, правовий зміст категорії «доброчесність» вимагає пошуку оптимального змісту професійних чеснот в системі етичних вимог до особи, а також критеріїв перевірки особи на предмет дотримання якостей професійної чесності при здійсненні функцій та завдань держави.

Список використаних джерел та літератури:

1. Басай В.Д. Судові та правоохоронні органи України. Підручник. Видавничо-поліграфічне товариство «Вік», 2001. 631 с.

2. Конституція України від 28 червня 1996 року. Верховна Рада України; офіційний веб-сайт. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80

3. Організація судових та правоохоронних органів : підручник / І. Є. Марочкін, Л. М. Москвич, М. П. Каркач та ін. ; за ред. І. Є. Марочкіна. Х.: Право, 2014. 448 с.

4. Суд, правоохоронні та правозахисні органи України: Підручник /Міністерство освіти і науки України. О.С. Захарова, В.Я. Карабань, В.С. Ковальський (кер. авт. кол.) та ін.: Відповід. Ред. В. Маляренко. Київ: Юрінком Інтер, 2004. 375 с.

5. Арістотель. Нікомахова етика / пер. В. Ставнюк. К.: Аквілон-Плюс, 2002. 480 с.

6. Політична енциклопедія / НАН України; Ін-т політ. і етнонац. досл. ім. І. Ф. Кураса; гол. ред. Ю. Левенець. К.: Парламентське в-во, 2011. С. 39–40. URL: http://litopys.org.ua/rizne/aristotle.htm.

7. Стасенко В.В. Доброчесність – категорія філософська. Академічна доброчесність: виклики сучасності. Збірник наукових есе учасників наукового стажування для освітян (Республіка Польща, Варшава, 1–13.10.2018). Варшава, 2018. 162 с.

8. Ефективне врядування та виховання доброчесності у секторі безпеки та оборони: Освітня дисципліна програма виховання доброчесності НАТО, 2016. URL: http://buildingintegrity.hq.nato.int.

9. Глущенко С. Що розуміти під професійною етикою та доброчесністю в контексті кваліфікаційного оцінювання суддів? Закон і бізнес. 2016. URL: http://zib.com.ua/ua/125930-scho_rozumiti_pid_ profesiynoyu_etikoyu_ta_dobrochesnistyu_v_.html.

10. Про державну службу: Закон України від 10.12.2015 № 889-VIII. Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/889-19.

11. Галунько В. В. Публічний інтерес в адміністративному праві. Форум права. 2010. № 4. С. 178–182. URL: http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2010-4/ 10gvvvap.pdf/.

12. Писанець В. А. Теоретико-правовий зміст категорії «доброчесність» у сфері правоохоронної діяльності. Прикарпатський юридичний вісник. 2018. Випуск 2(23). Том 3. С.199-203.

13. Ґьялт де Ґрааф, Цегерван дер Вал. Контроль публічних цінностей, що конфліктують між собою: Врядування на основі доброчесності та ефективності. Американський огляд державного управління. 2010. С. 623–640.

14. Федорович В. Загальнотеоретичні підходи до визначення не доброчесної поведінки суддів системі загальнодержавних заходів протидії корупції. Наці-ональний юридичний журнал: теорія та практика. 2015. № 6. С. 14–17.

УДК 378

Бабенко В.А. (Babenko V.A.),
здобувач вищої освіти
(м.Ізмаїл, Одеська обл.)
науковий керівник –
Байрамова О.В.,
кандидат філософських наук
(м.Ізмаїл, Одеська обл.)

СИСТЕМА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ У ВИЩІЙ ОСВІТІ

ACADEMIC INTEGRITY SYSTEM IN HIGHER EDUCATION

На шляху до імплементації Європейських стандартів вищої освіти сучасна академічна спільнота потребує вирішення чималої кількості актуальних проблем. Ключову роль у цьому питанні відіграє академічна доброчесність. Доброчесність в сучасному цивілізованому світі є тим чинником, який складає фундамент внутрішнього балансу людини, її моральний образ. Вища освіта фактично скріплює цей фундамент елементами академічної доброчесності, які покликані виховувати інтелектуальну гідність і повагу до різноманіття думок та ідей, реалізуючи тим самим свою соціальну місію.

Варто констатувати, що на сьогодні питання боротьби з випадками недотримання академічної доброчесності, у тому числі й під час провадження наукової діяльності, є актуальними для України, оскільки «стрімкий розвиток технологій та вільний доступ до продуктів інтелектуальної власності полегшують процес використання та поширення інформації, але разом з цим набувають усе більших обертів процеси

запозичення, привласнення і використання чужих ідей та думок» [1, с. 158].

Чітке розуміння основ академічної доброчесності та особливостей умов реалізації позитивних практик в закладах вищої освіти в Україні та світі є найголовнішим етапом на шляху підвищення якості освіти. Закон України "Про освіту" трактує академічну доброчесність як "сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень" [2].

Формування та популяризація культури академічної доброчесності є пріоритетним завданням усіх закладів освіти. Впровадження принципів академічної доброчесності у її сучасному розумінні, а саме у трактуванні статті 42 Закону України «Про освіту» поточної редакції (станом на 19.01.19 р.), у академічній спільноті Дунайського Інституту Водного Транспорту Державного Університету Інфраструктури та Технологій (далі ДІВТ ДУІТ) передбачає визнання всіма учасниками освітнього процесу політики, стандартів і процедур дотримання академічної доброчесності, організацію заходів, які сприяють формуванню етичних стандартів та загальної культури серед здобувачів освіти, прагнуть до "нульової" толерантності відносно порушення принципів та правил академічної доброчесності. Регулярно проводяться опитування здобувачів вищої освіти; тематичні лекції, круглі столи, семінари, тренінги; засобами неформальної та інформальної освіти відбувається навчання основам академічного письма та підвищення рівня академічної культури (наприклад, проходження онлайн курсу "Академічна доброчесність в університеті" на платформі громадської освіти ВУМ (Відкритого Університету Майдану) - автори Квіт Сергій, Чуканова Світлана); студентська рада

інституту розробляє та презентує інформаційні та навчальні матеріали щодо проблем реалізації принципів академічної доброчесності; всі здобувачі залучені до ознайомлення з навчальними вебінарами від Проєкту «Ініціатива академічної доброчесності та якості освіти» (Academic Integrity and Quality Initiative – Academic IQ), що реалізується Американськими Радами з міжнародної освіти за сприяння Посольства США в Україні (Відділу преси, освіти та культури), Міністерства освіти і науки України та Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти тощо. Студентська рада інституту на початку кожного нового навчального року проводить ознайомлення здобувачів освіти першого курсу з основними нормативно-правовими документами ДІВТ ДУІТ, які регулюють питання реалізації принципів академічної доброчесності в освітньому процесі.

Але попри активну інформаційну кампанію серед всіх учасників освітнього процесу, останнє опитування здобувачів ДІВТ ДУІТ у січні 2021 року, підтвердило певні прояви порушення академічної доброчесності. На запитання “Чи відомі Вам випадки плагіату серед ваших однокурсників?” 66,2% респондентів обрали відповідь - “не відомо про випадки плагіату серед здобувачів”, але 13.8% респондентів, на жаль, обрали відповідь - “так”.

Основні причини, які пояснюють схильність здобувачів освіти до порушення догм академічної доброчесності, були описані у багатьох наукових працях, зокрема у праці “Teixeira”, яка презентує результати міжнародного анкетування більше ніж 7213 студентів із 42 університетів з 21 країни світу (в т.ч. Аргентина, Бразилія, Австрія, Данія, Португалія, Ірландія, Італія, Португалія, Мозамбік, Нігерія, Нова Зеландія).

4. Чи відомі Вам випадки плагіату серед ваших однокурсників?

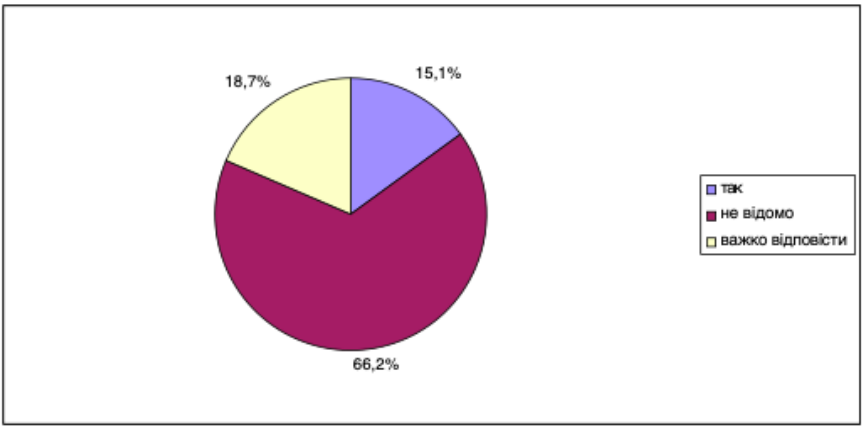

Метою дослідження було виявити частоту списування та ідентифікувати причини порушення академічної доброчесності. Схильність до списування під час іспитів по ряду країн різна, починаючи з найнижчого рівня 5% в університетах, розташованих в Скандинавських країнах (Данія і Швеція) і завершуючи найвищим рівнем 88% в університетах країн Східної Європи (Польща, Румунія і Словенія). Автори дослідили, що існує прямий зв'язок між частотою списування і загальним рівнем соціально-економічного розвитку країни, а також рівнем корупції у державі. Вирішальними факторами, які зумовлюють чи обмежують списування, є відношення самого соціального середовища до недоброчесних і корупційних практик та суворість покарань за академічні проступки ("клімат для шахрайства") [3].

Ми вважаємо, що для розбудови ефективної системи забезпечення академічної доброчесності в ЗВО доцільно збільшити кількість заходів щодо популяризації культури боротьби з плагіатом та списуванням в закладах освіти всіх рівней, посилити загальний контроль на іспитах, інтегрувати в

освітні компоненти більше творчих завдань, поліпшити систему підготовки до занять, ввести більш суворі покарання за академічні проступки.

Імплементація принципів академічної доброчесності в сучасних закладах вищої освіти передбачає наявність розвинутих морально-культурних характеристик всіх учасників освітнього процесу. Підвищення економічного рівня розвитку держави та розуміння особистої відповідальності людини під час навчання та виконання професійних обов'язків надає можливість розробити та імплементувати ефективну політику забезпечення академічної доброчесності як національного рівня, так і локального масштабу. Академічна недоброчесність у вищій школі є системною проблемою, а тому її вирішення потребує системних змін, які мають відбуватися паралельно формуванню системи забезпечення якості вищої освіти.

Список використаних джерел та літератури

1. Академічна доброчесність : проблеми дотримання та пріоритети поширення серед молодих вчених : кол. моногр. За заг. ред. Н. Г. Сорокіної, А. Є. Артюхова, І. О. Дегтярьової. Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2017. 169 с.

2. «Про освіту» Закон України від 05.09.2017 №2145-VIII.
URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145

3. Академічна доброчесність: міфічна концепція чи дієвий концепт https://saiup.org.ua/novyny/akademichna-dobrochesnist-mifichna-kontseptsiya-chy-diyevyj-kontsept/ .

УДК 378

Байрамова Є.В.,
учениця СЗНЗ
(м.Ізмаїл, Одеська обл.)
науковий керівник –
Байрамова О.В.,
кандидат філософських наук
(м.Ізмаїл, Одеська обл.)

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ЯК ПОКАЗНИК ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

ACADEMIC INTEGRITY AS A INDICATOR OF THE QUALITY OF HIGHER EDUCATION

Як соціокультурний інститут, освіта з кожним роком набуває все нових властивостей і ознак. Але незмінним, особливо в умовах системних трансформацій, залишається прагнення людей сформувати або здобути освіту найвищої якості. Сьогодні актуальним завданням державного значення є забезпечення високої якості і перспективності освіти в країні. За останні роки в Україні зроблено значні кроки щодо створення правового фундаменту для впровадження системи гарантування і забезпечення якості вищої освіти: ухвалено нові Закони «Про освіту» та «Про вищу освіту», розпочало роботу Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти. В закладах освіти створені системи управління та моніторингу якістю освіти, реалізуються міжнародні проекти, запроваджуються процедури зовнішнього незалежного оцінювання та міжнародної сертифікації якості у сфері освіти.

Одним із чинників, які обумовлюють ефективність системи забезпечення якості вищої освіти є пропагування

академічної доброчесності, нетерпимості до будь-яких форм її порушення (компіляція, плагіат, фальсифікація), практичне впровадження загальнонаціональної системи антиплагіату та покарання за різні прояви академічної недоброчесності (держслужбовців і чиновників усіх рангів, керівників ЗВО, викладачів, науковців, здобувачів вищої освіти). Кодекс етики в галузі вищої освіти оприлюднила Міжнародна Асоціація університетів (англ. International Association of Universities), у якому визначено принципи, що сприяють формуванню організаційної та моральної ідентичності, серед яких:

- академічна чесність і етична поведінка при дослідженнях;
- рівність, справедливість та відсутність дискримінації;
- підзвітність, прозорість і незалежність;
- критичний аналіз та повага до аргументованих думок;
- вільне та відкрите поширення знань та інформації;
- солідарність за чесне поводження з міжнародними партнерами.

Також окреслено місце етичних норм, принципів та документів в регулюванні університетської культури. Запропоновано схему імплементації інституційних Кодексів етики для гарантування відповідальності кожного ЗВО перед суспільством за надання якісної вищої освіти та проведення належних наукових досліджень, для захисту і заохочення високого рівня академічної цілісності й етичної поведінки [1, с. 16-17].

Аналіз проблеми якості вищої освіти, підвищення авторитету національної системи вищої освіти на міжнародному рівні напряму залежить від дотримання принципів академічної доброчесності всіма учасниками освітнього процесу. Відповідно до п. 8 ч. 2 ст. 16 Закону України «Про вищу освіту», система внутрішнього забезпечення якості вищої освіти має забезпечувати дотримання академічної доброчесності

працівниками закладів вищої освіти та здобувачами вищої освіти [2]. Види академічної відповідальності (у тому числі додаткові та/або деталізовані) учасників освітнього процесу за конкретні порушення академічної доброчесності визначаються спеціальними законами та/або внутрішніми положеннями закладу освіти, що мають бути затверджені (погоджені) основним колегіальним органом управління закладу освіти та погоджені з відповідними органами самоврядування здобувачів освіти в частині їхньої відповідальності (ч. 7 ст. 42 Закону «Про освіту»).

За порушення академічної доброчесності може наступати один із різновидів відповідальності, в залежності від вчиненого діяння: дисциплінарна, адміністративна чи кримінальна відповідальність. Притягнення до відповідальності буде здійснюватись уповноваженими суб'єктами через матеріали дисциплінарної справи, протоколи про адміністративні правопорушення або матеріали кримінального провадження

За результатами проекту «Вплив політик боротьби з плагіатом у вищій освіті Європи» (Impact of Policies for Plagiarism in Higher Education Across Europe) проаналізовано системи й методи боротьби з плагіатом у 27 країнах-членах ЄС та сформовано рекомендації щодо популяризації інституційної культури академічної доброчесності, зокрема:

1. Академічна доброчесність має бути стратегічним пріоритетом у системі управління закладом вищої освіти / науковою установою;

2. Чітке, прозоре й послідовне дотримування загальноінституційних правил і процедур для підтримки академічної доброчесності;

3. Застосування справедливих і пропорційних санкцій;

4. Об'єднання зусиль та взаємодія усієї академічної спільноти у реалізації стратегії недопущення та боротьби з проявами академічної не доброчесності; 5. Інституційна

культура та цінності для заохочення отримання додаткових фінансових бонусів (грантів) та культ навчання;

6. Студентське лідерство в активній підтримці інституційної стратегії академічної чесності;

7. Прозорість, відкритість, збереження інституційної культури та ефективна комунікація на всіх рівнях;

8. Постійне оцінювання, моніторинг, дослідження для підвищення ефективності стратегії, політик і систем;

9. Впровадження принципів академічної доброчесності у систему наукових досліджень і розробок в рамках і за межами установи;

10. Інституційне розуміння того, що є прийнятним в академічній практиці, відповідно до міжнародних норм і стандартів [3].

ЗВО зобов'язані вживати заходів щодо запобігання та виявлення академічного плагіату в наукових роботах наукових, науково-педагогічних, педагогічних, інших працівників і здобувачів вищої освіти та притягнення їх до дисциплінарної відповідальності (пункт і частини третьої статті 32 Закону України «Про вищу освіту»). Тому заклади вищої освіти зобов'язані мати внутрішню систему забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти, що відповідно до пункту 8 частини другої статті 16 Закону України «Про вищу освіту» передбачає забезпечення дотримання академічної доброчесності працівниками закладів вищої освіти та здобувачами вищої освіти, у тому числі створення і забезпечення функціонування ефективної системи запобігання та виявлення академічного плагіату.

В аналітичній записці «Академічна доброчесність. Аналітичний звіт та рекомендації», яка розроблена командою експертів урядово-громадської ініціативи «Разом проти корупції» у взаємодії з Агентством США з міжнародного розвитку, зазначається, що у розвинених країнах академічна

доброчесність визначається як критично важлива для забезпечення довіри до наукових результатів та до підтвердження результатів освіти випускників навчальних закладів [4].

Саме академічна доброчесність є важливим чинником успішності закладів вищої освіти. На ній ґрунтується довіра викладачів, роботодавців та замовників освітніх і наукових послуг, а також спонсорів і грантодавців. Формується позитивний зворотний зв'язок, який посилює репутацію університету, його працівників і студентів. Отже усвідомлення всіма учасниками освітнього процесу важливості принципів академічної доброчесності та здатностей (практичних навичок самостійної та/або науково-дослідної роботи) для їх дотримання виступає індикатором якості вищої освіти - рівня здобутих особою знань, умінь, навичок, інших компетентностей, що відображає її компетентність відповідно до стандартів вищої освіти.

Список використаних джерел та літератури:

1. Фініков Т. Академічна доброчесність: глобальний контекст та національна потреба. Академічна чесність як основа сталого розвитку університету. URL: http://www.edupolicy.org.ua/_dx/assets/images/Kniga160514_web.pdf.

2. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18/ed20150529.

3. Glendinning I. Promoting Maturity in Policies for Plagiarism across Europe and beyond. URL: https://www.coe.int/t/DG4/
EDUCATION/etined/Irene_Glendinning_- PragueForum2015.pdf.

4. Аналітична записка «Академічна доброчесність. Аналітичний звіт та рекомендації». https://rpr.org.ua/wp-content/uploads/2018/10/Analitychna-zapyska-akademichna-dobrochesnist.pdf.

УДК 378

Базаджи Л.В. (Bazadzhi L.V.),
здобувачка вищої освіти
(м.Ізмаїл, Одеська обл.)
науковий керівник –
Байрамова О.В.,
кандидат філософських наук
(м.Ізмаїл, Одеська обл.)

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ: СУЧАСНІ ВИМІРИ

ACADEMIC INTEGRITY: MODERN DIMENSIONS

Великим гальмом для створення якісного освітнього середовища у сучасних закладах вищої освіти України є спосіб мислення людей, котрі ухвалюють рішення і формують обличчя освіти та науки, а також чималої маси громадян, які орієнтуються на них. Страх перед змінами, толерантність до корупції, пристосуванство і створення "для себе улюбленого" зони комфорту не завжди дозволяють нам ефективно здійснювати освітню та професійну діяльність засновану на принципах та базових цінностях академічної доброчесності. Академічна антикультура не дає ефективно реалізовувати культуру довіри, поваги, відповідальності, якості та взаємної співпраці. Формування нового типу культури в закладах вищої освіти на принципах академічних цінностей, суспільної відповідальності, дотримання академічної доброчесності ще не стало тим пріоритетом, здатним мотивувати на якісні зміни всіх учасників освітнього процесу. Але саме навчальні заклади мають потужні ресурси для формування загальної культури, світогляду та ціннісних орієнтирів у сфері академічної культури. У всьому цивілізованому академічному світі давно вже прийшли до висновку: загальний розвиток

важливіший за вузькопрофільний академічний, оскільки дозволяє сформувати у стінах закладу освіти не просто фахівця, а соціально активного і відповідального громадянина, лідера, який здатен допомогти змінити світ та інших людей на краще і саме у цьому виявити свою потрібність як для суспільства, так і для своєї альма-матер. Це основна мета академічної культури та доброчесності [1, с. 6].

Для більш об'єктивного розуміння ступеня сформованості академічної відповідальної освітньої території закладів вищої освіти було проведено онлайн опитування здобувачів - Київського політехнічного інституту ім. Ігоря Сікорського, Національного університету «Одеська Морська Академія», Одеського Національного економічного Університету, щодо виявлення рівня їх інформованості з питань академічної культури, загального розуміння принципів та цінностей академічної доброчесності.

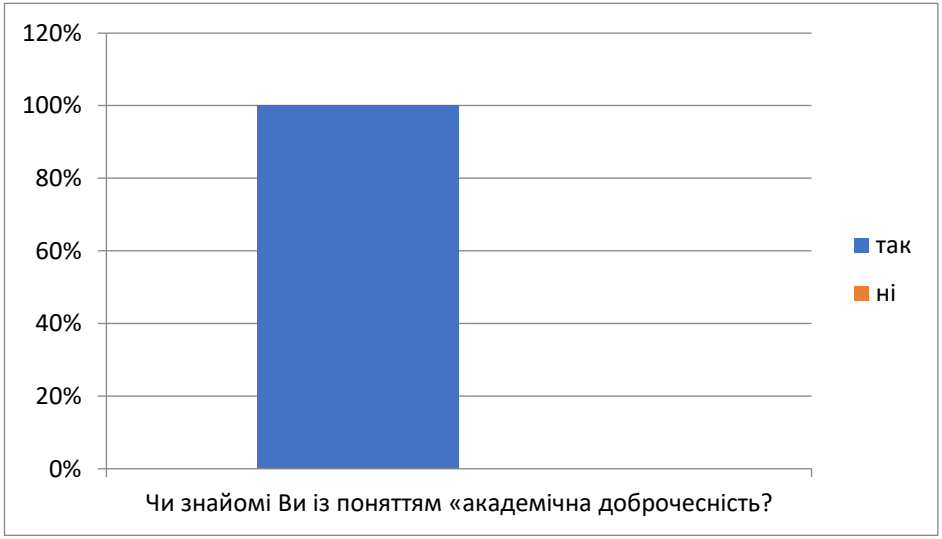

Всього було опитано 31 респондент, яким було запропоновано надати відповіді на 5 запитань.

На запитання «Чи знайомі Ви із поняттям «академічна доброчесність»? 100% респондентів надали відповідь «так».

При відповіді на запитання «Які, на Вашу думку, заходи є доречними для запобігання академічної недоброчесності?» найдоречнішим заходом для запобігання академічної недоброчесності 52% респондентів обрали варіант «роз'яснювальна робота серед здобувачів». Також 37% здобувачів дієвим заходом вважають запровадження «Кодексу честі здобувача освіти» і ще 11% - покарання здобувачів.

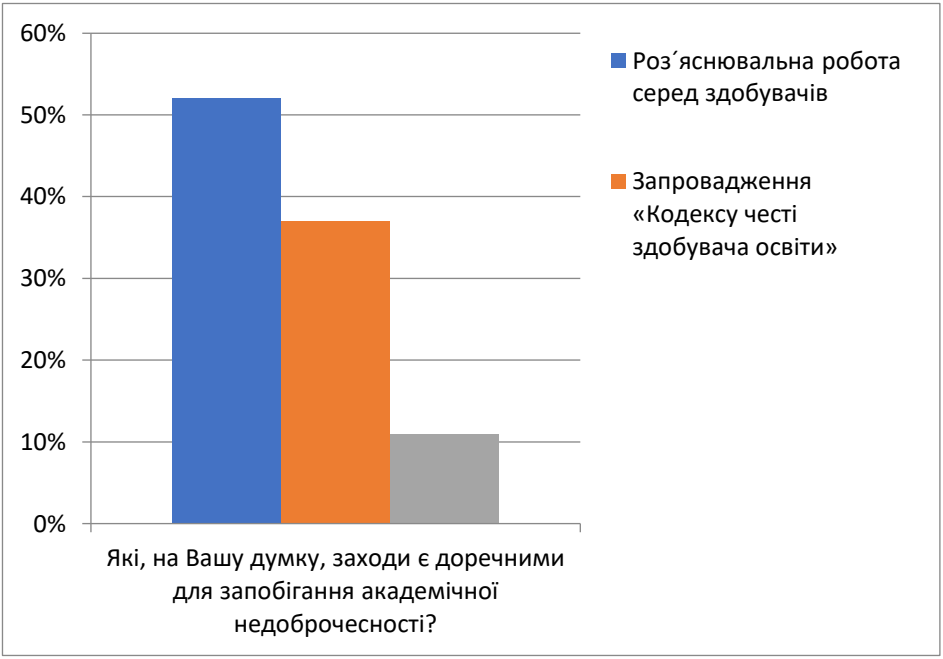

Наступне запитання було «Які санкції щодо здобувачів Ви вважаєте доцільними у разі виявлення і доведення академічної недоброчесності?». За результатами опитування

встановлено, що найдоцільнішою санкцією у разі виявлення і доведення академічної недоброчесності 62% здобувачів вважають повторне проходження оцінювання (залік, іспит, контрольна робота тощо). Лише 8% респондентів знаходять важливою і дієвою санкцією повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми (повторне вивчення дисципліни). За позбавлення наданих закладом освіти пільг з оплати навчання було 14% респондентів і 16% респондентів обрали відповідь «відрахування із університету». Отже, встановлено, що здобувачі вищої освіти виступають за більш лояльні заходи покарання.

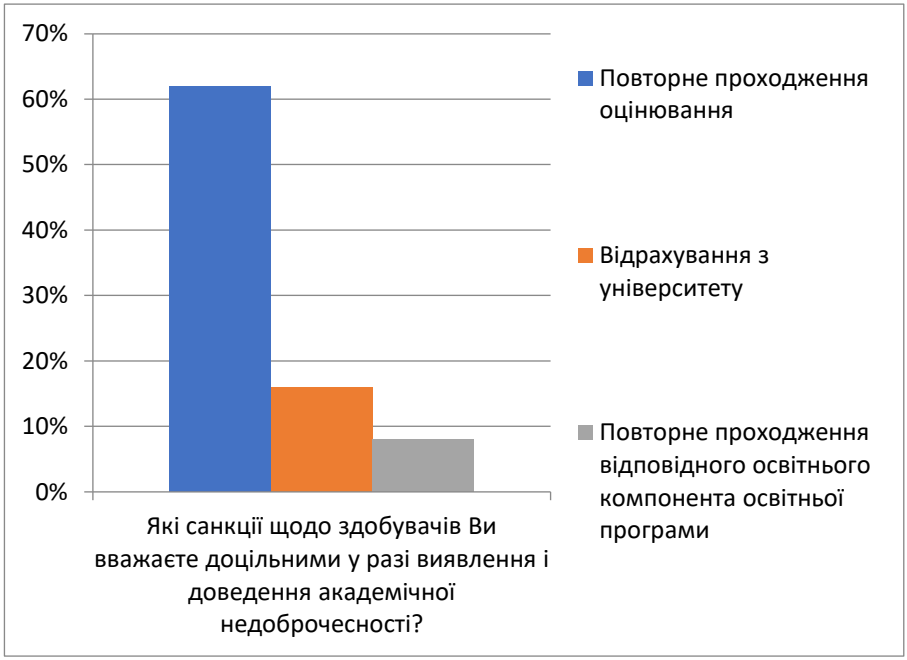

Аналізуючи відповіді на питання «Чи потрібно, на Вашу думку, дотримуватись академічної доброчесності?» було визначено, що переважна більшість здобувачів вищої освіти - а саме 72% - вважають, що академічної доброчесності слід дотримуватися за будь-яких умов. Ще 22% опитаних вважають за необхідне частково дотримуватися академічної доброчесності. На противагу їм лише 6% здобувачів вищої освіти не вважають за доцільне дотримуватися академічної доброчесності.

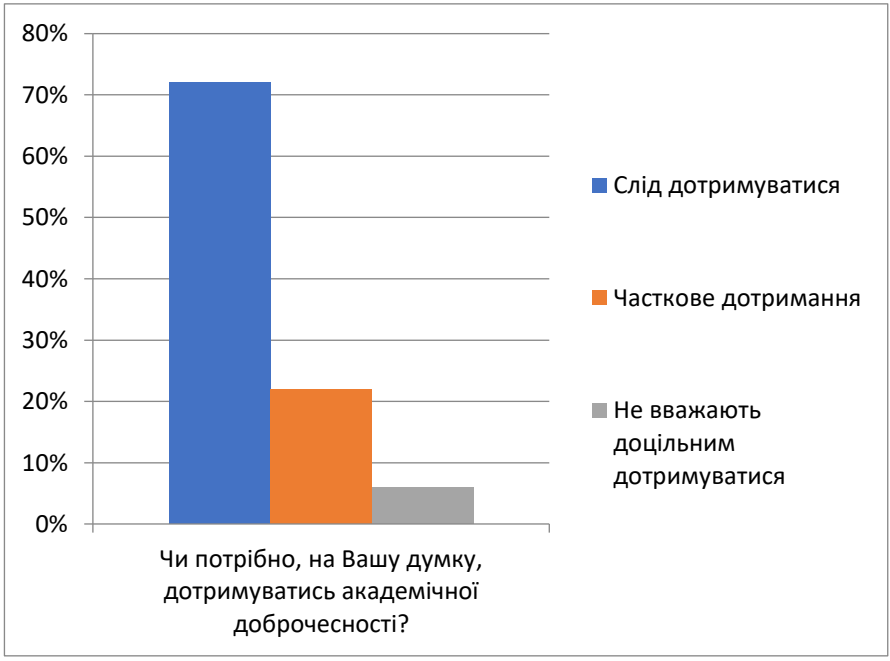

За результатами відповідей здобувачів вищої освіти на питання «Чи вважаєте Ви доречним перевіряти студентські роботи, дипломні роботи/курсові проекти на наявність академічного плагіату?» було встановлено, що 65% опитаних респондентів вважають таку дію доречною та ефективною. На

противагу їм 35% опитаних виступають проти перевірки студентських робіт на плагіат і академічну доброчесність.

Отже, на нашу думку, погляди здобувачів на проблеми академічної доброчесності значною мірою залежать від загальної атмосфери в закладі вищої освіти, практик та алгоритмів дій викладачів і представників адміністрації. Ми вважаємо доцільним, активно залучати здобувачів до розробки та впровадження політики й правил академічної доброчесності у закладах освіти, а також у навчанні інших, що спонукає здобувачів брати на себе відповідальність за власну поведінку.

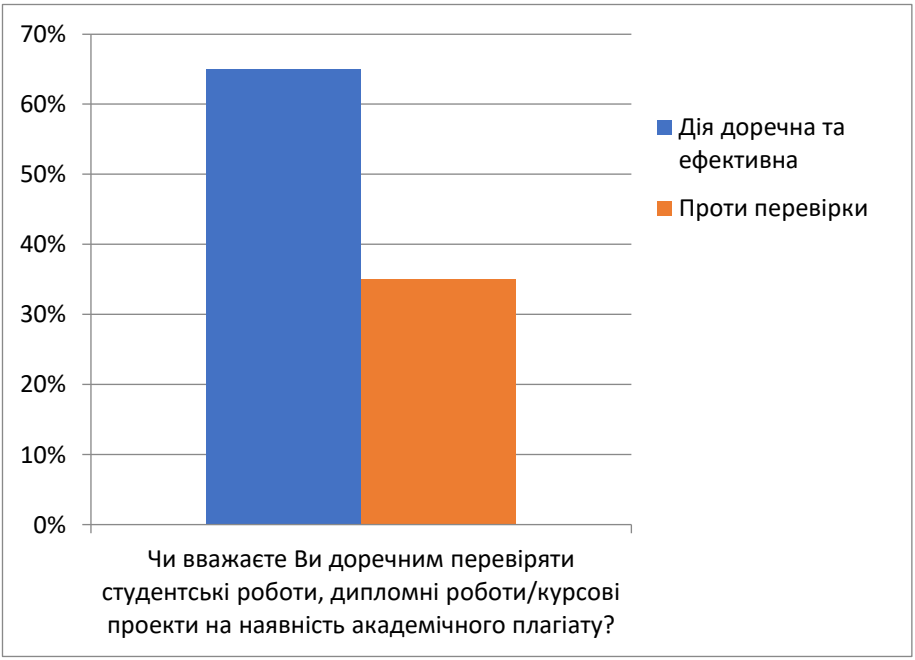

Не менш важливим є забезпечення розуміння, насамперед, науково-педагогічними працівниками сутності академічної доброчесності, вимог законодавства і внутрішніх

нормативних документів з цих питань, основних видів порушень, зразків правильної поведінки у різних ситуаціях, що можуть призводити до порушень. Саме тому, основою формування доброчесного академічного середовища є розуміння всіма його членами необхідності дотримання принципів академічної доброчесності. Для здобувача академічна доброчесність важлива не тільки тому, що її порушення можуть мати наслідком санкції у вигляді відрахування, незадовільних оцінок поточного та підсумкового контролю, втрати стипендії та ін. Не менш важливим є те, що дотримання закладом вищої освіти, його здобувачами та працівниками принципів академічної доброчесності створює довіру до результатів навчання, а це є важливим фактором успішності закладу освіти і підвищує успішність випускників у подальшій кар'єрі, їх працевлаштуванні та загальному рівні життя.

Список використаних джерел та літератури:

1. Рекомендації щодо забезпечення принципів академічної доброчесності. Укладачі: підкомісія 303 «Академічна доброчесність». 2016 р. 24 с.
https://dduvs.in.ua/wp-content/uploads/files/akdo/nodo/n3.pdf

УДК 378.172

Беженар К.Д. (Begenar K.D.),
здобувачка вищої освіти
(м.Ізмаїл, Одеська обл.)
науковий керівник –
Байрамова О.В.,
кандидат філософських наук
(м.Ізмаїл, Одеська обл.)

ЕТИЧНІ ПРИНЦИПИ ЯК ОСНОВА РЕАЛІЗАЦІЇ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ У ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ

ETHICAL PRINCIPLES AS A BASIS FOR THE IMPLEMENTATION OF ACADEMIC INTEGRITY IN EDUCATIONAL INSTITUTIONS

Відповідно до Бухарестської декларації етичних цінностей і принципів вищої освіти в Європі кожен член академічної та освітньої спільноти повинен прагнути до чесності і лише потім поширювати це прагнення на інших учасників освітнього та наукового процесу, послідовно утримуючись від брехні, шахрайства, крадіжок та інших форм нечесної поведінки, що викривляють парадигму освіти і науки.

Взаємна довіра всіх без винятку членів академічної спільноти - неодмінна особливість освітнього та наукового середовища, що сприяє вільному обміну ідеями, а також творчості й особистому розвитку. Чесність у навчанні, наукових дослідженнях, отриманні наукових ступенів та вчених звань повинна ґрунтуватися на законних, прозорих, справедливих, передбачуваних, послідовних та об'єктивних критеріях [1, с.4] .

Автори публікації Ради Європи «Етична поведінка учасників освітнього процесу» серед основних етичних принципів у вищій освіті зазначили наступні:

Integrity – суцільна відданість індивідів та усієї інституції моральним принципам та стандартам, які створюють бар'єр для недоброчесності.

Чесність - систематичне уникнення шахрайства, обману, крадіжок та будь-якої безчесної поведінки.

Правда - необмежене прагнення до істини, вільне та відкрите поширення знань та їх вдосконалення (збагачення).

Прозорість - доступність та відкритість інформації, правил, планів, процесів та дій, які передбачають, що працівники університету зобов'язані діяти відкрито, передбачувано та зрозуміло задля просування власної підзвітності та залученості учасників освітнього процесу.

Повага до інших - повага до гідності інших, їхнього фізичного та психічного здоров'я, на благо колегіальності та співпраці з іншими учасниками освітнього процесу.

Довіра – усі учасники освітнього процесу мають впевненість в чесності та integrity один одного та можуть покластись один на одного.

Рівність та соціальна справедливість - рівний доступ до освіти незалежно від раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, гендерної ідентичності, сексуальної орієнтації, етнічного, соціального, національного походження, стану здоров'я, інвалідності.

Демократичне управління - управління системою вищої освіти та університетом повинні базуватись на залученні усіх відповідних учасників освітнього процесу та етичному виконанні своїх повноважень керівництвом на різних ланках.

Самовдосконалення та вдосконалення - всі учасники освітнього процесу визнають важливість та докладають максимальних зусиль до постійного вдосконалення освітньої системи, зокрема через власний професійний розвиток [2, с. 2].

Від здобувачів освіти, науково-педагогічних працівників, учнів академічна чесність вимагає, аби вони почували себе

вільними від «академічної» корупції та нечесності. Академічна нечесність впливає на статус, визнання в суспільстві та популярність навчального закладу. Зазвичай академічна чесність не функціонує коли у закладі не має довіри, справедливості та відданості академічній чесності. Якщо, в закладі освіти або серед учасників освітнього процесу не сформульовані, не розглянуті та не функціонують принципи академічної чесності, це призводить до «хаосу»; учасники освітнього процесу отримують оцінки, бали, заробітну плату та визнання не за свої знання, дії та заслуги, а у закладі освіти формується атмосфера шахрайства, нерівності, недовіри один до одного та до результатів навчання.

Дотримання академічної чесності здобувачами освіти, науково-педагогічними працівниками, учнями передбачає:

- самостійне виконання домашніх та поточних завдань;
- самостійне виконання контрольних та залікових завдань;
- посилання на джерела інформації у випадку користування іншими авторськими ідеями, розробками, працями;
- дотримання законодавства про авторське право;
- використання і подача точної, правдивої інформації про результати досліджень.У підготовці представленого матеріалу нами було використано результати онлайн опитування з питань усвідомлення загальних принципів етики в закладах вищої освіти. В опитуванні взяли участь 48 респондентів - здобувачі освіти 1-го та 2-го курсу Придунайської філії МАУП.

На запитання «Чи ґрунтуються Ваші взаємовідносини (між здобувачами, викладачами) на взаємоповазі та співпраці, тактовності і коректності, ввічливості та взаємодопомозі?» 85% респондентів-здобувачів освіти Придунайської філії МАУП надали відповідь «так», 15% респондентів надали відповідь «ні».

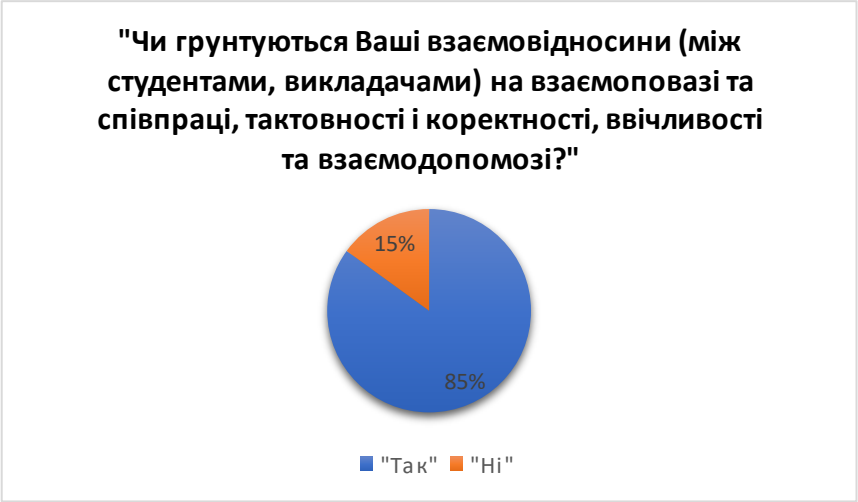

На запитання «Чи допускаєте Ви дискримінацію викладачів, здобувачів за національною, расовою, релігійною,

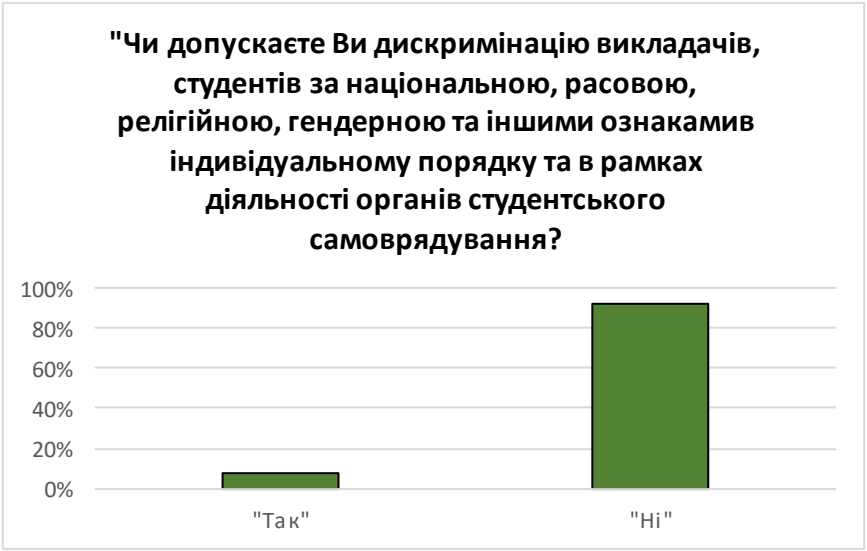

гендерною та іншими ознаками в індивідуальному порядку і в рамках діяльності органів студентського самоврядування?» 8% респондентів відповіли «так», 92% - «ні».

На запитання «Чи виступаєте Ви носіями високої культури, порядності, толерантності? Чи сприяєте моральному та культурному росту інших?» 80% респондентів обрали відповідь «так», та лише 20% - обрали відповідь «ні».

З нашої точки зору, такі результати свідчать про сформованість моральних принципів та етичних норм взаємодії учасників освітнього процесу та високий рівень професійної та корпоративної етики в Придунайській філії МАУП.

Досягнення найвищих результатів у сфері освітньої діяльності можливо за наявності корпоративної культури учасників освітнього процесу, підтримки в студентському

співтоваристві духу згуртованості, демократії, гордості за приналежність до «родини» свого закладу освіти. Саме норми етики, спрямовані на ствердження добра, гуманізму, людяності визначають ефективність впровадження стандартів поведінки і взаємовідносин сторін, які включені в освітній процес.

Отже, усвідомлення етичних принципів всіма учасниками освітнього процесу, необхідність формування моральної культури людей у самих різних сферах їх життєдіяльності сьогодні можна розглядати як підґрунтя для реалізації політик академічної доброчесності у сучасних закладах освіти.

Список використаних джерел та літератури:

1. Рекомендації щодо забезпечення принципів академічної доброчесності. «Академічна доброчесність». 2016 р. 24 с.

2. Деякі рекомендації щодо впровадження етичних кодексів в українських вищих навчальних закладах https://ntb.pstu.edu/images/files/rekomendazij.pdf

УДК 378.14.015.62

Дзекелева О.А.,
викладач вищої категорії
(м.Глухів, Сумська обл.)

ФОРМУВАННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ У СТУДЕНТІВ В ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

THE FORMATION OF STUDENTS' ACADEMIC INTEGRITY IN THE PROCESS OF THEIR PROFESSIONAL TRAINING

Анотація: В даній статті розглядається проблема формування академічної доброчесності у студентів в процессі професійної підготовки.

Ключові слова: Академічна доброчесність, кодекси честі, заклади вищої освіти, плагіат.

В наш час технологічного прогресу та вільного доступу до різних інтернет-ресурсів велике значення має для закладів вищої освіти – підготовка майбутніх фахівців для реалізації їхньої подальшої успішної реалізації .

Тому дана робота присвячена розробці теоретичної стратегії формування академічної доброчесності серед студентів в ЗВО.

Питання академічної доброчесності в Україні є актуальним, про це говорять і зміни в законодавстві. Це свідчить про катастрофічне розповсюдження академічної нечесності у галузі науки та вищої освіти.[1,с.14].

Отже, академічна доброчесність згідно законодавства розуміється як " сукупність етичних принціпів та визначених

законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень» [2,с.2] .

Можна побачити, що в українському термінологічному апараті є три доволі близьких поняття – плагіат , академічний плагіат та самоплагіат, які різняться сферою застосування та походженням привласнених думок. Так, академічний плагіат є можливим тільки у науковій спільноті та проявляється не тільки у запозичені чужих наукових доробок, але й у «відтворенні будь-якого текстового фрагменту обсягом від речення і більше без змін, з незначними змінами, або в перекладі з іншого джерела» [3, с.34].

Що стосується самоплагіату, то тут ситуація дещо складніша, бо мається на увазі не привласнення чужого, а повторне відтворення власних праць без зазначення того, що вони були раніше опубліковані з метою підвищення рейтингів та індексів цитування.

На відміну від моделей ЗВО в розвинутих країнах, де майже єдиним інструментом регулювання академічних проступків є кодекси честі, в Україні цю функцію здебільшого виконує законодавство [4,с.5]. За порушення академічної доброчесності науковими, науково-педагогічними і педагогічними працівниками, їм може бути відмовлено у присудженні наукового ступеня чи присвоєнні вченого звання; позбавлення наукового ступеня чи вченого звання; відмовлено в присвоєнні або позбавлені педагогічного звання, кваліфікаційної категорії; позбавлення права брати участь у роботі визначених законом органів чи займати визначені законом посади.

Проти здобувачів освіти, які порушили академічну доброчесність, будуть впроваджені такі покарання – повторне проходження, оцінювання або відповідного освітнього компонента освітньої програми; позбавлення академічної

стипендії та пільг з оплати навчання; у найсерйознішому випадку – навіть відрахування із навчального закладу.

Наведемо слова А. Мельниченко щодо важливості кодексів честі ЗВО: «кодекси честі, як особливого типу локальні нормативні документи, виконують величезну роль в утвердженні стандартів академічної чесності. Такі кодекси можуть ухвалюватися як окремою установою (університет, дослідницький інституті т.п.), так і певною професійною науковою спільнотою (асоціації, спілки).

Кодекс честі в академічному середовищі розуміється як документ, що містить сукупність норм і правил поведінки членів академічної громади, яких повинні дотримуватися всі без винятку її члени. Кодекси честі регламентують нормативну і визначають ціннісну складові регулювання поведінки представників наукової або освітянської спільноти» [5, с. 172].

Тим не менш, Україна намагається перейняти традиції використання кодексів честі, які дещо відрізняються від оригінальних західних версій. МОН України провело дослід, аналізуючи офіційні інтернет-сторінки українських ЗВО нанаявність кодексів честі.

Варто зазначити, що кожний з обраних кодексів було представлено не тільки на офіційній веб-сторінці у вільному онлайн-доступі, але й у друкованому вигляді. Другою спільною рисою було зобов'язання студентів підпорядковуватися чинному законодавству. Однак, кодекс честі – це, перш за все, «документ, що містить сукупність норм і правил поведінки членів академічної громади, яких повинні дотримуватися всі без винятку її члени» [7, с.10]. В них мають описуватися провідні принципи внутрішньої етики науки, що було характерним ЗВО. Так, під академічною доброчесністю у кодексі честі КПІ розуміють «дотримання певних моральних таправових норм, правил етичної поведінки в Університеті як студентами, так і працівниками при здійсненні навчальної та науково-

дослідницької діяльності»;видами її порушення є плагіат, шахрайство, несанкціонована співпраця, пропонування чи отримування неправомірної вигоди, використання родинних або службових зв'язків, внесення до бібліографії невикористаних джерел, тощо, міру відповідальності за вчинення яких визначає комісія з питань етики та академічної чесності КПІ [6,с. 10].

В свою чергу, у кодексі честі НаУКМА академічна доброчесність та види її порушення визначаються згідно законів [8; 4], тому у разі виявлення будь-якого зпорушень академічної доброчесності, при написанні кваліфікаційної або випускної роботи, курсової роботи на магістерських програмах навчання, при написання тез, статті, конкурсної роботи, під час атестації призводить до відрахування з академії. Вчинення будь-якого з поданих порушень під час написання курсової роботи на бакалаврських програмах навчання тягне за собою повторне проходження відповідного освітнього компоненту, а повторне вчинення – відрахування з ЗВО [8,с 2].

Узагальненням можуть стати слова А. Мельниченко, що «типова структура вітчизняних кодексів честі, зазвичай, відображає основні цінності навчального закладу (наукової установи), вимогу їх дотримання у процесі науково-дослідної чи навчальної діяльності. До найбільш поширених входять: професіоналізм; щирість, чесність та відкритість; відповідальність і сумлінність; коректність і тактовність; ініціативність; дотримання прав та свобод людини і громадянина; повага честі та гідності особи; підтримання ділової репутації навчального закладу. Часто особливо обумовлюється неприпустимість навмисного введення в оману студента, викладача чи інших осіб [8,с 12].

Зазначимо, що ухвалення будь-якого найдосконалішого кодексу честі не гарантує його дотримання усіма членами академічної спільноти.

Лише постійні зусилля з підтримання атмосфери, де панують високі моральні стандарти, а навчальні наукові практики відповідають кращим світовим зразкам, дозволять зробити цей інструмент інституціонально вкоріненим. А життя, в свою чергу, змусить до його активного розвитку і постійного вдосконалення».

Тому, завдання викладача - це навчити студентів діяти у професійних і навчальних ситуаціях із позицій академічної доброчесності та професійної етики; шукати, обирати й оцінювати якість джерел; робити нотатки, завжди вказуючи джерело; виділяти головні думки в тексті; підсумовувати текст та ідеї; правильно описувати посилання на джерело; правильно цитувати; формулювати і чітко висловлювати власні думки; вміти видокремити текст цитат у власному тексті; використовувати менеджери цитування для оформлення цитат, посилань і бібліографії за різними стилями; презентувати результати власних досліджень; критично оцінювати свою власну і роботу колег.

Список використаних джерел та літератури:

1. Артюхова А.Є. Фініков Т.В. Академічна чесність як основа сталого розвитку університету . Київ : Таксон, 2018. 234 с.

2. Гомілко О. Свобода та прогрес у постсоціалістичних викликах: рефлексія BASES. Філософія освіти. 2018. Т. 22. № 1. 282с.

3. Закон України «Про Вищу Освіту» №1556-vii від 01.07.2014. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18

4. Закон України «Про Освіту» №2145-viii від 05.09.2017. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19 .

5. Кодекс честі і гідності студента Національного Університету «Одеська Юридична Академія». 2019. URL: https://bit.ly/2qzCCAZ

6. Кодекс честі Національного Технічного Університету України «Київський Політехнічний Інститут імені Ігоря Сікорського». Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, вид-во «Політехника», 2020. 12 с.

7. Кодекс честі студента запорізької державної інженерної академії. Довідник студента Запорізької державної інженерної академії / за ред. Н. К. Желябіна. Запоріжжя : Видавництво РВВ ЗДІА, 2017. 8с.

8. Положення про академічну доброчесність здобувачів освіту у НаУКМА. 2018. URL: http://bit.do/eWbeE

9. Розширений глосарій термінів та понять ст. 42 «академічна доброчесність» закону України «про освіту».2019. URL: https://bit.ly/2sMCRZO

10. Стадний Є. Деякі рекомендації щодо впровадження етичних кодексів в українських вищих навчальних закладах. 2019. URL: http://bit.do/eQR9n

УДК 378

Джигун Л.М.,
кандидат педагогічних наук, доцент
(м.Хмельницький)
Берегова Н.П.,
кандидат психологічних наук, доцент
(м.Хмельницький)
Максимчук К.І.,
магістрантка
(м.Хмельницький)

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ: ПРАКТИЧНИЙ ДОСВІД

ACADEMIC INTEGRITY: PRACTICAL EXPERIENCE

У широкому сенсі академічна доброчесність - це морально-етичні принципи, обов'язкові для дотримання всіма представниками освітнього та наукового середовища. Така система цінностей служить орієнтиром і еталоном, на який прийнято рівнятися.

Виділяється кілька базових принципів:

- чесність,
- відповідальність,
- рівність можливостей,
- повагу прав і свобод інших осіб,
- прозорість діяльності,
- сумлінність [1].

Так чи інакше, ціннісні орієнтири важливі і в процесі освіти, і в процесі професійного становлення. Вони лежать в основі дотримання закону і встановлення нормальних взаємин між людьми.

2)сила імплецитації законів України про Ввмщу освіту, Пол фахову, про освіту у контексті розвитку культури АД та забезпечення якості освіти

За останні два-три роки тема академічної доброчесності в Україні встигла пройти шлях від повної новизни до певного визнання освітньою і науковою спільнотою. Про останнє свідчать як конкретні дії університетів із прийняття кодексів академічної етики й передплати на «антиплагіатні» комп'ютерні системи, так і прописування змісту, складових академічної доброчесності, видів її порушення (зокрема надане визначення академічному плагіатові) й варіантів відповідних санкцій у статті 42 нової редакції Закону України «Про освіту», ухваленої восени 2017 р. [2].

Звернення до проблеми дотримання академічної доброчесності та імплементації міжнародних академічних стандартів є 75 надзвичайно актуальною для освіти і науки України. Це зумовлено введенням у дію Закону України «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145-VIII. Одним із провідних його положень є визначення поняття «академічна доброчесність», окреслення основних видів її порушення, принципів і правил дотримання. Впровадження принципів академічної доброчесності до практики здійснення освітнього процесу вітчизняних закладів вищої освіти дозволить істотно підвищити якість освіти та покращити імідж української університетів на міжнародному рівні. Крім того, звернення до основоположних цінностей академічної доброчесності дозволить посісти науковцям і освітянам України гідне місце у міжнародному академічному просторі.

Важливою складовою державної політики у сфері освіти та принципи освітньої діяльності у Законі України "Про освіту " визначено академічну доброчесність. Цей закон прийнятий Парламентом України 5 вересня 2017 р.

Згідно статті 42, академічна доброчесність - це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень.

Для викладачів університету, науково-педагогічних та наукових працівників отримання академічної доброчесності передбачає: посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; надання достовірної інформації про методики і результати досліджень, джерела використаної інформації та власну педагогічну (науково-педагогічну, творчу) діяльність; контроль за дотриманням академічної доброчесності здобувачами освіти; об'єктивне оцінювання результатів навчання та впровадження практичних навичок.

Порушенням академічної доброчесності вважається:

академічний плагіат - оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного

дослідження (творчості) та/або відтворення опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства;

самоплагіат - оприлюднення (частково або повністю) власних раніше опублікованих наукових результатів як нових наукових результатів;

фабрикація – вигадування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі або наукових дослідженнях;

фальсифікація - свідома зміна чи модифікація вже наявних даних, що стосуються освітнього процесу чи наукових досліджень;

списування – виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання, зокрема під час оцінювання результатів навчання;

обман – надання завідомо неправдивої інформації щодо власної освітньої (наукової, творчої) діяльності чи організації освітнього процесу; формами обману є, зокрема, академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація та списування;

хабарництво - надання (отримання) учасником освітнього процесу чи пропозиція щодо надання (отримання) коштів, майна, послуг, пільг чи будь-яких інших благ матеріального або нематеріального характеру з метою отримання неправомірної переваги в освітньому процесі;

необ'єктивне оцінювання - свідоме завищення або заниження оцінки результатів навчання здобувачів освіти.

За порушення академічної доброчесності педагогічні, науково-педагогічні та наукові працівники закладів освіти можуть бути притягнені до такої академічної відповідальності.

Слід зазначити, що згідно з частиною сьомою статті 42 Закону України «Про освіту» види академічної відповідальності (у тому числі додаткові та/або деталізовані) учасників освітнього процесу за конкретні порушення академічної доброчесності можуть визначатися як спеціальними законами, так і внутрішніми положеннями закладу освіти, за умови затвердження (погодження) основним колегіальним органом управління закладу освіти вченою радою - та погодження з відповідними органами самоврядування здобувачів освіти в частині їхньої відповідальності [2].

Прикладом імплементації принципів академічної доброчесності в освітнє та наукове середовище є підписання меморандуму відбулося 23 лютого 2018 року, в приміщенні МОН України з компанією Plagiat.pl, що дало можливість українським вишам протягом 5 років безоплатно

використовувати сучасну систему для виявлення плагіату, зокрема з робіт, виконаних різними мовами.

Крім академічних установ, проблемами забезпечення принципів АД в Україні займається багато організацій. Один з таких прикладів — Проект сприяння академічній доброчесності в Україні (Strengthening Academic Integrity in Ukraine Project – SAIUP). Це ініціатива, спрямована на системні зміни в українській вищій освіті: підвищення якості, створення умов для реалізації найбільш обдарованих студентів, покращення іміджу українських університетів. Проект має основні напрямки діяльності: просвітницька кампанія, практичний навчальний курс в університетах, поширення міжнародних практик в українських університетах, робота над нормативною базою і регулятивними механізмами [3].

Для поширення і вкорінення фундаментальних цінностей академічної доброчесності в освіті необхідний зважений баланс між високими стандартами доброчесності та місією освіти, а також співчуттям і турботою. Два десятиліття пильної уваги до процесів і практик успішних програм академічної доброчесності дозволили сформулювати представлені нижче рекомендації.

Хоча не існує однієї, універсальної «формули» для створення атмосфери доброчесності, все ж можна виділити кроки, що дозволяють збільшити шанси на успіх.

Навчальним закладам необхідно:

1. Розробляти і публікувати ясні, справедливі правила, процедури та заяви щодо академічної доброчесності, які можна легко і правильно зрозуміти і послідовно виконувати.

2. Просувати позитивні аспекти академічної доброчесності у всіх складових університетської спільноти. Такі дії повинні включати обговорення фундаментальних цінностей, формування здатності приймати етичні рішення, акцентування зв’язків між академічною доброчесністю та ширшими питаннями етики.

3. Просвіщати всіх членів спільноти щодо стандартів академічної доброчесності для досягнення правильного розуміння очікувань як невід'ємних компонентів культури спільноти.

4. Практикувати дії, описані в правилах університетської життя, послідовно і справедливо. Надавати підтримку тим, хто виконує правила і дотримується стандартів.

5. Розробляти, роз'яснювати і впроваджувати системи реагування та прийняття рішень у випадках порушення доброчесності.

6. Стежити за розвитком технологій і освітніх практик з тим, щоб мати можливість передбачати і оцінювати зростаючі ризики і згідно з цим знаходити рішення потенційних проблем.

7. Регулярно оцінювати ефективність правил, процедур і практик академічної доброчесності. Переглядати їх, оновлювати і при необхідності вдосконалювати [1, с. 29-30].

Детальний зміст програм академічної доброчесності кожного закладу має визначатися особливостями самого співтовариства. При цьому в кожному випадку відносини між правилами і процедурами, стандартами спільноти і повсякденною поведінкою повинні бути гармонійними, послідовними, а також повинні відповідати узгодженим цінностям закладу.

Зараз студентство має більш глибоке уявлення про доброчесність, порівнюючи з минулими роками, а значить, настав час кожному виховувати нетерпимість до проявів недоброчесності (особливо такі, як списування, плагіат і хабарництво). Адже сам по собі диплом нічого не вартий без глибоких знань і навичок, здобутих власними зусиллями, а не сплагіаченими, наприклад, рефератами [4].

Начебто нічого складного. Але чомусь проблема академічної недоброчесності є актуальною для української освіти. Більшість учасників навчального процесу визнають, що

прояви нечесності й корупції мають місце, але визнавати їх системними проблемами адміністрації ВНЗ не готові. Основною причиною, в певній мірі є хибне розуміння цінностей.

Тільки викоріливши поняття «хабар», «списування», «плагіат» тощо, ми станемо справжніми європейцями й зможемо повторити успіх передових країн. Учні та студенти мають навчатися чесно не через боязнь бути піймaним викладачем чи учителем. Щонайменше має бути соромно перед своїми колегами, які сумлінно готувалися й виконують своє завдання чесно. А ще більшим мотивом мають бути індивідуальні знання та навички, які можна здобути лише шляхом системної освіти без будь-яких посилань на плагіат. У добу глобалізації уникнути комунікацій неможливо. Однак все більше уваги приділяється способам і методам досягнення успіху.

Зараз всі перспективні фахівці в буквальному сенсі шикуються в чергу за рекомендаціями як цей успіх досягти. На перший план виходить емоційний інтелект. Академічна доброчесність і добропорядність сприяє:

- всебічному розвитку особистості;
- зміцненню знань і навичок;
- встановленню авторитету;
- створення сприятливого іміджу;
- усвідомлення власної значущості.

Це незмінні характеристики цілеспрямованих особистостей. Таке поєднання якостей важливо для дослідників і вчених. І це є тим, що об'єднує погляди студентства на академічну доброчесність.

Таким чином, варто позитивно відмітити наявність необхідного нормативного підґрунтя щодо визначення на легальному рівні поняття академічної доброчесності та загальних засад її застосування. До ознак, які характеризують академічну доброчесність, слід віднести: комплексний характер (специфічне поєднання моральних і правових засад,

що виражається у сукупності етичних принципів та визначених законом правил); наявність спеціального суб'єкта – учасників освітнього процесу (здобувачі освіти; педагогічні, науково-педагогічні та наукові працівники; батьки здобувачів освіти; фізичні особи, які беруть участь у освітній діяльності; інші особи, передбачені спеціальними законами та залучені до освітнього процесу у порядку, що встановлюється закладом освіти); чітко визначена сфера застосування – в процесі навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності; особлива мета, а саме – забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень. За порушення правил академічної доброчесності особу може бути притягнуто до дисциплінарної, цивільно-правової, адміністративної або кримінальної. Окрім того, можуть бути застосовані заходи нового виду відповідальності, визначеної законом – академічної.

Список використаних джерел та літератури:

1. Фишман Т. Фундаментальные ценности академической доброчестности [Електронний ресурс] / Т. Фишман // Международный центр академической доброчестности. Издание второе. – 1999. – Режим доступу до ресурсу: https://www.academicintegrity.org/wp-content/uploads/2019/04/Fundamental_Values_version_in_Russian.pdf.

2. Про освіту: Закон України. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2017. № 38–39. Ст. 380. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/ laws/show/2145-19.

3. Проект сприяння академічній доброчесності в Україні (Strengthening Academic Integrity in Ukraine Project — SAIUP) [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://saiup.org.ua/pro-proekt/.

4. Лесик М. Академічна доброчесність в університеті: погляд і роль студентів [Електронний ресурс] / М. Лесик, А. Савченко. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: https://saiup.org.ua/novyny/akademichna-dobrochesnist-v-universyteti-poglyad-rol-studentiv/.

5. Рекомендації щодо забезпечення принципів академічної доброчесності. Підкомісія 303 «Академічна доброчесність» Науково-методичної комісії 15 з організаційнометодичного забезпечення вищої освіти. — К. : Міністерство освіти і науки України, 2016. — 24 с.

УДК 37.086

Дуб Н.Є.,
кандидат наук з державного управління
(м.Львів)
Головчак М.,
магістрантка
(м.Львів)

РЕАЛІЗАЦІЯ ПРИНЦИПУ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ В СИСТЕМІ ВНУТРІШНЬОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ

IMPLEMENTATION OF THE PRINCIPLE OF ACADEMIC VIRTUE IN THE SYSTEM OF INTERNAL QUALITY ASSURANCE OF EDUCATION

Система забезпечення якісної освіти повинна мати не лише зовнішні стимули (ЗНО, інституційний аудит, атестація та сертифікація педагогічних працівників тощо), а й внутрішні інструменти.

Перед освітнім закладом стоїть завдання самостійно забезпечувати якість освітнього процесу. Передумовами цього є наявність внутрішньої стратегії забезпечення якості освіти, необхідних ресурсів, прозорої системи оцінювання усіх учасників освітнього процесу, механізмів забезпечення академічної доброчесності [1].

Для якісного функціонування системи внутрішнього забезпечення якості освіти в освітньому закладі (ОЗ) необхідною є наявність декількох факторів. Зокрема, доцільно щоб в кожному ОЗ функціонував структурний підрозділ із забезпечення якості освітньої діяльності. Одним із завдань цього підрозділу є слідкувати за дотриманням академічної доброчесності (АД) в освітньому середовищі. Доцільно, щоб

підрозділ розробляв рекомендації щодо дотримання принципу АД на усіх рівнях та механізми системної робити усіх підрозділів ЗО з попередження порушень АД; проводив заходи направлені на успішне подолання проявів академічної недоброчесності при підготовці усіх навчальних, кваліфікаційних, науково-методичних та наукових робіт здобувачами освіти і науково-педагогічними працівниками; впроваджував нові інструменти популяризації АД; здійснював регулярний моніторинг з питань дотримання АД усіма учасниками освітнього процесу.

Важливо розробити нормативну базу із забезпечення АД в системі управління якості освітньої діяльності: Положення про внутрішню систему внутрішнього забезпечення якості освіти, Положення про АД, Положення про Комісію з етики, Кодекс АД, Порядок виявлення і встановлення фактів порушення академічної і дослідницької доброчесності та призначення виду відповідальності за порушення, Методичні рекомендації щодо перевірки академічних текстів на наявність текстових запозичень, тощо. Діяльність групи сприяння АД в ОЗ має регламентуватися Положенням про групу сприяння АД. Гарною практикою з популяризації АД є регулярне проведення моніторингу дотримання АД усіма учасниками освітнього процесу.

Особисту відповідальність щодо дотримання АД кожен член освітянської спільноти має підтверджувати шляхом підписання декларацій про дотримання АД.

За наявності в ОЗ Комісії з етики, її функцією є розгляд справ порушення АД.

Наявність окремої сторінки на офіційному веб-сайті ОЗ, присвяченій АД, підтвердить популяризацію АД ОЗ та допоможе всім учасникам освітнього процесу глибше ознайомитися з цим підходом, його значенням для функціонування та розвитку ОЗ.

При розробці освітніх програм різних спеціальностей бажано передбачати здобуття загальної компетентності «здатність дотримуватися принципу АД». У робочих програмах дисциплін рекомендовано передбачити складові, що дозволять забезпечити цю компетентність. Деякі ОЗ України вже сьогодні пропонують здобувачам освіти вибіркові курси «Академічна доброчесність та етика академічних взаємовідносин», «Дослідницька доброчесність».

Важлива роль у популяризації АД в ОЗ лежить на бібліотеці. В рамках «Бібліотечної педагогіки» можна проводити різноманітні заходи щодо АД, такі як: вебінари, круглі столи, конференції, семінари, та інші форми ознайомлення з поняттям. Працівники бібліотеки можуть готувати роздатковий матеріал присвячений тематиці АД: брошури, довідники, глосарії та інші.

Інформаційно-технічному підрозділу ОЗ доцільно забезпечувати технічний супровід в частині реалізації принципів АД. Зокрема, сприяти перевірці усіх матеріалів ЗО на наявність плагіату за допомогою спеціальних сервісів та програм. Зразковою практикою є створення мобільних додатків щодо дотримання АД, віртуальних середовищ, тощо.

Неабияка роль у дотриманні принципу АД в ОЗ належить студентському самоврядуванню (СС). Саме студентство є тим новим поколінням, котре може змінити підхід суспільства до засад АД, сформувати механізми взаємодії між здобувачами освіти та науково-педагогічним персоналом щодо забезпечення АД під час здійснення освітньої діяльності. Доцільно рекомендувати СС виносити питання АД на обговорення на засіданнях СС, організовувати заходи, присвячені темі АД (конкурси, квести); внести питання АД у Положення про студентське самоврядування [2].

Реалізація принципу академічної доброчесності в системі внутрішнього забезпечення якості освіти дозволить освітньому

закладу відповідати вимогам сьогодення та готувати високовмотивованих, свідомих, здатних до самостійного навчання фахівців. Застосування поданих рекомендацій сприятиме реальному та ефективному впровадженню академічної доброчесності в освітній процес.

Список використаних джерел та літератури

1. Внутрішня система забезпечення якості освіти у школах. Методичні рекомендації. URL: https://mon.gov.ua/ua/news/vnutrishnya-sistema-zabezpechennya-yakosti-osviti-u-shkolah-rozrobleno-metodrekomendaciyi
2. Рішення Ради із забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти «Про стан забезпечення академічної доброчесності в СумДУ». URL: https://www.sumdu.edu.ua/images/content/general/gen-info/council-quality/2020-05-20_decision-1.pdf

Академічна доброчесність: практичний досвід : зб. наук. пр. /
гол. ред. Л. Г. Білий. – Хмельницький : Вид-во МАУП, 2021. – Вип. 1. – 180 с.

УДК 378

Карамалак А.В.,
здобувач вищої освіти
(м.Ізмаїл, Одеська обл.)
науковий керівник –
Байрамова О.В.,
кандидат філософських наук
(м.Ізмаїл, Одеська обл.)

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

ACADEMIC INTEGRITY

Одним із найбільш обговорюваних питань, що стосується сфери вищої освіти, є питання академічної недоброчесності (нечесності) у вищій школі. Міжнародний центр академічної доброчесності при Ратлендському інституті етики, Університет Клемсон в Південній Каролініі, розробив документ «Фундаментальні цінності академічної доброчесності». За цим підходом, академічна доброчесність - це відданість академічної спільноти шістьом фундаментальним цінностям: чесності, довірі, справедливості, повазі, відповідальності й мужності. Проблема академічної доброчесності для українського наукового суспільства є сьогодні однією з найактуальніших, бо стрімкий розвиток інформаційно-комунікаційних технологій та вільний доступ до продуктів інтелектуальної власності призводить до безконтрольного запозичення і використання чужих ідей і думок [1].

Однак, чи є питання академічної недоброчесності таким, що може бути зведено виключно до моральних чеснот окремих учасників навчального процесу та наукової спільноти? Чи не є

воно частиною питання, що стосується системної кризи сфери вищої освіти? Сьогодні потрібно розуміти ті загальні тенденції, що існують в українському просторі вищої освіти та обумовлюють погіршення ситуації щодо академічної нечесності.

Аналіз великої кількості фактів порушення академічного плагіату серед високопосадовців нашої держави, відсутність відповідної реакції в громадянській спільноті та серед правових інституцій, дозволяє чітко побачити глибину та масштаб подвійних стандартів, що панують у науковому та освітньому академічному середовищі.

Серед причин, які відповідають за погіршення стану академічної не доброчесності в Україні дослідники зазначають тотальний процес бюрократизації вищої освіти в Україні. Українська освітянська бюрократія лише зміцнюється в безкінечному процесі вибіркової боротьби з проявами академічної не доброчесності, що сприяє масштабній корупції у сфері вітчизняної вищої освіти.

Значна частина викладачів вищої школи залишає останню саме через усвідомлення масштабу академічної недоброчесності у вищій школі та неможливості чесною працею та служінням знайти свою повноцінну реалізацію у вищій школі. Кожен громадянин України знає, що прояви академічної недоброчесності рідко коли караються в системі вищої освіти. Ми вважаємо, що не можна бути частково доброчесними в академічній сфері, бо всі складові академічного життя тісно між собою пов'язані. На жаль, академічна недоброчесність у вищій школі нашої держави є системним фактором, на відміну від інших європейських країн. Європейські підходи та практики передбачають реальне реагування академічної спільноти на виявлені факти академічної нечесності. Навіть сам винуватець, не чекаючи відповідної реакції академічної спільноти, вдається до самовизнання провини, самозвільнення з академічної установи чи посади.

Непослідовність державної політики, нівелювання цінності вищої освіти, її унікальності, елітності, винятковості, призвело до зниження вимог і до її здобувачів та доступності для людей з пересічними здібностями та низьким рівнем особистої відповідальності та загальної культури. Не останню роль відіграли процеси тотальної комп'ютеризації суспільства, які надали доступ до будь-яких джерел та викликали хибне уявлення про дозволеність «присвоєння» всієї інформації, яка є у всесвітній інформаційній системі загального доступу.

Академічна доброчесність повинна базуватись на фундаментальних чеснотах, виховання яких, починається з дитинства. Тому окрім законодавчої ініціативи, важливими на шляху до захисту інтелектуальних ідей є виховання в сім'ї та школі. Засвоєння у сім'ї таких соціальних цінностей як повага, чесність, справедливість, а також розуміння соціальної відповідальності ведуть до формування суспільства, в якому не має місця будь-якій нечесності.

Окрім виховання в сім'ї, закріпити відповідні якості особистості потрібно в шкільній ланці. Засвоєння таких компетентностей як: повага до однокласників та вчителів, уміння висловлювати свою думку та прислухатися до інших, працювати з джерелами, відстоювати свою позицію, добросовісно вчитися тощо лежить в основі майбутньої академічної доброчесності. Але у дійсності, шкільна освіта дозволяє учням не дотримуватись принципів академічної доброчесності. Звичайно, самим учням значно простіше використати готовий матеріал або готову презентацію. Часто списування взагалі не вважається «гріхом», а вміння хитро списати підвищує статус школяра серед однолітків. Така негативна практика продовжується і в подальшому навчанні - у закладі вищої освіти.

Академічна доброчесність, з одного боку, є складною міждисциплінарною категорією, яка поєднує в собі етичні норми

й правила поведінки людини в освітньо-науковому середовищі та механізми й інструменти, за допомогою яких останні реалізуються нам на практиці. З іншого - існує цілий комплекс чинників, передусім морально-культурних, інституційних, освітньо-виховних, які впливають на прагнення кожної особистості протидіяти академічній нечесності. Переформатування цілої низки норм, правил, устроїв потребує значних ресурсів, часу та навіть волі й мужності та в жодному випадку не може з'явитись одномоментно чи випадково без використання інструментів «академічного примусу». Більшість учасників навчального процесу і досі визнають, що прояви нечесності й корупції мають місце, але визнавати їх системними проблемами адміністрації закладів вищої освіти не готові.

Як все ж таки боротися з проявами академічної недоброчесності, як мотивувати здобувачів вищої освіти уникати порушення принципів академічної недоброчесності? Шляхи подолання практики порушення принципів академічної доброчесності є предметом наукових досліджень та обговорення на різних рівнях, як в Україні так і на міжнародному рівні. Хороша політика академічної доброчесності може бути розроблена під час широкого обговорення позитивних світових практик. Для розбудови цілісної та ефективної системи імплементації принципів академічної доброчесності в українській вищій школі доцільним є створення незалежних національних агенцій-арбітрів, діяльність яких спрямована на вирішення спорів у сфері академічної доброчесності задля захисту прав здобувачів вищої освіти і викладачів [2].

Підтримка академічної доброчесності має відбуватися через продукування процедур, що сприятимуть на інституційному рівні прозорій комунікації членів академічної спільноти. Потрібно думати не стільки про покарання, скільки про формування умов, які б не потребували вдаватися до академічної нечесності. Крім жорстких заходів щодо

відповідальності за порушення академічної доброчесності, та консультацій, лекцій та обговорень негативної практики, необхідним перш за все є побудова морально здорового та відповідального суспільства. На нашу думку, варто пам'ятати, що академічна доброчесність, як і будь-яка чеснота, починається і з кожного з нас.

Сьогодні кожен здобувач вищої освіти потребує впевненості, мужності, високого рівня особистої відповідальності та академічної культури для здобуття якісної освіти. Саме академічна доброчесність є ключем успіху для формування освітніх компетентностей та досягнення програмних результатів навчання за обраною спеціалізацією. Необхідно мати сміливість висловлювати власну думку пов'язану з будь-яким науковим дослідженням, а також мати поважне ставлення до роботи та думки іншого. Важливо запобігати та протидіяти поширенню насамперед причин, що породжують в академічному середовищі сприятливі умови для процвітання академічної недоброчесності, а не лише її симптомів та окремих проявів. Саме молодь, крок за кроком, повинна йти на зустріч змінам і будувати особисту освітню траєкторію та професійну кар'єру покладаючись на власні знання, уміння та навички.

Список використаних джерел та літератури:

1. Академічна доброчесність: проблеми дотримання та пріоритети поширення серед молодих вчених : кол. моногр. / за заг. ред. Н. Г. Сорокіної, А. Є. Артюхова, І. О. Дегтярьової. Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2017. 169 с.

2. Сацик В. Академічна доброчесність: міфічна концепція чи дієвий концепт? https://saiup.org.ua/novyny/akademichna-dobrochesnist-mifichna-kontseptsiya-chydiyevyj-kontsept/.

Академічна доброчесність: практичний досвід : зб. наук. пр. /
гол. ред. Л. Г. Білий. – Хмельницький : Вид-во МАУП, 2021. – Вип. 1. – 180 с.

Ковальчук О.Л.
старший викладач
(м.Хмельницький)

ЕТИКА СПІЛКУВАННЯ СТУДЕНТА І ВИКЛАДАЧА ПІД ЧАС ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ТА ВИРОБЛЕННЯ СПІЛЬНИХ КРИТЕРІЇВ ДОБРОЧЕСНОСТІ

У процесі педагогічного спілкування непомітно для викладача можуть виникати різноманітні труднощі, які ускладнюють сприйняття інформації студентами, унеможливлюють адекватні їх когнітивні, поведінкові реакції. Такі труднощі кваліфікують як комунікативні бар'єри (бар'єри в комунікації) [1, ст.56].

Роль викладача дуже важлива, адже він повинен допомогти студентові повірити в свої сили та можливості, зрозуміти цілі та завдання навчання, особливо дистанційного. У такому разі воно стає більш умотивованим, оскільки викладач відчутно посилює мотивацію під час зворотного зв'язку та застосовує засоби формування й закріплення навичок студентів [2, ст.24].

Спілкування – це процес взаємодії та взаємин суб'єктів (особистостей, соціальних груп), під час якого відбувається взаємний обмін діяльністю, інформацією, емоціями, оцінками, знаннями, навичками, вміннями, а також вольовий контакт. Григорій Сковорода вважав, що суспільство, де кожен, спілкуючись з іншими, реалізує свої природні обдарування, можна побудувати тільки за допомогою освіти і самопізнання [3, ст.10].

Найголовніші якості педагога не обмежуються знаннями свого предмета. Він – умілий комунікатор. Комунікативна поведінка педагога, заснована на його коректності, вимогливості до себе й учнів, стимулює пізнавальний інтерес, мотивацію процесу навчання. Продуктивна комунікативна поведінка сприяє

створенню в процесі навчання ділової атмосфери, налаштовує на взаємодію, ритмічність у роботі [3, ст.51].

Дистанційне навчання є процесом взаємодії між людьми (викладачами і студентами), ізольованими у просторі. Наслідком цього є особливо організована поведінка учасників взаємодії, яка залежить від характеру відносин, дистанції між ними і може бути представлена у формі діалогу. Основне завдання дистанційного навчання полягає у стимулюванні дидактичного діалогу студента з матеріалом курсу. Ефективність діалогу між викладачем і студентом обумовлюють: зміст курсу, фактори середовища (розмір навчальної групи: діалогів буде більше між викладачем і одним суб'єктом навчання, ніж між групою); мова діалогу, засоби комунікації (якщо обмін інформацією між викладачем і студентом здійснюється за допомогою електронної пошти, діалог уповільнюється і є високо структурованим, бо відбувається у письмовій формі; інтенсивність діалогу вища при навчанні за допомогою телеконференцій, у процесі яких викладач відповідає на запитання студентів, які зі своєї ініціативи збагачують діалог). [4]

Поширеною формою спілкування у процесі дистанційного навчання є внутрішня дидактична розмова (керований дидактичний діалог), за належного моделювання якої можна досягти високої якості засвоєння матеріалу. Керований дидактичний діалог між викладачем і студентом має здійснюватися у формі інструкцій, які містять припущення про те, що студент уже ознайомився з матеріалом підручника стосовно певного твердження. Опосередкований характер комунікації в системі «викладач – студент» дає змогу забезпечити постійну динамічну комунікацію на відстані, яка, однак, не може повністю компенсувати відсутність «живого» спілкування.

Опосередкованість комунікації під час дистанційного навчання виявляється у необхідності виконання додаткових

внутрішніх (психічних) і зовнішніх (механічних) дій, визначених логікою «людина – комп'ютер»; відмінних від «живого» спілкування формах подання інформації (письмова), видах мовної діяльності (письмо, читання); відстроченні в часі обміну повідомленнями (тривалість затримання залежить від режиму комунікації – «on-line» або «off-line»). У дистанційному навчанні наявні майже всі традиційні способи взаємодії між викладачем і студентами. Сучасні засоби телекомунікацій відкривають перед студентами такі самі можливості, як і під час очних навчальних контактів, а нерідко істотно їх розширюють. [4]

Викладач і студент обмінюються через електронну пошту тестами, контрольними завданнями, оцінними листами. Все це розміщено на освітньому сервері і доступно викладачам, студентам відповідно до встановлених для них доступів (наприклад, кожен має пароль для входу у відповідні розділи сайту). Викладач забезпечує студентів завданнями, консультує щодо їх виконання; – наочність.

Під час телекомунікації в реальному часі викладач демонструє учням слайди, картинки та ін., проводить віртуальну екскурсію в мережі Internet за підготовленими електронними адресами.

Студенти обмінюються наочними матеріалами між собою, розміщують свої роботи на сервері для доступу до них інших студентів і викладачів або для відкритого доступу всіх охочих; – запитання викладача студентам. Викладач ініціює дискусії між студентами з досліджуваної проблеми, керує ними (дискусії можуть відбуватися в режимах Web-форуму, телеконференції, чат-дискусії); – можливість студентів поставити викладачу запитання. Викладач регулює цей процес відповідно до навчальних цілей, пропонує свої коментарі і запитання. Викладач спостерігає за реакцією студентів і виражає свою; – оцінювання викладачем студента.Всі ці дії та

маніпуляції потребують не тільки технічних знань та вмінь, а й етичного, коретного спілкування викладача і студента.

Процес комунікації має зацікавлювати учня, студента, підвищувати їхнє бажання продовжувати діалог із комп'ютером, стимулювати їхню пізнавальну активність, досягнення навчальних цілей.

Орієнтація на максимальне використання теоретичних надбань, досягнень психології і педагогіки є продуктивнішою. Суттєвою особливістю сучасних навчальних систем є їх інтерактивність, що забезпечує діалогічний характер навчання. Однак діалогічна взаємодія – не самоціль.

Інтенсивність залучення учнів (студентів) до діалогу не є показником ефективності навчальної програми. Проектуючи кожен фрагмент діалогу, викладач має бачити дидактичні цілі, дбати, щоб репліки не були перевантажені зайвою інформацією, а питання – надто ускладненими, враховувати здатність комп'ютера «зрозуміти» відповіді тих, хто навчається.

Залежно від педагогічної спрямованості діалогу розрізняють такі його рівні: – фактичний діалог, за якого співрозмовник вибудовує свою відповідь на основі формальної зміни повідомлення. У такому діалозі повідомлення комп'ютера виконують функцію стимулюючої підказки, яка не містить ніяких відомостей із розв'язання конкретних завдань, але підбадьорює учня. Зловживання таким діалогом може спричинити негативне ставлення до навчання з використанням комп'ютера; – діловий діалог, спрямований на розв'язання запропонованого завдання без урахування цілей освіти. Спілкування розгортається як діалог в експертних системах. Педагогічна цінність його незначна, тому що не враховуються істотні особливості навчання, важливість засвоєння способів розв'язання певного типу завдань.

Комп'ютер, який реалізує діалог другого рівня, моделює діяльність не педагога, а експерта у певній предметній сфері; –

педагогічний діалог, який відбувається на основі моделі студента з урахуванням умов і цілей навчання.

Навчальна система має не лише розуміти повідомлення, а й інтерпретувати їх з позицій суб'єктів навчальної діяльності, не лише фіксувати ускладнення, а й установлювати їх причини. Функціонування «комп'ютерних педагогів» нейтралізувало багато труднощів у подоланні мовного бар'єра. Побудова програмних продуктів має бути такою, щоб за будь-якого виду навчання можна було відповідати на альтернативні або риторичні питання, які активізують мислення, тобто розвивають внутрішній діалог учня (студента).

Будь-які педагогічні програмні засоби повинні витримувати соціальну дистанцію, дотримуватися педагогічного такту, а також бути зорієнтованими на встановлення дружніх стосунків по той бік екрана. Перевагою дистанційного навчання є його вікова необмеженість. Однак спілкування з комп'ютером є менш емоційним, ніж спілкування з учителем, воно значно звужує моральне і духовне життя людини.

Одним із найважливіших факторів використання у навчанні інформаційних технологій є незалежний контроль успішності навчальної діяльності. Відсутність контакту з екзаменатором, екзаменаційною комісією пов'язана зі значно меншим стресовим напруженням, підвищує сподівання на об'єктивність оцінювання, довіру до його результатів.Таким чином, можна зробити висновок, що дистанційна освіта сьогодні набуває все більшої популярності в світі. Вона динамічно розвивається та завойовує чільне місце поряд зі стаціонарною й заочною формами навчання. Для дистанційного навчання з використанням комп'ютерних технологій існує декілька систем і принцип їхнього функціонування стандартний – розподіл навчальної програми на курси.

Інтерес до системи дистанційного навчання зростає, і з часом (за прогнозами аналітиків – до 2025 року) більшість

освітніх установ зосередять свої зусилля саме на дистанційній формі освіти. І, започаткована в університетах робота по створенню курсів ДН, вже за декілька років змінить традицію – дарувати книгу, на традицію – дарувати пароль реєстрації на освітньому порталі [4].

Багато викладачів ще до введення карантинних обмежень намагалися при проведенні занять зі студентами денної форми навчання використовувати технології дистанційного навчання.

Для ефективного дистанційного функціонального навчання необхідно з'ясувати основні психологічні якості студентів, що навчатимуться дистанційно.

Учасникам системи дистанційної освіти важливо також дотримуватися правил мережевого етикету. Етикет – це правила хорошого тону в тій або тій соціальній групі. В Інтернеті вже склалися певні правила спілкування. Тому викладачі й студенти повинні їх дотримуватись. Ці правила мають різноманітні форми. Нижче наводимо один з варіантів мережевого етикету. [5]

Правило 1. Пам'ятайте, що ви спілкуєтеся з людиною. Не робіть іншим те, чого не хочете отримати від них самі. Поставте себе на місце людини, з якою розмовляєте. Відстоюйте свою думку, але не ображайте тих, хто навколо вас.

Коли використовуєте телекомунікації, то маєте справу з екраном комп'ютера. Ви не можете жестикулювати, змінювати тон, і ваша особа не має жодного значення. Слова, тільки слова – це все, що бачить ваш співрозмовник.

Коли ведемо розмову електронною поштою або в конференції, можна дуже легко помилитися в тлумаченні слів співрозмовника і, на жаль, забути про те, що адресат – теж людина зі своїми почуттями і звичками. Отже, не забуваймо про головний принцип мережевого етикету: всюди в мережі знаходяться реальні люди.

І ще одна причина, яка зобов'язує бути чемним у мережі. Коли ви встановлюєте зв'язок в кіберпросторі, пам'ятайте, що ваші слова фіксуються. Можливо вони збережуться там, куди ви вже не зможете дістатися. Проте є шанс, що вони ще повернуться і зашкодять вам, а у вас не буде жодної можливості вплинути на цей процес.

Правило 2. Дотримуйтесь тих самих стандартів поведінки, що й у реальному житті. У повсякденності більшість з нас свідомо підкоряється законам, інколи через обмеження, інколи через побоювання бути викритими. У віртуальному просторі такі шанси порівняно невеликі. Люди нерідко забувають про те, що «за екраном» перебуває жива людина. Більше того, вважають, що в мережі правила поведінки не такі самі, як у звичайному житті. Цю оману можна виправдати, але все одно це омана. Стандарти поведінки можуть дещо різнитися в різних точках віртуального простору. Однак у цілому вони не більш поблажливі, ніж у реальному житті.

Тож дотримуйтеся етики спілкування. Не вірте тому, хто каже: «Уся етика тут полягає в тім, що ви самі для себе встановите». Якщо ви зустрічаєтесь з проблемою етичного характеру в кіберпросторі, уявіть, що ви в реальному житті. Тоді ви швидко знайдете розв'язання. Ще один аспект мережевого етикету: якщо ви використовуєте умовно-безкоштовне програмне забезпечення, заплатіть за нього. Ваші гроші сприятимуть створенню нових shareware-продуктів. Якщо хтось порушує закон у віртуальному просторі, він, звичайно, порушує й мережевий етикет.

Правило 3. Пам'ятайте, що ви знаходитесь у кіберпросторі. Те, що без вагань приймається в одному місці, можуть вважати за грубощі в іншому. Наприклад, якщо в конференціях обговорюються телевізійні програми, різні чутки й плітки – це цілком нормальне явище. Але якщо ви втрутитесь

з цих питань в журналістську дискусію, популярності це вам не додасть.

Опинившись у новій ділянці віртуального простору, спочатку озирніться. Не пошкодуйте часу на вивчення оточення, «послухайте», як і про що говорять люди. Після цього приєднуйтесь до розмови.

Правило 4. Поважайте час і можливості інших. Коли надсилаєте електронну пошту або відправляєте повідомлення до конференції, ви фактично претендуєте на чийсь час. І тоді ви відповідаєте за те, щоб адресат не витратив цей час даремно. Поняття «можливості» дуже широке. До можливостей треба віднести й таку характеристику, як пропускна спроможність каналу, через який відбувається зв'язок. Для кожної ділянки цього каналу є обмеження щодо обсягу даних, які можуть бути передані через нього. Це стосується сучасних оптичних ліній. Слово «можливості» доречно використати, кажучи також про фізичний обсяг носіїв інформації на відокремленому комп'ютері. І якщо випадково ви відправили до тієї ж самої конференції п'ять однакових повідомлень, ви витратили і час передплатників цієї конференції, і можливості системи, тому що займали лінію передачі й місце на диску.

Правило 5. Зберігайте особистісність. Використовуйте переваги анонімності. У мережі (наприклад, у конференціях) ви можете зустрітися з тими, кого ніколи не зустріли б у реальному житті, і ніхто не засудить вас за колір шкіри, очей, волосся, за вашу вагу, вік або манеру одягатися. Однак вас будуть оцінювати з погляду того, як ви пишете. Для тих, хто перебуває в мережі, це має неабияке значення. Таким чином, правила граматики відіграють важливу роль.

Несіть відповідальність за те, що кажете. Осмислюйте зміст вашого листа. Коли ви хочете сказати щось на зразок «мені здається...» або «я чув, що...», спитайте себе: «а чи не перевірити ще раз достовірність фактів?». Неточна інформація здатна

викликати цілий шквал емоцій у мережі. І якщо це повторюється другий і третій раз, може статися, як у грі «зіпсований телефон»: ваші слова будуть спотворені до невпізнанності. Крім того, переконайтесь, що Ваші послання зрозумілі й логічно витримані.

Можна вигадати параграф тексту, що матиме бездоганний вигляд з погляду граматики, але буде цілком безглуздим. Це часто трапляється, якщо ви хочете переконати когось у вашій правоті, використовуючи безліч складних і довгих слів, вам не дуже знайомих.

Не ображайте користувачів. Будьте терплячі й чемні. Не вживайте ненормативну лексику, не йдіть на конфлікт заради самого конфлікту.

Правило 6. Допомагайте іншим там, де ви це можете зробити. Чому у віртуальному просторі слід ставити запитання ефективно? Тому, що ваші запитання читають багато людей, які знають на них відповідь. І навіть якщо кваліфіковано дадуть відповідь тільки декілька осіб, загальний обсяг знань у мережі збільшиться. Інтернет сам по собі з'явився через прагнення вчених до обміну досвідом. Поступово в цей захоплюючий процес втягнулися інші.

Дуже важливо обмінюватися відповідями на ваші запитання з іншими користувачами. Якщо ви передбачаєте, що отримаєте багато відповідей на своє запитання, або надсилаєте його до конференції, яку рідко відвідуєте, відповідайте на репліки електронною поштою, а не на адресу конференції. Коли ви отримали всі репліки, складіть їх і відправте одним повідомленням до конференції.

Якщо ви самі експерт, то можете зробити більше. Багато людей вільно відправляють цілі бібліографії, від списків ресурсів із законодавства до переліків популярних книг. Якщо ви лідируєте в групі, де немає списку відповідей на запитання, що часто ставляться, спробуйте самі його написати. Якщо ви

виявили або самі створили документ, що, на вашу думку, може зацікавити інших, відправте його до конференції. Обмін досвідом – захоплююче заняття. Це вже давня й славетна традиція мережі.

Правило 7. Не втручайтеся у конфлікти й не допускайте їх. Причиною конфліктів нерідко стають флейми. Флейми (flames) – це емоційні зауваження, висловлені без урахування думки інших учас ників розмови. Будучи повідомленнями, вони викликають реакцію користувачів: «Ну, скажи, що ти насправді думаєш про це?»

Чи забороняє мережевий етикет флейми? Не зовсім. Флейми – теж стара традиція мережі. Вони можуть приносити задоволення як авторам, так і читачам.

Але мережевий етикет проти флеймів, що переростають у «війни» – серії злісних послань, якими обмінюються, як правило, два або три учасники дискусії. Такі «війни» можуть буквально захопити конференцію і зруйнувати дружню атмосферу. Це несправедливо стосовно інших учасників конференції. І дуже швидко люди, які не беруть участі у дискусії, стомлюються від конфліктів. Фактично відбувається неприпустима монополізація ресурсів.

Правило 8. Поважайте право на приватне листування.

Правило 9. Не зловживайте своїми можливостями. Хто у віртуальному просторі почуває себе професіоналом? Це системні адміністратори, аси в кожній мережевій грі, експерти в кожному офісі. Маючи ширші знання або повноваження, ці люди автоматично отримують перевагу. Утім, це зовсім не означає, що вони можуть нею користуватися. Наприклад, системні адміністратори не повинні читати приватні поштові повідомлення.

Правило 10. Навчіться вибачати іншим їхні помилки. Коли хтось припускається помилки (це може бути помилка в слові, необережний флейм, безглузде запитання або

невиправдано довга відповідь), виявляйте до цього поблажливість. Якщо у вас гарні манери, це ще не значить, що ви маєте ліцензію на викладання цих манер усім іншим. Якщо ж ви вирішили звернути увагу користувача на його помилку, зробіть це коректно й краще не в конференції, а у приватному листі. Дайте людям можливість повагатися. І не будьте бундючним та гордовитим. [5]

Отже, сьогодні ефективність реалізації викладачем дистанційної системи навчання таких функцій як формування навчальної мотивації студентів, визначення цілей і завдань навчання, передача знань, досвіду, організація взаємодії між студентами, залежить від якості володіння ним комунікативними вміннями. Викладач повинен бути готовим до подолання всіх труднощів, які виникають під час дистанційного навчання: острах студентів першими ставити питання викладачу; відчуття невпевненості на перших етапах отримання знань, відчуття ізольованості. Це зумовлює необхідність введення до навчальних програм підготовки викладачів системи дистанційного навчання спеціальних курсів, які будуть спрямова на розвиток їх дистанційного етичного спілкування.

Список використаних джерел та літератури:

1. Волкова Н. Професійно-педагогічна комунікація: навч.посіб/ Н.Волкова. - Київ: Академія, 2006. – 256 с.
2. Кухаренко В. Дистанційне навчання. Енциклопедичне видання: навч.-метод. посіб. – Київ: ТОВ Редакція «Комп'ютер», 2007. – 128 с.
3. Руденко М. Комунікативні процеси у педагогічній діяльності. Креативні технології навчання: навч. Посіб. / М. Руденко, І. Мороз. – Київ: КНУБА, 2016.- 204 с.
4. http://confesp.fl.kpi.ua/ru/node/997
5. http://www.info-library.com.ua/books-text-4095.html

Липчук О.І.,
кандидат політичних наук, доцент
(м.Івано-Франківськ)
Ломака І.І.,
кандидат політичних наук, доцент
(м.Івано-Франківськ)

ФОРМУВАННЯ ПРИНЦИПІВ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ ПРИ ПІДГОТОВЦІ СТУДЕНТІВ ПОЛІТОЛОГІВ

Сьогодні світові організації з питань освіти і науки наголошують на гострій необхідності запровадження основних засад академічної доброчесності в освітній процес всіх рівнів. Поняття академічної доброчесності є дуже важливим і в сучасній українській системі освіти, особливо враховуючи необхідність дотримання європейських стандартів сучасної освіти. Саме освіта, сьогодні, є основою індивідуального інтелектуального, духовного, етичного, фізичного та культурного розвитку особистості та суспільства, запорукою їх успішної соціалізації, економічного добробуту та соціального розвитку, об'єднання на основі спільних цінностей та культури, що мають бути головними підвалинами держави.

Безперечно, найважливішим кроком імплементації основних принципів академічної доброчесності стало запровадження Закону України «Про освіту» та визначення в його змісті основних критеріїв поняття «Академічна доброчесність». Зокрема, Стаття 42 Закону України «Про освіту» визначає поняття «Академічна доброчесність», як сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів

навчання та/або наукових (творчих) досягнень [1, с.51]. Отже, академічна доброчесність з морально-етичного, культурного та філософського поняття стала чітко визначеною нормою закону з однозначними тлумаченнями, правилами, стандартами, вимогами та санкціями у разі виникнення порушень. Як частина Закону України «Про освіту», академічна доброчесність є рушійною силою для розвитку всієї національної системи освіти і законною, чітко обґрунтованою вимогою сьогодення. Її цінність полягає у формуванні впевненості у навчанні та наукових досягненнях учасників освітнього процесу та підвищенні рівня довіри до результатів навчальних та наукових досягнень здобувачів освіти.

Такі поняття, як «академічна доброчесність», «плагіат» та «самоплагіат» дуже важливі. Враховуючи те, що саме заклади вищої освіти є головним інструментом розвитку освіти та науки в нашій країні, важливого значення набуває створення, удосконалення та впровадження системи заходів для боротьби з академічною недоброчесністю в закладах вищої освіти, роз'яснення всіх небезпек пов'язаних з академічною нечесністю, формування та культивування в усіх осіб, які беруть участь в освітньому процесі, цінностей індивідуального успіху й пріоритетності особистих інтересів як основи інтелектуальної чесності [2, с.90].

Звичайно, поняття академічної доброчесності стосується всіх учасників освітнього процесу. Однак, на жаль, молодим студентам важко дотримуватись цих понять та адаптуватися до сучасних вимог освітньої галузі, тому що в контексті глобалізації освітнього процесу та можливості скористатись ресурсами Інтернету, який дає змогу дуже легко отримувати та використовувати результати чужої інтелектуальної діяльності, спокуса полегшити процес наукового дослідження та привласнити чужі здобутки надзвичайно велика. З огляду на такий стан речей Пункт 3 статті 42 Закону України «Про освіту»

чітко визначає, що дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає:

- самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей);
- посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації [1, с.52].

Також в законодавстві чітко визначені види відповідальності за порушення академічної доброчесності. Отже, здобувачі освіти можуть бути притягнені до такої академічної відповідальності: повторне проходження оцінювання (контрольна робота, іспит, залік тощо); повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми; відрахування із закладу освіти (крім осіб, які здобувають загальну середню освіту); позбавлення академічної стипендії; позбавлення наданих закладом освіти пільг з оплати навчання [1, с.52].

Сьогодні, перед викладачами ЗВО стоїть складне завдання: не лише навчати студентів, надати їм необхідні знання, вміння та навички, а головне – «навчити їх вчитися». Важливо навчити студентів самостійно знаходити, серед великого об’єму інформації, саме ту яка їм необхідна. Навчати студентів самостійно аналізувати інформацію, отриману в результаті навчання, узагальнювати її та робити власні висновки щодо певних подій чи явищ на основі конкретних фактів, досліджуваних документів, статистичних даних, соціологічних

даних та будь-яких інших матеріалів, що містять необхідні для аналізу досліджуваної теми дані. Отже, сформувати в студентів навички самостійного навчання та вміння правильно використовувати можливості добре розвинених інформаційних технологій, чи не головне завдання викладача ЗВО.

Розвиток сучасних технологій дає можливість легко скопіювати чужі думки та дослідження і видати їх за власні. Часто, таке трапляється, коли студенти виконують завдання поспіхом, не витрачаючи достатньо часу для повного теоретичного осмислення завдання, дослідження фактів, визначення причин та наслідків. Тому необхідно допомогти студентам правильно планувати свій час, визначити основні та другорядні завдання, постійно тримати на контролі стан виконання поставлених завдань, щоб вчасно надати необхідну консультацію, підтримку чи пораду. Найбільшою з проблем сучасних студентів є некритичне, часто бездумне використання будь-якої інформації скопійованої із Інтернету. Як правило, молоді люди надто довіряють інформації, опублікованій у Всесвітній павутині. Студенти рідко використовують підручники, посібники та монографії, натомість все більше звертаються до медіа ресурсів. Однак, не забезпечивши достатнього рівня медіаграмотності студентів та вміння відповідально працювати з ними дотримання норм академічної доброчесності є доволі малоймовірним. Отже, має сприяти формуванню в здобувачів освіти інформаційних компетентностей, застерігати студентів від необдуманого використання інформації з мережі Інтернет та посилатися на перевірені професійні сайти.

Для формування у студентів принципів академічної доброчесності потрібно, попередньо, звертати увагу на саме формулювання завдань визначених для дослідження. Наприклад, вибираючи типи завдань, варто більшу увагу приділяти проблемно –пошуковим, творчим дослідженням, а не

репродуктивно - відтворювальним. У виконанні усних завдань слід особливу увагу приділяти формуванню в студентів вміння висловлювати власну думку, підкріплювати її аргументами, фактами та прикладами, а також вмінню захистити її в дискусії. Також рекомендується задавати проблемні запитання, які потребують аналізу ситуацій, не мають однозначної відповіді, спонукають до критичного мислення, творчого підходу до вирішення поставленої проблеми та ін.

Часто під час підготовки магістерської роботи студенти можуть користуватися лише Інтернетом. Всесвітня мережа дає можливість досить швидко знайти інформацію на потрібну тему та використати її у власному дослідженні. Такий спосіб написання роботи не є трудомістким, але і не розвиватиме аналітичних навичок студентів. Найважливішою частиною магістерської роботи є висновки автора, його власне бачення питання, а в процесі виконання завдання студент насамперед вчиться аналізувати, розвиває мислення, формує свій погляд на досліджувану проблему. Досягти результативності такого підходу досить складно, тут багато чого залежить від здатності й бажання викладача налагодити нормальну взаємодію зі своїми студентами [3].

Варто зазначити, що досить часто студенти порушують правила написання наукових робіт, наукову етику та принципи академічної доброчесності через те, що мало ознайомлені з ними. Тому варто вчити студентів науково грамотно викладати власні думки, робити чіткі висновки, правильно здійснювати цитування наукових висновків інших авторів, а також приділяти увагу ознайомленню з основними принципами академічної доброчесності та пояснити наслідки щодо недотримання ними поставлених вимог. Крім того, необхідно виховувати в студентів високі етичні принципи, а саме: чесність, щирість, повага до чужої праці та відповідальність за власні вчинки. Тільки освічена, духовно багата та високоморальна людина може не

тільки зрозуміти принципи академічної доброчесності, але й зуміти суворо дотримуватися цих принципів за будь-яких обставин.

Список використаних джерел та літератури:

1. Закон України «Про освіту». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.pedrada.com.ua/files/articles/1484/Zakon_Pro_osvitu_2019_Pedrada.pdf

2.Гаруст, Ю.В. Академічна доброчесність –шлях до захисту інтелектуальної власності українських науковців [Текст] / Ю.В. Гаруст, Б.О. Павленко // Правові горизонти. – 2017. –Вип. 4(17). –С. 88-95.І

3.Академічна культура українського студентства: основні чинники формування та розвитку. Основні результати дослідження за проектом No 49169; кер. В. С. Бакіров. – Київ, 2015. –URL: http://www.univer.kharkov.ua/images/redactor/news/2015-07-17/2015.pdf

Охман О.В.,
кандидат юридичних наук
(м. Хмельницький)

ПРАВОВІ АСПЕКТИ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ ТА БОРОТЬБИ З ПЛАГІАТОМ

Сучасне реформування вищої освіти передбачає гарантування якості освіти, її постійне підвищення, формування довіри до системи та закладів вищої освіти, а також забезпечення академічної доброчесності. Важливим кроком у реформуванні є нормативне визначення підходів щодо розуміння та забезпечення академічної доброчесності. Питання про порушення академічної доброчесності, а також пошуку ефективних засобів боротьби з плагіатом виступає одним із найважливіших завдань для вищих навчальних закладів освіти. На нашу думку, перш за все, необхідно визначитися з правовими аспектами академічної доброчесності.

Основи правового регулювання академічної доброчесності визначаються ч. 1 ст. 42 Закону України «Про освіту» від 5 вересня 2017 року, яка передбачає, що «Академічна доброчесність – це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень» [1]. Окрім цього, важливим є закріплення в аналізованому законі порушень академічної доброчесності, зокрема, до яких віднесено: академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація, списування, обман, хабарництво, необ'єктивне оцінювання, надання допомоги, створення перешкод, вплив у будь-якій формі з метою здійснення ним необ'єктивного оцінювання результатів навчання. Згідно «Кодексу академічної

доброчесності національного агентства із забезпечення якості вищої освіти» основними принципами та фундаментальними цінностями академічної доброчесності та етики академічних взаємовідносин є: доброчесність, порядність, прозорість, законність, повага, довіра, справедливість, самовдосконалення, відповідальність та професіоналізм [2, с. 2].

Подібні положення визначаються у п. 8 ч. 2 ст. 16 Закону України «Про вищу освіту» від 1 липня 2014 року, а саме закріплюється необхідність «забезпечення дотримання академічної доброчесності працівниками закладів вищої освіти та здобувачами вищої освіти, у тому числі створення і забезпечення функціонування ефективної системи запобігання та виявлення академічного плагіату» [3]. Аналізуючи наведені положення, в першу чергу, необхідно дослідити правову основу закріплення визначень понять «плагіат» та «академічний плагіат», а також зизначити відмінності та спільне у зазначених визначеннях. Так, ст. 50 Закону України «Про авторське право і суміжні права» від 23 грудня 1993 року закріплює, що «плагіат – оприлюднення (опублікування), повністю або частково, чужого твору під іменем особи, яка не є автором цього твору» [4].

Таким чином, у чинному законодавстві термін «плагіат» використовується тільки для визначення випадків навмисного присвоєння авторства на твір літератури, мистецтва або науки. Тобто, наведене дозволяє зробити висновок, що перефразований текст не розцінюється як плагіат, а запропоновані ідеї такого тексту можуть вважатись унікальними. Окрім цього, основна відмінність у визначенні академічного плагіату від плагіату полягає в тому, що у разі належного посилання на використанні джерела, які перефразовані або цитуються, текст не буде вважатись академічним плагіатом. Обов'язковим при такому використанні тексту є наявність посилань на джерела, навіть у випадках якщо текст було перефразовано, а привласнення авторства на чужий твір виступає ключовою ознакою плагіату,

яка вирізняє його від інших видів порушень прав інтелектуальної власності.

З метою реалізації положень Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про авторське право і суміжні права» та інших нормативно-правових актів щодо забезпечення академічної доброчесності, а також підвищення якості наукових досліджень, всі заклади вищої освіти впроваджують необхідні заходи. Зокрема, у Хмельницькому інституті МАУП прийнято Кодекс академічної доброчесності (затверджено протоколом Вченої ради ПрАТ «ВНЗ «МАУП» від 29 серпня 2019 року, протокол № 8) [5], відповідно до якого, за порушення норм академічної доброчесності наукові, педагогічні, науково-педагогічні працівники та особи, що навчаються в Академії можуть бути притягнені до моральної, дисциплінарної та адміністративної відповідальності.

Окрім цього, відповідно до «Положення про внутрішню систему забезпечення якості вищої освіти у Хмельницькому інституті МАУП» (схваленого на засіданні Вченої ради Хмельницького інституту ПрАТ «ВНЗ «МАУП» від 30 березня 2020 року, протокол № 3) академічна доброчесність забезпечує реалізацію етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього та наукового процесів під час навчання, викладання та впровадження результатів наукової діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання і наукових досягнень [6].

Дотримання академічної доброчесності учасниками освітнього процесу передбачає:

– посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;

– дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;

– надання вірогідної інформації про методики і результати досліджень, джерела використаної інформації та власну науково-педагогічну діяльність;

– контроль за дотриманням академічної доброчесності здобувачами вищої освіти;

– об'єктивне оцінювання результатів навчання.

Порушенням академічної доброчесності вважається:

– академічний плагіат;

– списування – виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання, зокрема під час оцінювання результатів навчання;

– хабарництво – надання (отримання) учасниками освітнього процесу чи пропозиція щодо надання (отримання) коштів, майна, послуг, чи будь-яких інших благ матеріального або не матеріального характеру з метою отримання не правомірної переваги в освітньому процесі;

– не об'єктивне оцінювання – свідоме завищення або заниження оцінки результатів навчання здобувачів вищої освіти.

Усі підготовлені до друку наукові праці та навчальні видання розглядаються на засіданнях кафедр та перевіряються за допомогою системи «Unichec».

Згідно із ч. 5 ст. 42 Закону України «Про освіту» встановлюється, що «за порушення академічної доброчесності педагогічні, науково-педагогічні та наукові працівники закладів освіти можуть бути притягнені до такої академічної відповідальності: відмова у присудженні наукового ступеня чи присвоєнні вченого звання, позбавлення присудженого наукового (освітньо-творчого) ступеня чи присвоєного вченого звання, відмова в присвоєнні або позбавлення присвоєного педагогічного звання, кваліфікаційної категорії, позбавлення права брати участь у роботі визначених законом органів чи займати визначені законом посади», а також та «за порушення академічної доброчесності здобувачі освіти можуть бути

притягнені до такої академічної відповідальності: повторне проходження оцінювання (контрольна робота, іспит, залік тощо), повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми, відрахування із закладу освіти (крім осіб, які здобувають загальну середню освіту), позбавлення академічної стипендії, позбавлення наданих закладом освіти пільг з оплати навчання». Також, в окремих випадках плагіат може розглядатися як кримінально протиправне діяння, яке передбачається ст. 176 Кримінального кодексу України «Порушення авторського права і суміжних прав», а підставою для притягнення до кримінальної відповідальності в цьому випадку є завдання матеріальної шкоди у значному розмірі, великому розмірі і особливо великому розмірі [7].

Підсумовуючи викладене, можемо зробити висновки, що нормативно-правові засади забезпечення академічної доброчесності в Україні вже сформовані. Проте, правове регулювання академічної доброчесності пройшло досить складний шлях становлення і потребує подальшого вдосконалення. На сучасному етапі потребує вдосконалення сам процес застосування різних видів відповідальності за порушення академічної доброчесності, оскільки цей процес ще недостатньо систематизований, а також містить прогалини та неузгодженості.

Список використаних джерел та літератури:

1. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. Дата оновлення: 01.01.2021 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text

2. Кодекс академічної доброчесності національного агентства із забезпечення якості вищої освіти. URL: https://naqa.gov.ua/wp-

content/uploads/2019/07/%D0%9A%D0%BE%D0%B4%D0%B5%D0%BA%D1%8%D0%B0%D0%BA%D0%B0%D0%B4%D0%B5%D0%BC%D1%96%D1%87%D0%BD%D0%BE%D1%97-%D0%B4%D0%BE%D0%B1%D1%80%D0%BE%D1%87%D0%B5%D1%81%D0%BD%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%96.pdf

3. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII. Дата оновлення: 26.02.2021 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text

4. Про авторське право і суміжні права: Закон України від 23.12.1993 № 3792-XII. Дата оновлення: 14.10.2020 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3792-12#Text

5. Кодекс академічної доброчесності ПрАТ «ВНЗ «Міжрегіональна академія управління персоналом»: Затверджений Вченою радою ПрАТ «ВНЗ «МАУП» від 29.08.2019 р. протокол №8. URL: https://drive.google.com/file/d/1u5C0EXCW12tNOQd23BpvEkhfMQVDQlMM/view

6. Положення про внутрішню систему забезпечення якості вищої освіти у Хмельницькому інституті імені Блаженнішого Володимира , Митрополита Київського і всієї України Приватного акціонерного товариства «Вищий навчальний заклад «Міжрегіональна Академія управління персоналом: схваленого на засіданні Вченої ради Хмельницького інституту ПрАТ «ВНЗ «МАУП» від 30.03.2020 р. протокол № 3. URL: https://drive.google.com/file/d/1DruyxVfCjsaYVqIxlQR8SmPjJXPax1hO/view

7. Кримінальний кодекс України: Закон від 05.04.2001 р. № 2341-III. Дата оновлення: 17.03.2021 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text

УДК 372.8:811.161.2

Подлевська Н.В.,
кандидат педагогічних наук, доцент
(м.Хмельницький)

КУЛЬТУРА СПІЛКУВАННЯ В ЕТИЧНОМУ КОДЕКСІ ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ

THE CULTURE OF COMMUNICATION IN THE CODE OF ETHICS OF HIGHER EDUCATION

Кодекс етики академічних взаємовідносин та доброчесності закладу вищої освіти (ЗВО) визначає цінності (якими керуються учасники університетської спільноти) і встановлює етичні норми відносин в академічному середовищі. Етичні цінності ЗВО визначаються Законом України «Про освіту», Законом України «Про вищу освіту», іншими законодавчими актами, Статутом ЗВО, Правилами внутрішнього розпорядку, наказами і розпорядженнями ректора та іншими нормативно-правовими актами [1].

Основна мета етичного кодексу у ЗВО – це закріплення основних принципів академічної поведінки, яких мають дотримуватися всі учасники університетської спільноти; кодекс передбачає формування академічного середовища, в якому кожен може займатися своєю діяльністю в умовах взаємної поваги й отримання позитивних емоцій від роботи, навчання, наукових досліджень. Принципами етичного кодексу здобувача вищої освіти можемо вважати: законопорядність, чесність, ввічливість, взаємоповагу, толерантність, справедливість, об’єктивність, партнерство, розвиток та особистісне й професійне зростання. Отже, одними із ключових понять в етичному кодексі закладу вищої освіти визначаємо: академічну

та педагогічну етики, академічну доброчесність, діловий етикет (дотримання норм культури спілкування і правил поведінки), університетську спільноту, яка повинна дотримуватися академічної доброчесності, колегіальності, поваги до людської гідності, академічної свободи, відповідальності за використання майна і ресурсів ЗВО тощо.

Метою статті є: довести, що питання культури спілкування здобувачів вищої освіти є нормою етичного кодексу закладу вищої освіти.

Однією з перших соціальних потреб людини є потреба в іншій людині. Щоб бути повноцінним членом суспільства, необхідне спілкування, яке є важливою сферою людських стосунків. У спілкуванні людина не просто присутня, а є об'єктом (суб'єктом) комунікативної взаємодії. Саме налаштованість на іншу людину надає етикету комунікативного сенсу. Однак для досягнення гармонії у спілкуванні необхідно дотримуватися культури спілкування.

Культура спілкування є складником культури людини в цілому і формує її поведінку – спонукає поводитися певним чином відповідно до конкретної ситуації, в якій дуже чітко можна побачити вплив мови на людину і на її поведінку, національну свідомість тощо. Оскільки етикетність спілкування полягає не тільки у нормативному застосуванні формул мовленнєвого етикету в стандартних етикетних ситуаціях, а й охоплює комунікативну поведінку людини загалом, тому чим вища у людини загальна культура, тим вища її культура спілкування з іншими [2].

Культура спілкування – це вміння встановлювати зворотний зв'язок, відгукнутися на думки, почуття, турботи і проблеми іншої людини (на рівнях спілкування); це наявні в суспільстві і житті людини форми створення спілкування, систематизація та реалізація його норм, способів і засобів відповідно до ієрархії цінностей і установок; це цінність для

кожної людини і для суспільства в цілому. Від усвідомлення цього залежить успіх у взаємодії людей. Цінністю культура спілкування стає тоді, коли служить задоволенню їх актуальних потреб у спільній діяльності і духовному розвитку.

Культура спілкування – це володіння його нормами, які виступають в єдності з творчим та особистісним складниками. Розгляд культури спілкування в контексті творчості і в співвідношенні з етичними нормами є важливим саме для практичної підготовки майбутніх фахівців до ефективного професійного спілкування. За таких умов культура спілкування сприяє розвиткові особистості та професійної ідентифікації, що є головною метою вищої школи на сучасному етапі трансформації суспільства.

У соціально-психологічному вимірі студентство відрізняється найбільш високим рівнем пізнавальної мотивації, а також високою соціальною активністю і досить гармонійним поєднанням інтелектуальної та соціальної зрілості. Тому у студентів необхідно формувати інтелігентне мовлення, постійне самовдосконалення і саморозкриття особистості, у процесі чого важливо забезпечити формування у неї гуманістичних комунікативних установок на спілкування з іншими.

На поведінку людей і їх взаємини з іншими, на характер і культуру спілкування помітно впливають морально-етичні цінності добра, морального обов'язку, відповідальності, честі і гідності людини. Велике значення для формування культурного спілкування мають такі цінності, як чесність, довіра, відкритість, милосердя, вдячність, вірність слову. Етика спілкування допускає прояв почуття провини, сорому, каяття, співпереживання. У спілкуванні необхідно цінувати не тільки свою свободу, але і свободу іншого. При цьому важливо не втручатися у внутрішній світ іншої людини, не ігнорувати його потреб, не ображати почуттів, не принижувати гідності. Потрібно пам'ятати, що свобода і рівність у спілкуванні

поєднуються з відповідальністю, яка передбачає контроль за ходом спілкування з погляду прийнятих етичних норм і правил, а також з урахуванням очікуваного результату.

Рівень культури спілкування людини залежить від її обізнаності про національне мистецтво, історію та культуру народу, норми його мови, історичні взаємозв'язки з іншими народами і їх культурами [3]. Байдужа до власної мови людина не може претендувати на повагу. Культура мови набувається в процесі спілкування. Тому людина повинна дбати про якість свого спілкування в будь-якій життєвій ситуації.

Студентське середовище є інтенсивним місцем міжнаціональної взаємодії, де часто формуються національні установки і стереотипи молоді. ЗВО є гетерогенним середовищем, що дозволяє отримати студентам досвід міжнаціонального спілкування.

Формування культури міжнаціонального спілкування студентів насамперед обумовлено змістом освітнього процесу ЗВО, рівнем виховання й освіченості студентів, а також самим досвідом міжнаціонального спілкування. У цьому процесі насамперед мають значення якості особистості у внутрішньонаціональній сфері, а міжнаціональні зв'язки і відносини вже доповнюють її національну самосвідомість. Тому потрібно звертати увагу на взаємозалежні складники формування культури міжнаціонального спілкування: 1) формування національної самосвідомості студентів на базі своєї культури, знання історії, володіння мовою; 2) оволодіння досягненнями світової культури, системою загальнолюдських цінностей, пізнання традицій і мови іншого народу, повагою і толерантністю в міжнаціональному відношенні. Насамперед потрібно виховувати шанобливе ставлення до своєї культури і народу, а через нього і гуманне ставлення до всіх національних культур.

Студент – майбутній фахівець – повинен на достатньому рівні володіти засобами професійної комунікації. Важливість оволодіння культурою спілкування для майбутнього фахівця очевидна, тому що вона зміцнює авторитет і професіоналізм кожного учасника комунікативного процесу. Тут важливими стають такі якості особистості, як організованість, професійна етика, комунікативна компетентність. Характер ділових контактів здійснює вирішальний вплив на успішність проведення бесід, дискусій, переговорів, а також на ефективність спільної діяльності.

У ЗВО готується творець матеріальних і культурних цінностей. Правильність мови, точність, уміння вибрати тон мовлення, інтонацію бесіди, здатність не тільки словом, а й його змістом, естетикою, невербальними засобами вплинути на слухача повинні бути внутрішньою потребою нашого сучасника і проявлятися в повсякденних життєвих ситуаціях.

Спілкування – один із основних шляхів до вирішення життєвих проблем. І та людина, яка вчасно зрозуміла цю істину, приділить достатню й необхідну увагу підвищенню своєї культури і, зокрема, культури спілкування. Це істотно допоможе перетворити життя як своє, так і людей, які його оточують. Тому формування культури спілкування, мовлення, поведінки студентів необхідно проводити в умовах активізації навчально-виховного процесу із застосуванням новітніх педагогічних технологій, враховуючи умови гетерогенного середовища, в якому вміння користуватися мовними формулами етикету в різних життєвих ситуаціях як в письмовому, так і в усному мовленні, має бути доведено до автоматизму.

Для культури спілкування характерні певні норми, які окреслюють правила спілкування людей в тій чи іншій ситуації. Вони визначаються станом суспільства, його історією, традиціями, національною своєрідністю, загальнолюдськими цінностями. Рівень культури спілкування залежить і від самої

особистості, її якостей. Щоб спілкування було справді глибоким, необхідно, щоб особистість, крім знань про спілкування, певних навичок та вмінь, мала ще й відповідну комунікативно-гуманістичну установку на спілкування, налаштування на людину як на загальнолюдську цінність.

Розгляд культури спілкування в контексті творчості і співвідношення з етичними нормами є перспективним для практичної підготовки майбутніх фахівців до ефективного професійного спілкування. За таких умов культура спілкування сприяє розвиткові і професійній ідентифікації особистості.

Список використаних джерел та літератури:

1. Кодекс академічної етики Хмельницького національно го університету / URL: http://ki.khnu.km.ua/wp-content/uploads/sites/35/2018/09/Kodeks-akademichnoyi-etyky-HNU.pdf

2. Подлевська Н. В. Культура спілкування як лінгводидактична проблема. *Актуальні проблеми сучасної філології. Мовознавчі науки* : зб. наук. пр. Рівне : РДГУ, 2005. Вип. 13. С. 157–161.

3. Радевич-Винницький Я. Етикет і культура спілкування. Львів, 2001. 223 с.

УДК 378

Тукусер Ю.Ю. (Tukuser Y.Y.),
здобувачка вищої освіти
(м.Ізмаїл, Одеська обл.)
науковий керівник –
Байрамова О.В.,
кандидат філософських наук
(м.Ізмаїл, Одеська обл.)

ПРОБЛЕМА ДОТРИМАННЯ АКАДЕМІЧНОЇ СУМЛІННОСТІ В АКАДЕМІЧНОМУ ПРОЦЕСІ

THE PROBLEM OF ADHERENCE TO ACADEMIC INTEGRITY IN THE ACADEMIC PROCESS

За останні роки українська наукова та освітня спільнота все більше звертається до питань академічної доброчесності та впровадження міжнародних академічних стандартів. З точки зору світових стандартів освіти, академічна доброчесність є дієвим інструментом забезпечення її якості. Незважаючи на те що проблема боротьби з академічною не доброчесністю тривалий час знаходиться в центрі суспільної уваги , в цій боротьбі досі бракує системності та спрямованості на формування морально-етичних цінностей та підвищення рівня академічної культури взагалі.

Академічна доброчесність в освітньому процесі передбачає наявність розвиненої академічної сумлінності, дотримання людиною певних моральних норм, що ґрунтуються на порядності, справедливості, взаємоповазі один до одного. Проблема дотримання академічної сумлінності, причин деформації відносин між учасниками освітнього процесу, формування основних шляхів її подолання залишаються недостатньо дослідженими.

Серед фундаментальних цінностей академічної доброчесності виділяються такі:

1)чесність - академічні спільноти доброчесності просувають пошук істини й знання через інтелектуальну та особисту чесність у процесі навчання, викладання, наукових досліджень і надання сервісів по дорученню адміністрації;

2)довіра - академічні спільноти доброчесності стимулюють і покладаються на клімат взаємної довіри. Клімат довіри заохочує і підтримує вільний обмін ідеями, який зі свого боку дає можливість науковим пошукам реалізуватися найповнішою мірою;

3)справедливість - академічні спільноти доброчесності встановлюють чіткі й прозорі очікування, стандарти й практики для підтримання справедливості у стосунках між студентами, викладачами та адміністративним персоналом;

4)повага - академічні спільноти доброчесності цінують інтерактивну, кооперативну та партисипативну природу навчання і пізнання. Вони шанують та вважають за належне розмаїття думок та ідей;

5)відповідальність - академічні спільноти доброчесності покладаються на принципи особистої відповідальності, що підсилюється готовністю окремих осіб і груп подавати приклад відповідальної поведінки [1].

З нашої точки зору, можливість відтворення базових цінностей академічної доброчесності можливо за умови сформованості у суб'єкта освітнього процесу академічної сумлінності. Академічна сумлінність - це та константа, якою мають керуватися всі учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової і творчої діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та наукових досягнень. І це сьогодні є все більш очевидним, адже саме сумлінність дозволяє людині діяти академічно відповідально, особливо в умовах соціального тиску та спокус.

Сучасна спільнота відчуває гостру необхідність у розробці нових підходів до конструювання освітнього процесу, викладання та навчання, що мають базуватись на зазначених цінностях, а учасники освітнього процесу повинні бути носіями високого рівня академічної культури та виявляти академічну сумлінність у всіх форматах діяльності.

Створення нового академічного товариства у закладах вищої освіти потребує високого рівня відповідальності всіх учасників освітнього процесу, сформованого почуття відповідальності і усвідомлення соціального контролю. Саме на цій основі можлива продуктивна співпраця й взаємодія всіх учасників освітнього процесу.

Відповідно до пункту 2.3 Методичних рекомендацій для закладів вищої освіти з підтримки принципів академічної доброчесності, розроблених у рамках Проекту сприяння академічній доброчесності в Україні - SAIUP (за підтримки Посольства США) та затверджені наказом МОН України № 1/9-650 від 23.10.2018 р., створення атмосфери академічної доброчесності у кожному закладі вищої освіти, хоча й буде непростим, тривалим, але необхідним процесом. На першому етапі важливо забезпечити розуміння всіма учасниками освітнього процесу сутності академічної доброчесності, вимог законодавства і внутрішніх нормативних документів з цих питань, основних видів порушень, зразків правильної поведінки в різних ситуаціях, що можуть призводити до порушень. Для формування здорового освітнього середовища, в якому відсутні неконкурентні переваги для учасників освітньо-наукового процесу доцільно використовувати такі види просвітницької діяльності, як: презентації, тренінги, семінари із запрошенням авторитетних фахівців; обмін досвідом,який сприяє поширенню позитивних практик, впровадження принципів академічної доброчесності у сучасних закладах вищої освіти України і світу .

Формування академічної сумлінності, як складової академічної доброчесності, повинно здійснюватися цілеспрямовано, системно та узгоджено в державному і міжнародному масштабах, не лише у форматі поінформованості щодо відповідальності за порушення правил антиплагіату та умінь правильного цитування, а й з метою формування професійних і загальнокультурних, морально-етичних цінностей, як у здобувачів вищої освіти, так і в науково-педагогічних працівників.

Серед першопричин "кризи академічної сумлінності", Рей М. Джон пропонує шукати в наступних особливостях функціонування закладів вищої освіти україни [2]:

1. Українські здобувачі вищої освіти не мають стандарту академічної поведінки, у них немає також і межі не прийнятності академічної поведінки.

2. Здобувачі вищої освіти не здійснюють самостійний вибір навчальних дисциплін і викладачів, а відповідно, і не відчувають відповідальності за свій власний вибір. Не дивно, що вони намагаються пройти курс навчання з мінімальними зусиллями.

3. Відсутні індивідуальні траєкторії навчання. Здобувачі вищої освіти відвідують разом всі заняття протягом п'яти років, що призводить до академічного паразитизму: слабкі і ледачі здобувачі не відвідують заняття, потім запозичують конспекти у сумлінних здобувачів, списують завдання, користуються допомогою сумлінних здобувачів під час іспитів. При цьому сумлінні здобувачі освіти також підпадають під вплив групи, стають байдужими до навчання і не намагаються максимально реалізувати свій потенціал, так як замість позитивних, їм нав'язують негативні приклади поведінки.

4. Надмірне "накачування" лекціями і свого роду "дресирування" не заохочують здобувачів вищої освіти активно мислити, вирішувати проблеми, а в результаті стає нецікавим і

сам процес навчання, побудований виключно на запам'ятовуванні, без будь-якої практичної спрямованості та відповідальності.

5. Здобувачі вищої освіти мають законне право двічі перескласти іспит, що знімає з викладача відповідальність за сумлінність оцінювання знань. В результаті викладач присвячує значну частину свого часу слабким здобувачам, які змогли б принести користь суспільству, та поганим, які навряд чи зможуть скористатися результатами свого навчання тепер або в майбутньому. Внаслідок цього, викладачі відчувають неповагу з боку слабких здобувачів, та всіляко намагаються не ставити поганим студентам незадовільних оцінок, щоб потім не витрачати на них свій час.

Ще однією з причин незадоволення етичних відносин між викладачем і здобувачами вищої освіти є перевантаження навчальних планів, що не сприяє інтелектуальному розвитку молодої людини, позбавляючи його, так званої творчої волі.

Перераховані вище особливості організації освітнього процесу в закладах вищої освіти України не тільки спотворюють взаємини між здобувачем вищої освіти і викладачем, а й критично впливають на навчальний процес, знижуючи якість навчання. Звичайно, в деяких освітніх інституціях України діють самостійно розроблені моделі управління якістю, але очікуваної ефективності вони не забезпечують .

Таким чином, сучасне освітнє середовище з розвиненою академічною культурою повинно функціонувати на принципах:

- відкритого доступу до інформації (доступ широкої громадськості до інформації гарантує участь, формування почуття відповідальності і соціального контролю);
- прозорості інформації: актуальність, якість, достовірність;
- академічної сумлінності та відповідальності всіх учасників освітнього процесу;

З нашої точки зору саме принцип прозорості, заснований на відкритому доступі до інформації про успішність студентів, дозволить організувати освітній процес таким чином, що, наприклад, самі студенти і викладачі будуть вносити внесок в попередження виставлення незаслужених оцінок, а, отже, в забезпечення академічної сумлінності і попередження корупції. Можна припустити, що найбільш складним завданням буде забезпечити для викладачів і адміністрації необхідність неухильного дотримання етичних норм кодексу честі. Ці категорії учасників освітнього процесу довгий час відчували себе тими, хто завжди правий, і змінити таку позицію буде набагато важче, ніж у студентів [3].

Отже, в сучасних закладах вищої освіти цілком реально сконструювати модель взаємовідносин між учасниками освітнього процесу, яка заснована на особистій відповідальності, академічній сумлінності та інших загально культурних та морально етичних цінностях. Перспективним напрямком наукового дослідження є подальший аналіз причин деформаційних процесів у виявленні академічної сумлінності в учасників освітнього процесу з метою формування основних шляхів їх подолання.

Список використаних джерел та літератури:

1. Сацик В. Академічна доброчесність: міфічна концепція чи дієвий інструмент забезпечення якості вищої освіти? URL: http://education-ua.org/ua/ articles/930akademichna-dobrochesnist-mifichna-kontseptsiya-chi-dievijinstrumentzabezpechennya-yakosti-vishchoji-osviti.

2. Академічна корупція в Україні. Р.М.Джонс. http://www.ji-magazine.lviv.ua/ji-junior/N32-1/johns.htm

3. Використання нашого потенціалу з найбільшою користю: консолідація Європейського простору вищої освіти.

http://nau.edu.ua/ua/menu/navchannya/bolonskij-proczes/buxarestske-komyun%D1%96ke.htmlht.

УДК 378

Сем'янчук П.М.,
кандидат економічних наук
(м.Хмельницький)
Оліх Г.І.,
старший викладач
(м.Хмельницький)
Гуменюк А.Ф.,
кандидат економічних наук, доцент
(м.Хмельницький)

ХРИСТИЯНСЬКІ, МОРАЛЬНІ ТА ЮРИДИЧНІ АСПЕКТИ І ВИМІРИ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТИ

Анотація. *Розкрито суть, необхідність і словотвірне змістове навантаження академічної доброчесности. Висвітлено особливості Християнського, морального та юридичного аспектів і вимірів академічної доброчесности. Охарактеризовано поняття «академічна недоброчесність» й «академічна відповідальність». Окреслено досвід закладів вищої освіти й рекомендації зміцнення академічної доброчесности.*

Ключові слова: *академічна доброчесність, плагіат, вища освіта, здобувач вищої освіти, викладач, наука, школа, вчитель, учень, Християнський, моральний, юридичний, не доброчесність, відповідальність*.

CHRISTIAN, MORAL AND LEGAL ASPECTS AND DIMENSIONS OF ACADEMIC INTEGRITY

Annotation. *The essence, necessity and word-forming semantic load of academic integrity are revealed. Features of Christian, moral and legal aspects and dimensions of academic integrity are highlighted. The concepts of «academic dishonesty» and «academic*

responsibility» are described. The experience of higher education institutions and recommendations for strengthening academic integrity are outlined.

Keywords: *academic integrity, plagiarism, higher education, teacher, science, school, student, Christian, moral, legal, dishonesty, responsibility*

Постановки проблеми. Крайніми роками в українській науковій, публіцистичній та енциклопедичній літературі посилилася увага до такої важливої категорії і явища як академічна доброчесність. Неодноразово дана проблема лунала в офіційних телевізійних новинах, в різноманітних Інтернет-виданнях, соціальних мережах та Інтернет-роликах. Публічний доступ до інформації й різноманітні програми з виявлення плагіату дозволяють виявити численні порушення у сфері академічної доброчесности не тільки на науково-освітніх теренах України, але і за її межами.

Аналіз наукових досліджень. Дослідження у сфері академічної доброчесности набули широкого практичного й теоретичного характеру. Серед українських науковців, які присвятили свої праці вивченню різних аспектів академічної доброчесности, варто відзначити таких як: І. Гайдук, А. Колесніков, О. Парфьонова, І. Потапюк, Л. Потапюк, Н. Пронь, Я. Тицька, І. Тодорова, С. Чуканова, О. Чумак та инші. Їхні публікації в царині академічної доброчесности дозволили розкрити її зміст, особливості, понятійний апарат, ступені порушення та шляхи оздоровлення академічного середовища.

Формування цілей статті. Метою даної статті є з’ясування і характеристика християнських, юридичних та моральних аспектів академічної доброчесности.

Виклад основного матеріялу. Почнімо наше дослідження з самого категоріального апарату. Нам імпонує визначення прописане в нормативних актах із відповідним доповненням, яке

пропонує А. Колесніков: «академічна доброчесність – це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання і провадження наукової (творчої) діяльности з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень. Напрямками досягнення академічної доброчесности є: адекватність та добросовісність оформлення посилань у наукових текстах, дотримання законодавства про авторське право й суміжні права, надання достовірної інформації та об'єктивність оцінювання результатів навчання» [1, с. 124]. Виходячи зі сказаного хочемо окреслити християнські, моральні та юридичні виміри й аспекти академічної доброчесности.

Україна, в переважній більшості віросповідання свого населення, є християнською країною. Відповідно, канони Святого письма закладені в основи розвитку й життєдіяльности людей. Одними із ключових засад є 10 Божих заповідей, три з яких (7-ма, 9-та і 10-та) у прямий спосіб стосуються академічної доброчесности: «Не крастимеш… Не пориватимеш очей на хату ближнього твого; не пориватимеш очей на жінку його, ні на раба його, ні на рабиню його, ні на худобу його, ні на вислюка його, ні на що, що є в ближнього твого» [2, с. 74]. Ми почали розглядати християнські витоки академічної доброчесности, адже сутність останньої зводиться до того, щоби поважати чуже і своє право власности на інтелектуальну продукцію. Матеріяльні й нематеріяльні блага за багатьма ознаками є доволі відмінними, а за якимись спорідненими. Право користуватися чужою матеріяльною власністю в тій чи иншій мірі відрізняється від користування нематеріяльною (в залежності від її різновиду). Інтелектуальна продукція у формі наукових публікацій (тези, статті, підручники, посібники, монографії, енциклопедії тощо) перебуває у вільному доступі для мільйонів людей. Інколи важко відстежити шляхи її

використання, особливо якщо відсутній електронний варіянт і неможливо з'ясувати истинне авторство ідеї, концепції або написаного тексту.

Саме тому ми в першу чергу апелюємо до Біблії, яка дає чіткі вказівки не красти – бо саме списування чужих наукових або навчальних доробків (у тому числі контрольної роботи в одногрупника) є крадіжкою і не тільки з точки зору Християнської віри. Якщо пряме запозичення чужих текстів без відповідних посилань та оформлень на даному етапі з великою кількістю відповідних програм з пошуку плаґіату можна виявити, тоді значно важче із вдало перефразованим матеріялом без вказівки на авторів-початківців – себто краденим буде не сам текст, але ідея, задум, концепція, догма, парадигма тощо. Разом із тим, вважаємо крадіжкою несправедливе оцінювання студентів у бік заниження. Хоча його важко виміряти, але заниження балу можна прирівняти до його крадіжки – це практично те саме, що недоплатити робітникові за відпрацьований час або виготовлений виріб і привласнити собі його зароблені кошти, що також осуджується канонами Християнської віри і вважається гріхом, який кличе про помсту до Неба («Затримання заробітної плати» [3, с. 207]). У цих двох випадках (перефразовування тексту й недооцінювання студентів) уже слід покладатися не на спеціяльні пошукові програми, а на моральні якості людини, які часто-густо ґрунтуються на християнських засадах. В Біблії немає нічого про академічну доброчесність, проте закладені основи абсолютної доброчесности, в розрізі якої на даному етапі виокремлюємо й академічну.

Відштовхуючись від Біблії, хочемо навести ще один яскравий приклад – це відповідальність за скоєні крадіжки: «Коли хто вкраде вола, чи дрібну худобину та й уб'є її, чи продасть її, п'ять волів мусить віддати за вола і чотири худобини за одну штуку… Коли вкрадене, чи то буде віл, чи

вислюк, чи мала худобина, живим у його знайдуть, мусить він за кожне ще другу животину дати. Коли хто чуже поле чи виноградник випасуватиме, а худобу свою пускатиме пустопаш, і воно на чужому полі що поїсть, дак мусить він віддати за се найкраще з поля свого чи виноградника свого» [2, с. 75-76]. У Святому Письмі чітко прописані всі процедурні моменти порушення Божих заповідей та відповідальности за вчинене. Саме тому вихід за межі академічної доброчесности вважаємо протизаконну діяльність на тій самій площині правопорушень, які вказані у Біблії. Цим самим аргументуємо християнський вимір або християнський аспект академічної доброчесности і її похідної – академічної відповідальности за порушення трьох із десяти Біблійних заповідей.

У контексті згаданого морального аспекту академічної доброчесности, хочемо підтвердити нашу точку зору науковими дослідженнями С. Чуканової, яка з'ясувала, що «термін «Академічна доброчесність» оригінально звучить «Academic Integrity» й історично започаткована в 1960-му році у США. Складається із двох компонентів: «Academic» – академічний та «integrity» – прямота, чесність, чистота, цілісність, принциповість, добросовісність» [4]. Себто академічна доброчесність є комплексом моральних чеснот, якими у своїй науковій і творчій роботі повинна керуватися кожна людина. На цьому не закінчуються дослідження моральних аспектів і вимірів академічної доброчесности. Вченою з'ясовано, що «Міжнародний центр академічної доброчесности визначає академічну доброчесність як складну систему, що базується на компонентах, які називаються фундаментальними цінностями. Дотримання цих цінностей і забезпечує норми академічної доброчесности: Чесність, Довіра, Справедливість, Повага, Відповідальність, Відвага (сміливість)» [4]. Таким чином ми виходимо на міжнародний рівень закріплення моральних критеріїв академічної доброчесности, які в індивідуальному

порядку записані з великої літери. Це підкреслює виняткову й обов'язкову важливість кожної моральної чесноти у процесі наукової і творчої діяльности людини.

Нами не випадково першим взято до уваги християнський аспект і вимір академічної доброчесности. Адже здобувачі і працівники вищої освіти ними не народилися, а стали. Сьому всьому передувало виховання Батьків, Церкви і Школи в дитячому, перехідному та юнацькому віці. Нами, в першу чергу, охарактеризовані християнські норми, яких навчають Батьки і Церква. Третім «слоном», на якому тримаються фундаментально-початкова виховна моральна основа – це Школа. В даній царині істотний пласт роботи здійснила О. Парфьонова, яка зазначає: «поняття шкільної доброчесности не обмежене списуванням учня чи необ'єктивним оцінюванням з боку вчителя. Проблема виховання доброчесности тісно пов'язана з питанням моралі та етики виховання, що, в свою чергу, стало основною характеристикою особистости серед категорій теорії виховання. Доброчесність зачіпляє такі поняття як честь, гідність, повага... Сучасній школі варто замислитись над роллю плагіату та продукування рефератів, конспектів, або завдання з сайтів ГДЗ (готове домашнє завдання). Якщо вчителі почнуть готуватись до уроків та задавати власні авторські домашні завдання, приділяти увагу не лише індивідуальним роботам, а і колективним проєктам, культура академічної доброчесности зросте в рази. …доброчесність як основа життя та доброчесність в освіті має одне джерело – бути чесним, у відповідності до норм суспільно прийнятої етики та моралі» [5, с. 112-113].

Хоча шкільна освіта не є предметом нашої статті, але з досвіду учнівства і батьківства хочемо доповнити твердження стосовно авторських домашніх завдань та індивідуальної роботи. Сучасна п'ятиденна шкільна освіта перенасичена уроками й завданнями на кожен наступний робочий день.

Навчання школярів в обхід або урозріз підручників чи доповнення їх великою кількістю додаткової роботи, шляхом реґулярних авторських завдань, індивідуальних і колективних проєктів, може йти на шкоду учням в отриманні необхідних знань (в тому числі при проходженні ЗНО) та розуміння логіки й послідовности вивчення самої дисципліни. Це потрібно практикувати, але до кожного шкільного предмету потрібен свій індивідуальний підхід, з урахуванням якости й наповненості навчальної програми, запропонованого підручника та вимог при складанні ЗНО.

Характеризуючи моральні аспекти й виміри академічної доброчесности, неможливо обминути наукові дослідження, які здійснили у своєму науковому доробку Л. Потапюк та І. Потапюк. Висновки вчених зводяться до наступних узагальнень і рекомендаційних положень «Головними цінностями «здорової» академічної спільноти мають стати чесність, довіра, справедливість, повага, відповідальність та підзвітність. Від цих цінностей залежить ефективність освіти та якість науково-дослідної роботи... Для досягнення цінностей необхідні розробка та запровадження національних кодексів етичних норм та правил, сприяння міжнародній співпраці, розвинена інфраструктура міжнародних та національних організацій, доступ до провідних глобальних цифрових бібліотек у сфері етики, повага до арґументованих думок, етична поведінка в дослідженнях, солідарність за чесне поводження з міжнародними партнерами, відкрите поширення знань, інформації» [6]. Сказане узагальнення органічно і причинно-наслідково поєднує моральні та юридичні аспекти й виміри академічної доброчесности.

Продовжуючи дослідження академічної доброчесности у вищій освіті, зазначимо, що О. Чумак у своїй праці подає таку послідовність її дотримання: «а) виконання завдань та складання іспитів у чесний спосіб; б) використання перевірених даних у

дослідженні; уникання плагіату та відповідальне ставлення до роботи з джерелами» [7]. Таким чином, ми переходимо до розгляду юридичних аспектів і юридичного виміру академічної доброчесности.

Правові норми академічної доброчесности є запорукою наближення України до євроінтеґрації. Підтвердженням нашого твердження є подібна думка, яку висловили Н. Пронь та І. Гайдук: «серед ключових принципів західного освітнього та наукового простору варто виділити такі: високий рівень якости освітніх послуг, забезпечення гідних умов для самореалізації громадян, розвиток людського капіталу, забезпечення верховенства права, створення належних умов для навчання впродовж життя та інші. Фундаментальною основою вищезазначених категорій є дотримання моральних та етичних цінностей, а саме – засад академічної доброчесности» [8]. Саме тому даній проблемі та шляхам її вирішення приділено багато уваги. Цивілізована й розвинена світова спільнота високо цінує моральні, якісні та доброчесні характеристики у господарюванні. Сфера освіти не є винятком.

З юридичного виміру цінними є дослідження Я.Тицької у сфері академічної відповідальности за академічну недоброчесність. Вченою виокремлено академічну відповідальність за плагіат у науковій сфері та недоброчесність здобувачів вищої освіти у процесі навчання.

Так, у розрізі першої групи академічної відповідальности (наукового плагіату) є такі пункти:

«а) відмова у присудженні наукового ступеня чи присвоєнні вченого звання; б) позбавлення присудженого наукового (освітньо-творчого) ступеня чи присвоєного вченого звання; в) відмова в присвоєнні або позбавлення присвоєного педагогічного звання, кваліфікаційної категорії; г) позбавлення права брати участь у роботі визначених законом органів чи обіймати визначені законом посади» [9, с. 193].

Друга група академічної відповідальности, яка стосується академічної неброчесности здобувачів вищої освіти охоплює юридичні норми:

«а) повторне проходження оцінювання (контрольна робота, іспит, залік тощо); б) повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми; в) відрахування із закладу освіти (крім осіб, які здобувають загальну середню освіту); г) позбавлення академічної стипендії; ґ) позбавлення наданих закладом освіти пільг з оплати навчання» [9, с. 193].

Вищеподане трактування і представлені норми характеризують юридичний аспект та окреслюють юридичні виміри академічної доброчесности.

Нами неодноразово спостерігався позитивний нормативний досвід Хмельницького інституту імени Блаженнішого Володимира, Митрополита Київського і всієї України Приватного акціонерного товариства «Вищий навчальний заклад Міжрегіональна Академія управління персоналом», Хмельницького університету управління та права імени Леоніда Юзькова, Хмельницького національного університету й инших закладів вищої освіти України у контексті підвищення рівня академічної доброчесности. Серед них за необхідне вважаємо відзначити такі:

а) в навчальних робочих програмах і силабусах обов'язковим елементом є розділ «Критерії оцінювання»;

б) в методичних рекомендаціях до написання курсових і дипломних робіт в доступній формі описані всі моменти подачі власного й оформлення чужого авторства;

в) в усіх вимогах до публікацій у наукових виданнях та інформаційних листах про конференції, круглі столи й семінари вказується на оригінальність наданих текстів, порядок здійснення посилань та відповідальність авторів за подані до друку матеріяли;

г) подання до деканату або навчальної частини здобувачем вищої освіти апеляційної заяви про несправедливе оцінювання з подальшою можливістю повторного перескладання поточного, рубіжного або підсумкового контролю;

г) пояснення студентам, що у процесі виконання самостійних, індивідуальних і наукових робіт потрібно чітко розмежовувати свої власні досягнення та запозичені матеріяли з обов'язковими посиланнями на їхні джерела й авторів.

Практичні дослідження у царині академічної доброчесности, шляхом застосування соціологічного інструментарію, здійснила І. Тодорова і дійшла таких висновків: «академічна недоброчесність є досить поширеним явищем у вітчизняній вищій освіті. …не зважаючи на те, що студенти знаходяться у схожому соціальному освітньому середовищі, рівень їхньої толерантности до академічної недоброчесности є дуже різним. …суттєвий вплив на прояви академічної доброчесности здійснюють не лише зовнішні – соціальні та організаційні фактори, а й внутрішні психологічні чинники, розуміння яких відкриває шлях до використання, поряд із адміністративними, також і психолого-педагогічних методів у боротьбі за академічну доброчесність студентів» [10, с. 127-128]. Прооблені емпіричні досліди вченою є дуже цінним для української середньої і вищої школи, адже запропоновані нею шляхи дозволять учителям і викладачам підвищити не тільки теоретичну, але і практичну толерантність до академічної доброчесности й істотно знизити академічну недоброчесність у викладацькому, вчительському, учнівському, студентському, аспірантському й докторантському середовищі.

Висновки. Отже, академічна доброчесність – є обов'язковим і невід'ємним елементом успішного та якісного розвитку вищої освіти і всіх її учасників. Охарактеризовані християнські, моральні та юридичні аспекти академічної доброчесности, її абсолютної протилежности – академічної

недоброчесности, з указаними нормами академічної відповідальности, й позитивний досвід навчальних закладів дозволить зміцнити підґрунтя для зародження і розвитку здорової науково-педагогічної і навчально-освітньої практики в Україні. Це, у свою чергу, якісно підвищить статус і рівень національної вищої освіти в очах української і міжнародної абітурієнтської та науково-практичної спільноти.

Список використаних джерел та літератури:

1. Колесніков А. Академічна доброчесність в українському освітньо-науковому просторі: проблеми та соціальні загрози. Регіональні аспекти розвитку продуктивних сил України. 2019. Вип. 24. С. 122-128.
2. Катехизм Християнської віри. Vilnius: Leidybine bendrove “Zaltvyksle”. 240 с.
3. Біблія (Святе Письмо Старого і Нового Завіту). Переклад П.О.Кулїша, І.С.Левіцького, І.Пулюя. 1991, RBS. – 1078 с.
4. Чуканова С. Термін «академічна доброчесність» у контексті бібліотекознавства. – URL: http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/15653/Chukanova_Termin_akademichna_dobrochesnist_u_konteksti_bibliotekoznavstva%20.pdf?sequence=1&isAllowed=y (дата звернення: 31.03.2021)
5. Парфьонова О. Концепт доброчесності у шкільній освіті через призму нового освітнього законодавства. Науковий вісник ХНПУ. Серія «Філософія». 2018. Вип. 51. С. 112-125.
6. Потапюк Л., Потапюк І. Моральні імперативи вдосконалення вищої освіти. – URL: http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/bitstream/123456789/681/1/%21%21%21%20%D0%9A%D1%80%D0%B5%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%87%D1%83%D0%BA.pdf (дата звернення: 26.03.2021)

7. Чумак О. Концепт категорії академічної доброчесності у вищій освіті. Theory and methods of educational management. 2017. № 2 (20). – URL: http://umo.edu.ua/images/content/nashi_vydanya/metod_upr_osvit/v2_17/%D0%A7%D1%83%D0%BC%D0%B0%D0%BA.pdf (дата звернення: 30.03.2021)

8. Пронь Н., Гайдук І. Академічна доброчесність: актуальні питання та світові тенденції наукових досліджень. Інноваційна педагогіка. – URL: http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2019/18/part_2/37.pdf (дата звернення: 28.03.2021)

9. Тицька Я. «Академічна доброчесність» та «академічна відповідальність». Підприємництво, господарство і право. 2018. № 11. С. 192-195.

10. Тодорова І. Психологічні чинники толерантності студентів до академічної доброчесності. Психологія і особистість. 2019. № 2 (16). С. 116-131.

УДК 316.758-057.87:174.7-028.42

Ремех Т. О.,
кандидат педагогічних наук
(м.Київ)
Пишко О. Л.,
кандидат педагогічних наук
(м.Рівне)

КУЛЬТУРА АКАДЕМІЧНОЇ ЧЕСНОСТІ: ЩО ПРО ЦЕ ДУМАЮТЬ УЧНІ

CULTURE OF ACADEMIC HONESTY: WHAT STUDENTS THINK ABOUT IT

Кілька років поспіль у світовій освітянській спільноті актуальною залишається проблема академічної доброчесності – дотримання її принципів, порушення академічної етики та їх наслідки. Академічна доброчесність сьогодні – це унормоване поняття, що має певні характеристики, визначених суб'єктів, конкретну регламентацію та усталені вимоги.

З ухваленням низки законів України в сфері освіти [1; 2] поняттям *академічна доброчесність* тепер оперують не лише науково-педагогічні працівники, викладачі та студенти закладів вищої освіти, а й учителі та здобувачі освіти закладів загальної середньої освіти (далі – ЗЗСО) України.

Однак, у ході дослідження означеної проблеми нами виявлено, що: по-перше, в шкільному середовищі тлумачення *академічної доброчесності* розмите; по-друге, укладені в ЗЗСО кодекси честі/академічної доброчесності формалізовані, академічна доброчесність в них часто розширена до загальної системи поведінки педагогічних працівників, здобувачів освіти, адміністрації освітнього закладу; по-третє, шкільна

адміністрація, вчителі й учні не вважають цю проблему на часі, тобто такою, що потребує негайного розв'язання.

Утім, у Державному стандарті базової середньої освіти (2020 р.) серед орієнтирів для оцінювання результатів навчання учнів зазначені, приміром, такі як: для адаптаційного циклу (5–6 класи) громадянської та історичної освітньої галузі – «дотримується принципів академічної доброчесності в навчанні та повсякденному житті [6 ГІО 6.1.3-2]»; для базового предметного циклу (7–9 класи) цієї ж галузі – «дотримується принципів академічної доброчесності в навчанні, науковій та іншій творчій діяльності [9 ГІО 6.1.3-3]» [3, с. 32].

Ми суголосні з думкою низки дослідників, що академічна чесність виступає певною сукупністю правил поведінки людини в академічному середовищі й передбачає спершу моральний, і лиш потім правовий складник регулювання такої поведінки в ході виконання навчальних та/або дослідницьких завдань [4]. Тож частіше, коли йдеться про академічну чесність, то мають на увазі не юридичні наслідки привласнення результатів наукового чи дослідницького доробку, а передусім морально-етичні впливи – громадський осуд особи, яка вдалася до таких дій, засудження академічною спільнотою такої поведінки як ганебної. Хоча, зрозуміло, ці два аспекти пов'язані між собою [4].

Дотримуючись тези, що академічна доброчесність – це здоров'я освіти, у попередніх наших розвідках ми дослідили формування в учнів ЗЗСО цієї навички та чесноти як педагогічну проблему [5, с. 91].

Наступним етапом нашої роботи в цьому напрямку стало з'ясування обізнаності учнів із вимогами академічної доброчесності, її дотриманням та причинами порушення. З цією метою впродовж 31 березня–03 квітня 2021 року нами було проведене онлайн опитування здобувачів освіти ЗЗСО Львівської, Київської, Одеської, Рівненської, Тернопільської

областей, міст Києва та Харкова. Google анкета, що містила 11 запитань, була розміщена на Facebook-сторінці відділу суспільствознавчої освіти Інституту педагогіки НАПН України [6]. Кількість здобувачів освіти, які взяли участь в опитуванні, становить 456 осіб.

Представимо основні результати аналізу відповідей респондентів.

Перше запитання опитування стосувалося віку здобувачів освіти. Серед респондентів учнів 14 років 29,3%, 15 – 28,4%, 16 років – 21,4%, незначна кількість – це учні віком 17 років.

Найактивнішими були учні міських ЗЗСО – 68%, менше – 24% – сільських, незначна частина респондентів навчається в опорних (5,3%) та – селищних (2,4%) ЗЗСО.

Далі нас цікавили види робіт, які учні практикують у ході навчання як основного виду діяльності (запитання передбачало множинність відповідей). Найбільша кількість опитаних нами учнів створює презентації (близько 84%), по 58% готують міні-доповіді та реферативні повідомлення, 35% – дослідницькі роботи, лише 9% – інфографіки/хмари слів.

Важливим складником життя дитини є реалізація нею власного творчого потенціалу. Тож наступне запитання стосувалося саме результатів творчості респондентів (можна було обрати кілька відповідей). Під час дозвілля чи навчання учні створюють образотворчі продукти (60,3%), літературні твори (близько 45%), відео (42%), комп'ютерні програми (22%), сценарії (18%), блоги (10%) та скульптурні композиції (5%). Інші види творчих робіт набрали незначні відсоткові показники.

На запитання стосовно поінформованості про принципи академічної доброчесності та важливість їх дотримання майже порівно (в межах 40%) відповіли «так» або «частково» і близько 16% – «ні». Як видно, сумарно ті, хто поінформовані частково та не поінформовані взагалі, складають більше половини респондентів.

Ми поцікавились також, який термін, на думку опитаних, найточніше характеризує порушення академічної доброчесності. Очікувано переважна більшість респондентів вказали на плагіат – 40%, приблизно 22% розуміють це як обман, 14% – як списування і лише 9% – як шахрайство. Тож із відповідей на зазначене запитання слідує, що якщо вчителі й інформують учнів про академічну доброчесність та її порушення, то з таких позицій її розуміння.

Серед причин недотримання академічної чесності (запитання передбачало множинність відповідей) визначили низьку мотивацію до навчання 66% респондентів, а для майже половини – 48% – це нестача часу. Учні також вказали на інші причини: відсутність чітких інструкцій, алгоритмів із написання робіт (32,5%), непоінформованість у цій проблемі (близько 30%), брак навичок створення робіт різного виду (27%), відсутність обґрунтованих критеріїв (еталонів) оцінювання робіт учнів, відсутність юридичної відповідальності за порушення академічної доброчесності (24%).

Із 456 респондентів дотримуються вимог академічної доброчесності близько 44%, частково – 52,4%. Як бачимо, ці цифри практично співпали з відповідями респондентів щодо обізнаності в академічній доброчесності. А от тих, хто не дотримується, виявилося лише 4% (цікаво, що непоінформованих у суті проблеми (див. вище) було більше – 16%). Це дає можливість припустити, що частина респондентів або не розуміється в суті питання, або ж намагалася представити себе з кращої, а не реальної сторони.

Щодо роз’яснень суті, принципів, важливості дотримання академічної доброчесності 29% респондентів обрали відповідь «так», 34% – «частково», близько 37% – «ні».

На останнє запитання «Де слід починати навчати культурі академічної доброчесності», близько 37% відповіли, що у початковій школі, 22,4% – у 5–7 класах, близько 20% – у

дитячому садку та 7% респондентів вважають, автор роботи/твору має опановувати це питання самостійно.

Таким чином, проведене опитування учнів та аналіз їхніх відповідей вказують на реальне існування означеної проблеми в освітньому середовищі ЗЗСО.

Для розв'язання цього питання варто, на нашу думку, розпочати з підвищення інформаційної грамотності учнів усіх ланок освіти – початкової, базової, старшої – (а в деяких ЗЗСО слід започаткувати інформаційну кампанію) щодо суті, принципів і вимог академічної доброчесності. Значимим у цьому напрямку буде, на нашу думку, й підвищення мотивації здобувачів освіти до навчання.

Важливим кроком на шляху розбудови середовища доброчесності в ЗЗСО вважаємо імплементацію етичних правил академічної спільноти в Статут (його окремий розділ) чи Кодекс честі освітнього закладу. Зазначимо, що положення документу щодо академічної доброчесності мають бути реальними для здійснення, а основний наголос слід ставити на запобіганні порушень академічної доброчесності, а не на наслідках (в різних формах) за їхнє вчинення.

Основою для тих чи тих положень такого документу може стати, приміром, Декларація академічної доброчесності Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт учнів – членів Малої академії наук України. Зокрема, в цьому документі, який підписує кожний учасник конкурсу індивідуально, наголошено на самостійності дослідження, яке не містить академічного плагіату; відсутності запозичень текстів, ідей чи розробок, результатів досліджень інших авторів без посилань на них, у тому числі буквального перекладу з іноземних мов чи перефразування, що видаються за власний текст, вирваних із контексту тверджень, «розлапкованих» цитат, фабрикації (вигаданих) даних чи фальсифікації (вигаданих і модифікованих на догоду бажаному висновку) результатів

досліджень; дотриманні норм законодавства України про авторське право і суміжні права; самостійності дійсного опрацювання матеріалу, зазначеного в списку використаних джерел, коректності посилань на джерела [7].

Тож у Кодексі честі ЗЗСО можна зазначити такі основні позиції як: самостійне виконання здобувачами освіти навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання без використання зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання; обов'язкове посилання на джерела інформації при запозиченні ідей, розробок, відомостей, тверджень; дотримання міжнародних правил та норм національного законодавства про авторське право; незаохочення всіма суб'єктами освітнього процесу будь-кого до вчинення дій, що суперечать принципам і вимогам академічної доброчесності; боротьба з плагіатом.

Отже, академічна чесність створює платформу, на яку мають спиратися всі учасники освітнього процесу, виступаючи ознакою якості освіти та підґрунтям для зростання академічної досконалості [8, с. 28]. Сформована академічна культура з нульовою толерантністю до обману, академічного шахрайства, плагіату та хабарництва сприятиме перетворенню учня по закінченню освітнього закладу в успішного студента і, в подальшому, – в успішного фахівця, адже в основі успішної професійної діяльності лежить світоглядний розвиток особистості, її соціальна активність і відповідальність, здатність змінювати власне середовище та оточення на краще.

Список використаних джерел та літератури:

1. Про освіту: Закон України від 30.11.2020 р. № 2145–VIII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text (дата звернення: 03.04.2021).

2. Про повну загальну середню освіту: Закон України від 16.01.2020 р. № 463-IX. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text (дата звернення: 03.04.2021).

3. Державний стандарт базової середньої освіти. URL: http://ru.osvita.ua/legislation/Ser_osv/76886/ (дата звернення: 03.04.2021).

4. Політика академічної чесності: досвід університетів США. URL: https://kpi.ua/code-info (дата звернення: 04.04.2021).

5. Ремех Т. О., Пишко О. Л. Формування академічної доброчесності старшокласників як педагогічна проблема. *Академічна доброчесність: виклики сучасності* : збірник наукових есе учасників дистанційного етапу наукового стажування для освітян (Республіка Польща, Варшава, 25.01 – 05.03.2021) / Польсько-українська фундація «Інститут Міжнародної Академічної та Наукової Співпраці», Духовна Академія Університету Кардинала Стефана Вишинського, Фундація ADD. Варшава, 2021. С. 90–94.

6. Анкета «Академічна доброчесність». URL: https://www.facebook.com/107552070892087/posts/3149669268172 66/ (дата звернення: 31.03.2021).

7. Декларація академічної доброчесності Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт учнів-членів Малої академії наук України. URL: http://oman.lviv.ua/pages/kndr/2020/III_etap/Deklaratsiia_akademic hnoi_dobrochesnosti.pdf (дата звернення: 04.04.2021).

8. Сопова Д. Поняття академічної чесності: науковий дискурс. *Неперервна професійна освіта: теорія і практика*. 2017. Вип. 3–4. С. 26–31. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/NPO_2017_3-4_6 (дата звернення: 04.04.2021).

УДК 378.147:37.017

Торчинська Н. М.,
кандидат філологічних наук
(м.Хмельницький)
Торчинський М.М.,
доктор філологічних наук, професор
(м.Хмельницький)

ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ В СТУДЕНТІВ-ФІЛОЛОГІВ

FORMATION OF COMPETENCIES OF ACADEMIC INTEGRITY IN STUDENTS-PHILOLOGISTS

У сучасному глобалізованому суспільстві особливої актуальності набув термін «академічна доброчесність», дотримання якої сьогодні стало ключовим принципом наукового процесу в Україні, що й засвідчено у Статті 42 Закону України «Про освіту».

Академічна доброчесність – це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/ або наукових (творчих) досягнень [1, с. 6]. Тому складниками академічної доброчесності є чесність, справедливість, довіра, повага, відповідальність, підзвітність. Як не парадоксально звучить, але поштовхом для порушень академічної етики, реалізацією різноманітних можливостей став розвиток сучасних технологій, який сприяв появі величезної кількості результатів різногалузевих досягнень у вільному доступі, чим і користуються так звані імітатори науки.

Мета статті – поінформувати громадськість, яким чином відбувається процес формування компетентностей академічної доброчесності у студентів-філологів (україністів та полоністів) у Хмельницькому національному університеті (ХНУ).

Як зазначено у статті 42 Закону України «Про Освіту», «дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей); посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації»[2].

Отже, академічну доброчесність слід формувати в усіх учасників освітнього процесу, зокрема й у студентів, які протягом усього періоду навчання постійно стикаються з різними формами роботи, при виконанні яких варто пам’ятати про чесність та відповідальність перед собою і товаришами. Досягти позитивного результату не можна тоді, коли йдеться лише про дотримання загальної корпоративної культури вищого навчального закладу, основним складником тут вважаємо наявність внутрішньої культури особистості.

Якщо говорити про студентів, то найбільш поширеним порушенням доброчесності є списування – на перший погляд, наче й невинна форма плагіату, що протягом десятків років засуджується в розвинутих країнах світу, але за яку в Україні максимум можна покарати негативною оцінкою. Звісно, що з такими навичками здобувачі вищої освіти приходять уже зі школи, тому боротьбу зі списуванням треба починати набагато раніше. Отже, доброчесне ставлення до навчання кожен студент

має формувати в собі постійно, оскільки, як зазначає Д. Сопова, «активне застосування студентами прийомів академічної недоброчесності під час навчання є серйозним викликом перед системою вищої освіти» [3, с. 53].

З метою боротьби з різними видами академічної недоброчесності, із-поміж яких академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, хабарництво, списування, необ'єктивне оцінювання тощо, у Хмельницькому національному університеті ухвалено низку документів, у яких викладено політику і стандарти та описано процедуру дотримання академічної доброчесності всіма учасниками освітнього процесу. Такий документами є «Стратегія розвитку Хмельницького національного університету», «Положення про дотримання академічної доброчесності», «Кодекс академічної доброчесності учасників освітнього процесу Хмельницького національного університету», «Положення про систему внутрішнього забезпечення якості освітньої діяльності та вищої освіти у Хмельницькому національному університеті», «Положення про діяльність Хмельницького національного університету у сфері інтелектуальної власності», «Статут Хмельницького національного університету» та ін.

У ХНУ поступово формується середовище, що створює нульову толерантність до проявів академічної недоброчесності, чому сприяє платформа «Електронний університет», яка працює в нас понад 10 років. Так, кожен викладач на першому занятті обов'язково повідомляє студентам про особливості викладання свого предмета і обов'язково ознайомлює із системою оцінювання, яка має бути досить прозорою, чому сприяє «Електронний журнал», що створюється для усіх без винятку груп з усіх предметів.

Доступ до своїх журналів мають здобувачі вищої освіти, завідувач кафедри, керівний склад університету, які контролюють об'єктивність і своєчасність виставлення оцінок.

Крім того, ознайомитися з успішністю своєї дитини можуть і батьки, звісно, за умови, якщо студент надасть батькам пароль.

У журналах викладачі виставляють оцінки за відповідні форми контролю, а електронна система згідно із коефіцієнтами, присвоєними викладачем тим чи іншим формам роботи, виводить підсумкову оцінку автоматично(за умови виконання студентом усіх передбачених форм контролю).

В умовах дистанційного навчання, яке проводиться на різних платформах, виникло більше можливостей для дотримання академічної доброчесності. Зокрема, у ХНУ – це системи MOODL (де з кожного предмета студентам запропоновано значний пласт матеріалу, необхідного для набуття необхідних компетентностей, вироблення відповідних умінь та навичок, та розроблено різні форми індивідуального контролю) і ZOOM (де викладачі проводять лекційні та практичні заняття). Щоб мінімізувати можливість списування, студентам пропонуємо індивідуальні та творчі завдання, які дозволяють визначити рівень їхніх знань. Такий підхід підтверджує думку, що «створення освітнього середовища на засадах академічної чесності дозволить отримати в результаті високу якість освіти та компетентних фахівців»[3, с. 53].

У більшості магістерських освітніх програм, зокрема й «Філологія. Українська мова і література»,«Філологія. Слов'янські мови і літератури (переклад включно), перша – польська», передбачено викладання дисципліни «Методологія та організація наукових досліджень», одним із завдань якої є підготовка студентів до написання курсових і дипломних робіт. У межах навчального курсу викладаються основи академічного письма, окреслюються вимоги щодо самостійності студентських робіт, правильності цитування, оформлення покликань, списку використаної літератури тощо, визначається необхідність дотримання академічної доброчесності в умовах євроінтеграції.

Студенти на заняттях опановують навички критично опрацьовувати наукову літературу, виокремлювати найбільш прийнятний і важливий матеріал із зазначенням джерела, виділяти важливе, перефразовувати думки інших науковців, правильно оформляти цитати, за умови перекладу з інших мов звертати увагу на достовірність, чітко формулювати власні погляди й викладати їх із дотриманням норм української наукової мови.

Про такі ж категорії йдеться і у змісті курсу «Теорія і практика філологічних досліджень», який вивчають бакалаври, що здобувають знання за освітньо-професійними програмами «Філологія. Українська мова і література»,«Філологія. Слов'янські мови і літератури (переклад включно), перша – польська», «Середня освіта. Українська мова і література», «Середня освіта. Польська мова і література». Одним із завдань вищезгаданих курсів є написання статті, що виробляє у здобувачів вищої освіти першого і другого рівнів освіти навички критичного мислення, здатність здійснювати науковий аналіз і структурування досліджуваного матеріалу з урахуванням класичних і новітніх методологічних принципів, усвідомлення методологічного, організаційного та правового підґрунтя, необхідного для досліджень та/або інноваційних розробок у галузі філології, презентації їхніх результатів професійній спільноті та захисту інтелектуальної власності на результати досліджень та інновацій [4], що набуває особливої ваги в сучасних умовах. Усі статті, подані до друку здобувачами, перевіряються на відсутність плагіату, обов'язковість правильного оформлення цитат, списків використаної літератури тощо. Окрема увага звертається на самоплагіат, що свідчить про некоректне з погляду академічної етики використання раніше опублікованих власних наукових результатів. Тому з метою уникнення студентами цієї проблеми

їм пропонують писати курсові і кваліфікаційні роботи на різні теми і з різних предметів.

Велику увагу в університеті приділяють кваліфікаційним роботам, які обов'язково перевіряються на наявність плагіату за допомогою систем Anti-Plagiarism та Unicheck. У разі виявлення у кваліфікаційній роботі плагіату, що перевищує встановлені нормативи, здобувач не допускається до захисту роботи до моменту усунення виявлених порушень та повторного проходження перевірки в системі AntiPlagiarism та Unicheck. Керівник роботи контролює процес доопрацювання і повторної перевірки роботи на академічний плагіат. Щороку за наказом ректора створюють комісії, які здійснюють вибіркове повторне рецензування кваліфікаційних робіт здобувачів.

Одним із ключових завдань на кафедрах української філології та слов'янської філології стало максимально об'єктивне оцінювання знань і вмінь студентів, особливо при написанні різних видів наукових робіт, чому сприяє чітка система оцінювання. Наприклад, складниками підсумкової оцінки за магістерську роботу є оцінки наукового керівника, зовнішнього і внутрішнього рецензентів, голови екзаменаційної комісії, а також результати попереднього й основного захистів.

Відповідно до «Положення про дотримання академічної доброчесності в ХНУ» та «Кодексу академічної доброчесності учасників освітнього процесу ХНУ», основними видами відповідальності здобувача вищої освіти за порушення норм академічної доброчесності у навчанні є повторне проходження контрольного заходу, повторне вивчення дисципліни освітньої програми. До учасників освітнього процесу можуть застосовуватися додаткові види академічної відповідальності: усне зауваження від викладача або представника адміністрації університету (завідувача кафедри, заступника декана, декана факультету); попередження про можливість притягнення до академічної відповідальності; скерування на додаткове навчання

з питань академічної доброчесності; повторне виконання завдання; зниження оцінки за виконане завдання.

Отже, у Хмельницькому національному університеті активно втілюється політика дотримання академічної доброчесності, що сприяє виробленню у філологів морально-етичних цінностей та прагнення професійного росту.

Список використаних джерел та літератури:

1. Методичні рекомендації для закладів вищої освіти з підтримки принципів академічної доброчесності. Упорядники матеріалів: В. Бахрушин, Є. Ніколаєв. 41 с. URL : https://msu.edu.ua/library/wp-content/uploads/2019/11/ methods_2019-final.pdf (дата звернення: 25.03.2021).

2. Закон України «Про Освіту». Стаття 42 «Академічна доброчесність». URL: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2145-19/page3 (дата звернення: 25.03.2021).

3. Сопова Д. Академічна доброчесність у системі професійної підготовки майбутнього педагога. *Неперервна професійна освіта: теорія і практика* (Серія: Педагогічні науки). 2018. Вип. 3–4 (56–57). С. 52–56.

4. Стандарт вищої освіти за спеціальністю 035 Філологія галузі знань 03 «Гуманітарні науки» для другого (магістерського) рівня вищої освіти. URL : https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2019/ 06/25/035-filologiya-magistr.pdf (дата звернення: 25.03.2021).

Цимбалюк Г.С.,
кандидат економічних наук
(м. Хмельницький)

АКТУАЛЬНІСТЬ ПРОБЛЕМИ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ СУЧАСНОГО ЗВО

TOPICALITY OF ACADEMIC VOLUNTARINESS PROBLEMS IN MODERN UNIVERSITIES

Поняття академічної доброчесності не обмежене списуванням здобувача вищої освіти чи необ'єктивним оцінюванням зі сторони викладача. Проблема виховання доброчесності тісно пов'язана з питанням моралі та етики виховання, що, в свою чергу, стало основною характеристикою особистості серед категорій теорії виховання. Доброчесність розглядає такі поняття як честь, гідність та повага.

Академічна доброчесність – це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень. [1].

Боротьба із явищем порушення академічної доброчесності це не тільки пошук і виявлення безпідставних текстових запозичень у наукових і академічних роботах, це повинен бути комплексна система для боротьби як із наслідками, так і з наявними причинами появи такого явища. Така система має містити в собі два основних компоненти – запровадження системи цінностей, які відповідають принципам академічної доброчесності, та ефективне подолання вже існуючих наслідків, тобто академічного плагіату, фабрикації, списування, обману та хабарництва.

Формування поваги до авторської думки та додержання принципів академічної доброчесності потрібно запроваджувати ще зі школи, разом з формуванням культури академічного письма, і як результат прививати нульову толерантність до проявів явища плагіату як одного із найбільш розповсюджених порушень цих принципів. Так само аби запобігти появі звички, що роботу можна списати або завантажити з Інтернет-мережі, вже для школярів потрібно запроваджувати і перевірку робіт на дотримання умов академічної доброчесності.

У Вищих навчальних закладах, в свою чергу, вже зараз необхідно активно проводити просвітницьку діяльність, ініціювати обговорення щодо важливості цього питання і налагодження комплексної системи боротьби з зазначеного питання серед здобувачів вищої освіти, викладачів, науковців, готувати зміни до внутрішніх документів, що врегулювали б питання покарання в разі виявлення академічного плагіату, хабарництва, обману і зрозуміло разом із цим активно використовувати якісні програмні засоби перевірки наукових та академічних робіт на наявність ознак плагіату для проведення тотальних перевірок усіх робіт.

За результатами дослідження практик академічної доброчесності у вищих навчальних закладах України, що було проведене у 2016 р., представники 86 із 138 опитаних ВНЗ стверджують, що в їхніх закладах практикується автоматизована перевірка робіт на плагіат, причому в більше ніж половині випадків – це безкоштовні ресурси, якість перевірок яких не відповідає рівню програмної системи з пошуку ознак плагіату, що має використовуватись для аналізу академічних та наукових робіт. Такі системи повинні визначити максимально можливу кількість ознак плагіату, таких як схожість, ідентичність, запозичення текстів, результатів приховування плагіату чи інших ознак. Тому якість програмного забезпечення з пошуку

ознак плагіату відіграє так само важливу роль і може вплинути на кінцевий результат [2, с. 364].

Щодо дотримання норм академічної доброчесності, варто зауважити, що дослідники несуть цілковиту відповідальність за достовірність даних, які вони депонують та до яких надають доступ громаді. Надання відкритого доступу до даних дослідження сприяє верифікації цих даних третіми особами. Наприклад, будь-який науковець може перевірити дослідження свого колеги, скориставшись тим самим набором даних і повторивши описане дослідження.

Окремими аспектами академічної доброчесності необхідно вважати [3, с. 60]:

− роботу з біологічними матеріалами, що передбачає іноді лікарську етику, право на конфіденційність, зобов'язання про знищення даних після дослідження;

− нерозголошення персональних даних для убезпечення учасників проекту чи опитування (респондентів);

− цитування даних у роботах.

Спираючись на практику кращих австралійських університетів, в українських закладах вищої освіти навчальний процес необхідно розпочинати з надання студентам інформації про те, що таке доброчесність та недоброчесність, пропонувати їм різноманітні методичні матеріали з цього питання, порядок цитування першоджерел, акцентуючи увагу на тому, що у ході написання будь-якої наукової роботи цитування першоджерел та посилання на автора обов'язкові.

Крім того, необхідне прийняття кодексів етики студента, викладача, адміністративного персоналу кожного конкретного університету; проводити навчання студентів із цієї тематики, починаючи з першого курсу; розміщувати на офіційних веб-сайтах університетів у відкритому доступі повну інформацію щодо академічної та наукової доброчесності та будь-яких проявів недоброчесності, зокрема етичні правила, практичні

завдання щодо цитувань і посилань. У навчальних закладах необхідно створити такі умови, щоб студент міг у бібліотеці, на кафедрі, в лабораторії отримати всю необхідну інформацію стосовно питань доброчесності, був поінформований щодо теми своєї роботи в електронному вигляді, адже щоб мати можливість щось аналізувати, спочатку варто забезпечити відкритий доступ до першоджерел [4, с. 12].

Висновки. Сучасна наука тримає курс на доступність та відкритість, що позитивно може бути оцінено суспільством з огляду на такі аспекти: доступність матеріалів про найновіші дослідження; можливість розвивати наукове знання; залучати до обговорення важливих тем наукові спільноти з усього світу; можливість зберігати важливі дослідницькі дані на надійних серверах і таким чином встерегти автора зокрема і суспільство загалом від втрати цих матеріалів.

Список використаних джерел та літератури:

1.Закон України «Про освіту» [Електронний ресурс]. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2145-19

2. Ткаченко С.П. Програмні засоби перевірки наукових та академічних робіт – панацея від плагіату чи ланка складної процедури? / С.П. Ткаченко, А.І. Сідляренко// Вісник Одеського національного університету. - 2017. - Т22. – Вип.2. – С.363-366

3. Чуканова С. Дотримання норм академічної доброчесності у процесі управління дослідницькими даними: зарубіжна практика / С. Чуканова // Український журнал з бібліотекознавства та інформаційних наук. - 2018. - Вип. 2. - С. 52-63.

4. Полоцька О. Засоби запобігання і боротьби з проявами академічної та наукової недоброчесності в університетах

Австралії: вивчення позитивного досвіду / О. Полоцька // Нова педагогічна думка. - 2018. - № 1. - С. 8-13.

UDC 378

Chornomord Y.Y.
Third year student,
Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics,
(Kharkiv, Ukraine)

FUNDAMENTAL VALUES OF ACADEMIC VIRTUE AND THEIR IMPLEMENTATION IN THE MODERN EDUCATIONAL PROCESS (ON THE EXAMPLE OF KhNEU OF SIMON KUZNETS)

The educational activity is the activity of higher education institutions, which is carried out in order to ensure the acquisition of higher, postgraduate education and to meet other educational needs of higher education seekers and other persons. Universities are a center of culture, knowledge and scientific and practical research.

All participants in the educational process strive to build open, sincere, humane and honest relationships (communications) to achieve the maximum educational effect and ensure confidence in learning outcomes, so they consciously agree, accept and commit to the Code of Academic Virtue.

The purpose of the article is to draw attention to the problem of understanding the importance of academic virtue and the desire to make it an integral part of the worldview of all participants in educational activities, raising standards of educational and scientific activities and strengthening the image of the University. Also, to identify trends in their actions to promote the formation of an honest academic society.

All representatives of the academic environment of KhNEU of Simon Kuznets agreed to create an educational platform based on honesty and decency; friendliness; respect, trust and cooperation; accountability, transparency and legality; competence and professionalism. Such intentions are approved by the Code of

Academic Virtue of KhNEU of Simon Kuznets. It should be emphasized that the Code of Academic Virtue is developed following educational and universal values, international standards and recommendations for quality assurance, the legislative and regulatory framework of Ukraine, regulations of KhNEU of Simon Kuznets [1].

The term "Academic Virtue" is characterized by the following features: a set of ethical principles and rules defined by the law of Ukraine, which should guide participants in the educational process during training, teaching and conducting scientific (creative) activities to ensure confidence in learning outcomes and/or scientific (creative) achievements.

Adherence to academic virtue by teachers involves:

1. promoting the formation and maintenance of academic virtue in applicants for higher education;

2. quality preparation for classes and practical activities;

3.continuous improvement of their general, professional and personal competencies in the field of prevention of manifestations of academic dishonesty;

4. respect for the academic achievements of other researchers, which requires reference to sources of information in the case of the use of ideas, developments, statements;

5. providing reliable information about research methods and results;

6. taking into account the development of tasks the individual needs and capabilities of persons with special educational needs;

7. possession of modern assessment technologies by teachers, which contributes to the objective and transparent definition of learning outcomes.

Adherence to academic virtue by students involves:

1. observance of honest academic behavior in education and life, avoidance of any manifestations of dishonesty;

2. quality preparation for training sessions;

3. independent performance of educational tasks;

4. independent performance of creative, course, diploma works;

5. references to sources of information in the case of the use of ideas, developments, statements, information from other authors;

6. providing reliable information about the results of their own educational (scientific, creative) activities, used research methods and sources of information;

7. formation of respect for all participants in the educational process, based on their dignity and intolerance of manifestations of academic dishonesty.

According to the Law of Ukraine «On Education», the following is considered a violation of academic virtue:

1. academic plagiarism – publication (partially or completely) of scientific (creative) results obtained by other persons, as the results of own research (creativity) and/or reproduction of published texts (published works of art) of other authors without indication of authorship;

2. self-plagiarism – publication (in part or in full) of their own previously published scientific results as new scientific results;

3. fabrication – the fabrication of data or facts used in the educational process or research;

4. falsification – a deliberate change or modification of existing data relating to the educational process or research;

5. copying – performing written work with the involvement of external sources of information, in addition to those permitted for use, in particular, during the evaluation of learning outcomes;

6.deception – providing knowingly false information about their own educational (scientific, creative) activities or organization of the educational process; forms of deception are, in particular, academic plagiarism, self-plagiarism, fabrication, falsification and writing off;

7. bribery – the provision (receipt) of a participant in the educational process or a proposal to provide (receive) funds, property, services, benefits, or any other benefits of a tangible or intangible nature in order to obtain an illegal advantage in the educational process;

8. biased assessment – deliberate overestimation or underestimation of the assessment of learning outcomes of students [2].

Analysis of regulations and resource structure of the University shows that the university pays a lot of attention to the code of honor of students and teachers or their counterparts, which confirms the full implementation of standards of academic virtue in the educational process and their public placement on the site. In our opinion, important publications for general access, which will contain recommendations on academic virtue, the quality of academic writing, inform about the accepted standards of citation, provide examples of identified manifestations of academic dishonesty [3].

Of particular importance is the university's strategic vision for the development of academic virtue. It is that through advocacy and education, educators and teachers will be responsible for reducing plagiarism, falsification, fabrication, deception, writing off, biased evaluation, and eradicating corruption in the educational process.

Thus, the action plan should include the following activities:

1. Popularization of the topic of blood pressure;
2. Practice-oriented learning technologies on academic virtue;
3. Information support of the advocacy campaign on academic virtue;
4. Establishing partnerships with stakeholders on academic virtue;
5. Partnership of students and teachers in the framework of academic virtue (Youthadult Partnership) [4].

Among the students of KhNEU of Simon Kuznets, the Department of Quality Assurance in Education and Innovative Development of the University announced the opportunity to participate in the Open All-Ukrainian Student Student Competition of Social Video Projects "Honesty begins with you". The competition was initiated by the American Council on International Education under the Academic Virtue Project in Ukraine (SAIUP) and the Academic Virtue in School Project (SAISS) with the support of the US Embassy in Ukraine and in partnership with the Ministry of Education and Science of Ukraine. in the fight against corruption in Ukraine "Interaction" (SACCI) (Management Systems International, Tetra Tech Company, USAID Contractor), the company «Antiplagiarism», Mohyla School of Journalism [5].

It should be noted that in order to understand and recognize the philosophy of academic virtue as a basic institutional value, the University introduces the following measures regularly:

1. advanced training;

2. participation in training, seminars, internships on issues of academic virtue by pedagogical, scientific and pedagogical workers;

3. providing applicants for higher education with examples of ready-made quality work, setting up technology for checking the work of applicants for higher education and research and teaching staff for the presence of plagiarism;

4. introduction of introductory or optional courses on the basics of academic writing and research.

In order to create an educational environment based on dignity, trust, responsible attitude to education in higher education, a two-level commission is created to consider violations of academic virtue at the level of faculties and the University, which is created for five years. The commissions of the faculties include the scientific and pedagogical staff of the faculties who work permanently and elected representatives from the Conferences of students of the faculties. At the same time, at least 15 percent of the faculty

commissions must be students of the respective faculties. Commissions on academic virtue of faculties and the University are responsible for developing and implementing measures to promote the formation and maintenance of a virtuous academic environment, consideration of complaints of academic dishonesty among participants in the educational process of the University.

Why is a virtue in education the key to quality education and a successful future? Each university strives to create an environment that promotes learning and work, the intellectual development of students and staff, and the introduction of innovation. In the process of teaching and research work, students, teachers and scientists acquire practical knowledge and skills in implementing the basic principles of academic virtue, an action plan for their promotion in higher education. Honest cooperation is an integral part of the new academic culture in Ukrainian higher education institutions and a prerequisite for the successful development of society. Expressing their own opinion, getting a quality education and building a career, relying on their strength, young people will restore confidence in quality Ukrainian education.

REFERENCES

1. Code of Academic Virtue of Simon Kuznets Kharkiv National Economic University. 2019. URL: https://www.hneu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/11/ Kodeks-akademichnoyi-dobrochesnosti.pdf.

2. Article No 42 “Academic Virtue” in the Law of Ukraine No 2145- VIII from

05.09.2017 “About education”.

3.Regulatory documentation of KhNEU of Simon Kuznets. URL: https://www.hneu.edu.ua/normatyvnadokumentatsiya/.

4. Academic Virtue development program in KhNEU of Simon Kuznets for 2020-2021 academic year. 2020. URL:

https://www.hneu.edu.ua/wp-content/uploads/ 2020/09/Programa-rozvytku-AD-u-HNEU.pdf.

5. Open all-Ukrainian student competition of social video projects “Honesty begins with you”. Project SAIUP. URL: https://www.youtube.com/channel/ UC9c5TDYVD_NIjiNcqZCGcdQ.

Академічна доброчесність: практичний досвід : зб. наук. пр. /
гол. ред. Л. Г. Білий. – Хмельницький : Вид-во МАУП, 2021. – Вип. 1. – 180 с.

Худов Г.В.,
доктор технічних наук, професор
(м.Харків)
Місюк Г.В.,
ад'юнкт
(м.Харків)

РОЗВИТОК КУЛЬТУРИ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ ТА ПРАКТИКА ВПРОВАДЖЕННЯ ЕТИЧНИХ КОДЕКСІВ В ХАРКІВСЬКОМУ НАЦІОНАЛЬНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ ПОВІТРЯНИХ СИЛ ІМЕНІ ІВАНА КОЖЕДУБА

В останній час все більше уваги привертається до питань академічної доброчесності в закладах вищої освіти. На сьогоднішній день проблема академічної доброчесності є дуже актуальною для української освіти та науки. Для вирішення даної проблеми та для надання допомоги науково-педагогічним працівникам був створений Проект сприяння академічної доброчесності в Україні (Strengthening Academic Integrity in Ukraine Project – SAIUP) за участі Міністерства освіти і науки України та за підтримки Посольства США, основною метою якого є формування нової академічної культури в Україні, яка базуватиметься на довірі, чесності, прозорості, реальному навчанні та справжній науковій роботі [1]. До даного Проекту долучилися 10 українських університетів-учасників з різних міст України, з яких лише один з міста Харкова, а саме Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна.

На сьогоднішній день практично кожний заклад освіти України розробив та оприлюднив на сайті свого закладу Положення про академічну доброчесність учасників освітнього процесу. Дані Положення розроблені на основі Конституції України, законів України «Про освіту», «Про вищу освіту»,

«Про фахову передвищу освіту», «Про видавничу справу», «Про авторське право і суміжні права», «Про запобігання корупції», Цивільного Кодексу України та інших нормативно-правових актів чинного законодавства України.

Харківський національний університет Повітряних Сил імені Івана Кожедуба не став винятком. Ще у 2019 році з метою підвищення якості освітнього процесу підготовки здобувачів вищої освіти в університеті розроблено, затверджено та оприлюднено Положення про протидію академічному плагіату в Харківському національному університеті Повітряних Сил імені Івана Кожедуба, яке спрямоване на підтримку ефективної системи запобігання та виявлення академічного плагіату з урахуванням обмежень, встановлених законом [2].

У Положенні дані роз'яснення щодо поняття академічної доброчесності. Окремо для групи педагогічних, науково-педагогічних та наукових працівників й окремо для групи здобувачів освіти розписані заходи, які передбачають дотримання академічної доброчесності в університеті, а також академічна відповідальність за порушення академічної доброчесності представниками кожної з груп. Основною метою Положення про протидію академічному плагіату в Харківському національному університеті Повітряних Сил імені Івана Кожедуба є запобігання академічного плагіату та практичне здійснення перевірки на плагіат.

Як показали результати опитування в університеті, дотримання академічної доброчесності у багатьох асоціюється тільки з перевіркою на плагіат та правилами цитування. Але це поняття є більш містким. Дотримання академічної доброчесності для педагогічних (наукових) працівників та для здобувачів освіти включає різні заходи, але усі ці заходи базуються на загальних поняттях та цінностях, таких як чесність, довіра, справедливість, повага, відповідальність та відвага.

Дотримання академічної доброчесності це не тільки перевірка на плагіат та правила цитування, а й такі поняття, як фабрикація – вигадування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі/наукових дослідженнях; некоректна інтерпретація ролі у дослідженні; примарне авторство – коли дійсний автор тексту не вказаний; почесне (статусне) авторство – коли серед авторів тексту вказується особа, не причетна безпосередньо до його створення; зловживання співавтором; неправдиве авторство; академічні роботи на замовлення; надання (отримання) чи навіть пропозиція щодо надання будь-яких благ з метою отримання неправомірної переваги у освітньому процесі; необ'єктивне оцінювання; списування; самоплагіат, тощо [3].

Розроблені Положення, багато приділяємої уваги усієї науково-педагогічної спільноти даному питанню та рух у цьому напрямку це добре, але замало. Так, проходження он-лайн опитування Одеського національного університету імені І.І. Мечнікова педагогічними працівниками та здобувачами освіти на умовах повної анонімності, показало, що деякі поняття та запитання щодо культури академічної доброчесності потребують додаткового роз'яснення.

В ідеалі ці роз'яснення потрібно починати надавати вже зі школи, тому що багато школярів, а надалі, й студентів вищів елементарно не розуміють, що можна робити, а що ні. А педагоги застарілими методами навчання не прищеплюють учням основні поняття та принципи культури академічної доброчесності.

Батьки теж повинні проводити пояснювальну роботу для розвитку культури академічної доброчесності у дитини. Дитина й вдома повинна дотримуватися принципів академічної доброчесності, а саме, не користуватися збірниками з готовими домашніми завданнями, батьківськими рішеннями, не зписувати у однокласників тощо. Батьки повинні розуміти й самі, що така

допомога дитині не дасть знань та якісного навчання у школі, буде перепоною до вступу на бюджетну основу до вишу та, як наслідок систематичних порушень академічної доброчесності на протязі усього навчання такому випускнику буде важко влаштуватися на високооплачувану роботу. Тому учню потрібно ще з початкової школи поясняти, що коли він списую, то розвиток неможливий.

Якщо батьки хочуть, щоб їх дитина в майбутньому здобувала якісну освіту за кордоном, то принципи доброчесності потрібні бути основними. Дитині потрібно закладати принципи академічної доброчесності починаючи ще з початкової школи, вже сьогодні потрібно проводити різні заходи для розвитку культури академічній доброчесності у закладах загальної середньої освіти в Україні.

Так, щоб академічна доброчесність вже сьогодні стала системою й в Харківському національному університеті Повітряних Сил імені Івана Кожедуба, потрібно спочатку пояснити, навчити, подати особистий приклад курсанту, а після вже вимагати та наказувати. Теж саме стосується й науково-педагогічних та наукових працівників, докторантів, ад'юнктів та здобувачів наукового ступеню при написанні наукових статей, проведенні досліджень, захисті дисертацій на здобуття наукових ступенів.

Тому керівництвом вишу розпочато проведення циклів заходів «Доброчесне академічне письмо», періодично проводяться семінари-практикуми з курсантами випускних курсів. На сьогоднішній день кожен має можливість у фахівців отримати рекомендації та консультації з питань академічної доброчесності.

У зв'язку з тим, що Харківський національний університет Повітряних Сил імені Івана Кожедуба є військовим закладом, обмін практичними знаннями щодо підвищення якості освітнього процесу підготовки здобувачів вищої освіти з

цивільними закладами є обмеженим, то розвиток у цьому напрямку йде дещо повільно. Потрібно ще багато зробити та впровадити в освітній процес університету.

На нашу думку, багато важливої інформації щодо академічної доброчесності можна взяти з інформаційних бюлетенів сторінки Євгена Ніколаєва, які вже репостять багато вищих учбових закладів України [5]. Доопрацювання вимагає й діюче Положення про протидію академічному плагіату в Харківському національному університеті Повітряних Сил імені Івана Кожедуба, так як зараз це практично витяги з перелічених законів, не враховуючи набутий практичний досвід.

На нашу думку, не один рік повинен пройти з початку такої роботи щодо змін в освітньому процесі університету. Потрібно системно проводити дані заходи, щоб охопити не одне покоління курсантів, й починати потрібно вже з перших курсів навчання. Й неодмінно особистий приклад науково-педагогічного складу, дотримання усіх норм та правил академічної доброчесності та обмін досвідом з університетами-учасниками Проекту сприяння академічної доброчесності в Україні серед яких, на жаль, немає жодного військового вишу, задля поширення набутих практик. А також постійне роз'яснення академічної відповідальності за порушення академічної доброчесності як для здобувачів освіти, так й для педагогічних, науково-педагогічних та наукових працівників Харківського національного університету Повітряних Сил імені Івана Кожедуба.

Список використаних джерел та літератури:

1. Ініціатива академічної доброчесності та якості освіти. Про проект : офіц. веб-сайт. URL: https://saiup.org.ua/pro-proekt/ (дата звернення: 02.03.2021).

2. Положення про протидію академічному плагіату в Харківському національному університеті Повітряних Сил імені Івана Кожедуба : офіц. веб-сайт. URL: http://www.hups.mil.gov.ua/assets/doc/admission-university/publichna-informatsiya/p-21.pdf (дата звернення: 05.03.2021).

3. Академічна доброчесність: Інформаційний бюлетень. Випуск № 13. Березень 2021 р. «Як протидіяти неправдивому авторству?» : офіц. веб-сайт. URL: https://www.skeptic.in.ua/wp-content/uploads/Integrity-bulletin-13.pdf (дата звернення: 10.03.2021).

4. Академічна доброчесність: Інформаційний бюлетень. Випуск № 4. Грудень 2019 р. «Скільки відсотків можна?» : офіц. веб-сайт. URL: https://www.skeptic.in.ua/wp-content/uploads/Integrity-bulletin-04.pdfpdf (дата звернення: 12.03.2021).

5. Сторінки Євгена Ніколаєва : офіц. веб-сайт. URL: https://www.skeptic.in.ua/category/academic/ (дата звернення: 12.03.2021).

Юхимович О.А.,
вчитель вищої категрії,
Заслужений вчитель України
(м.Хмельницький)

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ: ДУМКИ УЧНІВ

Основними особливостями XXI ст. можна вважати стрімкий розвиток технологій передання інформації, розвиток науки, необхідність швидкого обміну новими знаннями, глобалізацію.

«Метою освіти є всебічний розвиток людини як особистості та найвищої цінності суспільства, її талантів, інтелектуальних, творчих і фізичних здібностей, формування цінностей і необхідних для успішної самореалізації компетентностей, виховання відповідальних громадян, які здатні до свідомого суспільного вибору та спрямування своєї діяльності на користь іншим людям і суспільству, збагачення на цій основі інтелектуального, економічного, творчого, культурного потенціалу Українського народу, підвищення освітнього рівня громадян задля забезпечення сталого розвитку України та її європейського вибору», - зазначається в Законі України «Про освіту» [1]

Провідним завданням національного виховання школярів, окресленим Державною національною доктриною розвитку освіти, є утвердження принципів вселюдської моралі, правди, справедливості, патріотизму, доброти, працелюбності та моралі. [2]

Від того, які випускники виходять зі школи, залежить яких студентів отримають завтра наші виші та яких громадян отримає наше суспільство. Саме у школі підлітки не тільки здобувають необхідні знання, уміння та навички для успішної реалізації їхньої подальшої діяльності та відповідності мінливим

вимогам сучасного світу, а й формують інтелектуальні, соціальні і моральні якості, правил поведінки, розуміння моральних цінностей, що будуть служити підґрунтям їхньої успішної діяльності та поведінки впродовж усього життя.

Одним із регуляторів формування моральних цінностей у школярів в останні роки є «академічна доброчесність» – термін, який нещодавно увійшов до наукового кругообігу.

Хоча, поняття доброчесності відоме українцям ще з часів Київської держави і воно увійшло у виховання на основі християнської етики як «ціломудрія, моральна й тілесна чистота». Ще у 1106 р. великий князь Київський Володимир Мономах склав «Повчання» своїм дітям – перший дидактично-художній твір княжої Русі, в якій засуджувалися князівські міжусобиці й закликалося до об'єднання. Повчання Мономаха не абстрактні, доброчесність дітей, на його думку, допоможе їм жити по справедливості, думати про бідних, сиріт і удовиць, не дозволяти сильним зневажати людей. У сучасному світі все частіше виникає необхідність звернутися до цього давнього поняття, оскільки основні складові поведінки людини: чесність, порядність, шляхетність – нівельовані прагматичністю та корисливістю соціуму.

Що ж таке «академічна дорочесність»? «Чесність є першою главою книги мудрості», зазначав 3-й президент США Томас Джефферсон.

Словники української мови пропонують визначення «доброчесності» як «високої моральної чистоти» певної особи. Як синоніми вживають терміни «чеснота», «чесноти», «чесність», «моральність», «добропристойність»[3], «добропорядність» [4], «порядність», «людяність»; «добродійність» [5], «доброчинність»[6].

В українському законодавстві дотримання авторського права та захист інтелектуальної власності мають гарантувати Конституція, Кодекс про адміністративні порушення, Цивільний

кодекс, Кримінальний кодекс, а також закон «Про авторське право та суміжні права». У 2017 році у ст. 42 закону «Про освіту» на офіційному рівні ввели термін «академічна доброчесність» та визначили основні засади її дотримання.

«Доброчесність – це не явище природи, воно не змінюється з часом та не залежить від пори року. Доброчесність – це внутрішній стан, і коли ви подивитесь на нього, ви побачите людину, яка не поводиться не доброчесно за жодних обставин, і ніколи не буде»,- писав американський письменник Джон Данн МакДональд.[7]

Фундаментальні цінності академічної доброчесності[8]:

Чесність (англ. – honesty)	Беззаперечна основа навчання, викладання, здійснення досліджень та обов'язкова передумова для довіри, чесності та взаємної відповідальності у будь-якому соціумі. Важливо, аби академічні правила і практики давали чіткі вимоги та пояснення того, що фальшування даних, обман, шахрайство, крадіжка і будь-які нечесні вчинки є неприпустимими.
Довіра (англ. – trust)	Явище, що є надбудовою чесності, і формується з часом, коли дії та вчинки стають важливішими за слова. Довіра формується викладачами, які чітко пояснюють вимоги та очікування до учнів, базуючись на цих вимогах та очікуваннях. Довіра є основою співпраці, обміну інформацією та новими ідеями. Довіра гарантує суспільству, що академічній спільноті, її відкриттям та висновкам можна вірити, а дослідження, викладання, формальні академічні досягнення та ступені є

	вартісними
Справедливість (англ. – fairness)	Важливий чинник для становлення етичних взаємин у спільноті. Чесне, прозоре та незаангажоване оцінювання є дуже важливими в освітньому процесі, чесність в оцінюванні є основою у становленні довіри між викладачем/вчителем та здобувачем освіти. Також важливо, аби вчителі та адміністрація навчальних закладів теж розуміли, як їх оцінюють не лише учні, але і колеги.
Повага (англ. – respect)	Освітні спільноти можуть бути успішними лише тоді, коли їхні члени поважають одне одного і приймають точку зору одне одного, навіть якщо ті є кардинально протилежними.
Відповідальність (англ. – responsibility)	Категорія, яка підтримує реалізацію доброчесності, вона є водночас індивідуальною і груповою. Кожен представник спільноти (студент, учень, викладач, адміністрація) несе відповідальність за доброчесність у навчанні, викладанні, здійсненні наукової роботи. Бути відповідальним означає опиратися тискові колег, якщо вони намагаються вчинити нечесно, та відстоювати доброчесні практики та правила.
Мужність (англ. – courage)	Риса, яку демонструють ті, хто чинить за правилами доброчесності, незважаючи на страх чи тиск оточення. Бути мужнім означає діяти згідно з власними принципами та переконаннями.

Втілення академічної доброчесності у життя передбачає:

- самостійне виконання завдань та завдань підсумкового та поточного контролю;

- дотримання норм законодавства про авторське право та суміжні права;

- коректне цитування та посилання на джерела інформації;

- надання достовірної інформації про особистий внесок в дослідження, результати навчальної та дослідницької діяльності та джерела інформації.

В сучасній школі нікого не здивуєш масовим списуванням, масовим використанням ГДЗ та розв'язників до завдання ДПА, рефератами, які школярі скачують з Інтернету, не даючи покликання на джерело, яке вимушено толерують вчителі, оскільки критерії оцінювання навчальних досягнень школярів не містять навіть згадки про академічну доброчесність чи її порушення. Слід зазначити, що лише при написанні наукових досліджень Малої академії наук юні науковці підписують Декларацію академічної доброчесності, яка передбачає відповідальність за виявлення фактів неоригінальних авторських наукових робіт.

Чому так відбувається? Мабуть тому, що «крадіжка» чужих текстів, ідей чи думок, а відсутність у роботі адекватного посилання на першоджерела є прямим порушенням лише етичних норм, внутрішньої моралі. Та й відомі науковці подають молоді поганий приклад. Згадаймо, що ще до призначення виконуючим обов'язки міністра освіти Сергію Шкарлету закидали плагіат у його наукових роботах.[9] А у вересні 2020 р. комітет з етики Національного агентства з забезпечення якості вищої освіти (НАЗЯВО) підтвердив наявність плагіату у роботах С. Шкарлета. При цьому до відповідного аналізу були залучені як українські, так і закордонні експерти. Сергій Бабак, голова Комітету з питань науки, освіти та інновацій Верховної Ради, став плагіатором

2019 р. У його докторській дисертації виявили текстові запозичення.[10]

А про вжиті заходи, позбавлення вчених звань, нерукоподатність мабуть ніхто з присутніх не чув.

Та все ж ми повинні вчити дітей брати приклад з успішних, порядних, доброчесних. Слід мотивувати учнів до навчання, оскільки від їх успішності безпосередньо залежать результати здачі ЗНО, а в подальшому вибір престижного навчального закладу, отримання омріяної професії та побудова кар'єри.

Учнів можна мотивувати на якісне отримання знань зміною підходів до викладання предметів: використання великої кількості інтерактивних завдань, вправ, тестів, розміщених на електронних освітніх ресурсах. Проте, зовсім невелика кількість цих ресурсів вживають засоби захисту від плагіату. З найбільш популярних сьогодні лише освітній проєкт «На урок» фіксує перехід учнем під час виконання завдання на іншу сторінку та знижує за це бали.

Для з'ясування мотивів порушення академічної доброчесності нами було проведено анонімне опитування учнів 10 класів НВК №10 м.Хмельницького, проведене за допомогою GoogleForms. 100% опитаних відповіли, що поняття «академічна доброчесність» їм знайоме. 57% опитаних дізналися про нього з мережі Інтернет, 38% - від вчителів і 5% - від друзів. На запитання «Як Ви вважаєте, що таке академічна доброчесність?» ми отримали наступні відповіді: «це сукупність визначених законом правил, якими мають керуватися учні під час навчання», «це етична або моральна політика академічної спільноти», «Чесність до свого рівня знань перед собою та суспільством» тощо. Проте, навіть відповідаючи на це запитання 8 респондентів дали визначення «це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають

керуватися учасники освітнього процесу під час навчання», тобто дослівно, як визначено це поняття у Вікіпедії.

«Чому, на вашу думку, учні навчальних закладів вдаються до списування?», -було наступне наше запитання. Серед відповідей ми отримали такі: «через бажання покращити свою оцінку», «через розуміння того, що вони можуть легше заробити оцінку і нічого не вчити. Людям лінь щось робити самотужки, якщо вони розуміють що можна зробити це легше», «деякі учні просто не вчать уроки (можливо із-за того, що їм не цікаві деякі предмети), тому вони списують, щоб отримати гарну оцінку», «тому що не потрібно думати, за вас вже все зроблено». Далі ми поцікавилися «Чи доводилось вам списувати?», і 38% опитаних відповіли ствердно, 62% іноді користуються цим прийомом. Тобто, серед опитаних не знайшлося жодного учня, який ніколи не списував. За яких же умов учні готові відмовитися від списування? «Якщо тема буде зрозумілою і буде ясно, де можна використовувати цей матеріал в майбутньому», - так відповіли майже 30% опитаних. Тобто третина учнів переконана, що матеріал, який вивчається у школі їм ніколи не згодиться в подальшому житті. І тут явне недопрацювання вчителів.

На запитання «Якби у вас була можливість обирати предмети, які вам справді цікаво вчити, чи менше б ви списували?», 95% школярів відповіли ствердно. 97% опитаних на запитання «чи може академічна недоброчесність вплинути на ваше подальше майбутнє?» відповіли ствердно. Всі опитані порушення академічної доброчесності вважають важливою проблемою українського суспільства. 93% респондентів переконані, що академічна доброчесність привести учня до життєвого успіху, 5% вважають, що «Ні. Успіх учня визначає він сам. Точніше його амбіції і бажання ...» або «50/50». Цікавою є така розгорнута відповідь: «Може, якщо учень вчиться зі шкільного віку формувати особисту думку і правильно її

виражати, у подальшому в житті це неодмінно йому допоможе у створенні новаторських проектів, робіт, повідомлень. І при цьому, ще маючи розумовий потенціал, така людина завжди буде на крок попереду» .

Результати опитування не здивували. Однак слід зазначити, що вища школа значно просунулась порівняно з закладами загальної середньої освіти в протидії академічній недоброчесності. Кодекси академічної доброчесності, прийняті в кожному навчальному закладі, програми перевірки на плагіат курсових та дипломних робіт – це лише кілька кроків, які на часі зробити в середній школі.

Адже, впровадити принципи академічної доброчесності не можна за рік чи два. Для цього потрібен значно більший час та, найголовніше, бажання більшості учасників навчально-виховного процесу. І в той час, коли вчителі та діти здебільшого готові до цих кроків, існує протидія з боку батьків. На жаль, значна частина батьків виховувалась в інших умовах, де важливо було отримати високий результат за будь-яку ціну. Причому, високий результат не знань, а оцінок. Тому перше питання, яке адресують батьки вчителю не «Чому моїй дитині не вдалося засвоїти цю тему?», а «Чому у моєї дитини така погана оцінка?». І поки питання буде стояти саме так, а батьки та вчителі будуть по різні сторони барикад, боротьба за доброчесність буде тривалою та кровопролитною…Найголовніше, що постраждають від цього діти, за яких і ведеться ця боротьба.

Підсумовуючи, слід наголосити, що академічна доброчесність, чесне здобуття якісної освіти є ключем до успіху нашої країни, а молодь готова зробити крок на зустріч змінам і почуватися більш комфортно, висловлюючи власну думку, здобуваючи якісну освіту та будуючи кар’єру, покладаючись на власні сили. «Чесність і доброчесність є абсолютно необхідними для успіху в житті. Хороша новина полягає в тому, що їх може

розробити кожен,» - вважає американський письменник і мотиваційний оратор Зіг Зіглар [11]. Не можна з цим не погодитися.

Тільки об'єднавши зусилля усієї шкільної громади, можна закласти засади успішного майбутнього школярам, випускникам, абітурієнтам, студентам, громадянам.

Список використаних джерел та літератури:

1. Закон України «Про освіту». [Електронний ресурс].Режим доступу: https://osvita.ua/legislation/law/2231/

2. НАЦІОНАЛЬНА ДОКТРИНА РОЗВИТКУ ОСВІТИ. [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/347/2002#Text

3. Доброчесність. Словник української мови: в 11 тт. / АН УРСР. Інститут мовознавства; за ред. І.К. Білодіда. Київ: «Наукова думка», 1971. Т. 2. С. 326.

4. Доброчесність. Практичний словник синонімів української мови / укл. С. Караванський. 2-ге вид., доп. й опр. Київ: «Українська книга», 2000. С. 90.

5. Даниляк Р. Виховання загальнолюдських чеснот як складова морального виховання молодших школярів засобами дитячої періодики. Педагогічна освіта: теорія і практика. Зб. наук. праць. Кам'янець-Подільський, 2018. Вип. 24. Частина 1. С. 81.

6. Іваниця Г.А. Модель добродійності молодших школярів у контексті структурнокомпонентного аналізу. Освітологічний дискурс. 2015. № 3. С. 140–152.

7. Довідник з академічної доброчесності для школярів / уклад. М. В. Григор'єва, О. І. Крикова, С. Г. Пєвко ; за заг. ред. О. О. Гужви. — Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2016. — 64 с. [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://www.univer.kharkov.ua/docs/work/dovidnyk-SAUP.pdf

8. Фундаментальні цінності академічної доброчесності: переклад українською. [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://www.academicintegrity.org/wp-content/uploads/2019/04/Fundamental_Values_version_in_Ukrainian.pdf

9. Чому в Україні досі не карають за плагіат у наукових роботах. [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://www.dw.com/uk/chomuvukrainidosinekaraiutzaplahiatunaukovykhrobotakh/a-55251125

10. Плагіатором 2019 року став Сергій Бабак – голова освітнього комітету ВР. [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://life.pravda.com.ua/society/2019/12/18/239373/

11. Ті, у кого є магія, не потребують хитрощів. [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://uk.larafornm.com/magic-need-no-tricks-2040

ДОДАТКИ

ЗАКОН УКРАЇНИ
Про вищу освіту
(Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 37-38, ст.2004)

Розділ V
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Стаття 16. Система забезпечення якості вищої освіти

…….

8) забезпечення дотримання академічної доброчесності працівниками закладів вищої освіти та здобувачами вищої освіти, у тому числі створення і забезпечення функціонування ефективної системи запобігання та виявлення академічного плагіату.

Президент України П.ПОРОШЕНКО
м. Київ
1 липня 2014 року
№ 1556-VII

Джерело: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text

ЗАКОН УКРАЇНИ
Про фахову передвищу освіту
(Відомості Верховної Ради (ВВР), 2019, № 30, ст.119)

Розділ IV
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ

Стаття 17. Система забезпечення якості фахової передвищої освіти

……..

10) забезпечення дотримання академічної доброчесності працівниками закладу фахової передвищої освіти та здобувачами фахової передвищої освіти, у тому числі створення і забезпечення функціонування ефективної системи запобігання та виявлення академічного плагіату та інших порушень академічної доброчесності, притягнення порушників до академічної відповідальності.

Президент України В.ЗЕЛЕНСЬКИЙ
м. Київ
6 червня 2019 року
№ 2745-VIII

Джерело: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2745-19#Text

ЗАКОН УКРАЇНИ
Про освіту
(Відомості Верховної Ради (ВВР), 2017, № 38-39, ст.380)

Розділ V
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ

Стаття 42. Академічна доброчесність

1. Академічна доброчесність - це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень.

2. Дотримання академічної доброчесності педагогічними, науково-педагогічними та науковими працівниками передбачає:

посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;

дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;

надання достовірної інформації про методики і результати досліджень, джерела використаної інформації та власну педагогічну (науково-педагогічну, творчу) діяльність;

контроль за дотриманням академічної доброчесності здобувачами освіти;

об’єктивне оцінювання результатів навчання.

3. Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає:

самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей);

посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;

дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;

надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

4. Порушенням академічної доброчесності вважається:

академічний плагіат - оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості) та/або відтворення опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства;

самоплагіат - оприлюднення (частково або повністю) власних раніше опублікованих наукових результатів як нових наукових результатів;

фабрикація - вигадування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі або наукових дослідженнях;

фальсифікація - свідома зміна чи модифікація вже наявних даних, що стосуються освітнього процесу чи наукових досліджень;

списування - виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання, зокрема під час оцінювання результатів навчання;

обман - надання завідомо неправдивої інформації щодо власної освітньої (наукової, творчої) діяльності чи організації освітнього процесу; формами обману є, зокрема, академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація та списування;

хабарництво - надання (отримання) учасником освітнього процесу чи пропозиція щодо надання (отримання) коштів, майна, послуг, пільг чи будь-яких інших благ матеріального або нематеріального характеру з метою отримання неправомірної переваги в освітньому процесі;

необ'єктивне оцінювання - свідоме завищення або заниження оцінки результатів навчання здобувачів освіти;

надання здобувачам освіти під час проходження ними оцінювання результатів навчання допомоги чи створення перешкод, не передбачених умовами та/або процедурами проходження такого оцінювання;

{Частину четверту статті 42 доповнено абзацом десятим згідно із Законом № 463-IX від 16.01.2020}

вплив у будь-якій формі (прохання, умовляння, вказівка, погроза, примушування тощо) на педагогічного (науково-педагогічного) працівника з метою здійснення ним необ'єктивного оцінювання результатів навчання.

{Частину четверту статті 42 доповнено абзацом одинадцятим згідно із Законом № 463-IX від 16.01.2020}

5. За порушення академічної доброчесності педагогічні, науково-педагогічні та наукові працівники закладів освіти можуть бути притягнені до такої академічної відповідальності:

відмова у присудженні ступеня освітньо-наукового чи освітньо-творчого рівня чи присвоєнні вченого звання;

{Абзац другий частини п'ятої статті 42 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1369-IX від 30.03.2021}

позбавлення присудженого ступеня освітньо-наукового чи освітньо-творчого рівня чи присвоєного вченого звання;

{Абзац третій частини п'ятої статті 42 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1369-IX від 30.03.2021}

відмова в присвоєнні або позбавлення присвоєного педагогічного звання, кваліфікаційної категорії;

позбавлення права брати участь у роботі визначених законом органів чи займати визначені законом посади.

6. За порушення академічної доброчесності здобувачі освіти можуть бути притягнені до такої академічної відповідальності:

повторне проходження оцінювання (контрольна робота, іспит, залік тощо);

повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми;

відрахування із закладу освіти (крім осіб, які здобувають загальну середню освіту);

позбавлення академічної стипендії;

позбавлення наданих закладом освіти пільг з оплати навчання.

7. Види академічної відповідальності (у тому числі додаткові та/або деталізовані) учасників освітнього процесу за конкретні порушення академічної доброчесності визначаються спеціальними законами та/або внутрішніми положеннями закладу освіти, що мають бути затверджені (погоджені) основним колегіальним органом управління закладу освіти та погоджені з відповідними органами самоврядування здобувачів освіти в частині їхньої відповідальності.

8. Порядок виявлення та встановлення фактів порушення академічної доброчесності визначається уповноваженим колегіальним органом управління закладу освіти з урахуванням вимог цього Закону та спеціальних законів.

Кожна особа, стосовно якої порушено питання про порушення нею академічної доброчесності, має такі права:

ознайомлюватися з усіма матеріалами перевірки щодо встановлення факту порушення академічної доброчесності, подавати до них зауваження;

особисто або через представника надавати усні та письмові пояснення або відмовитися від надання будь-яких пояснень, брати участь у дослідженні доказів порушення академічної доброчесності;

знати про дату, час і місце та бути присутньою під час розгляду питання про встановлення факту порушення академічної доброчесності та притягнення її до академічної відповідальності;

оскаржити рішення про притягнення до академічної відповідальності до органу, уповноваженого розглядати апеляції, або до суду.

9. Форми та види академічної відповідальності закладів освіти визначаються спеціальними законами.

10. За дії (бездіяльність), що цим Законом визнані порушенням академічної доброчесності, особа може бути притягнута до інших видів відповідальності з підстав та в порядку, визначених законом.

Президент України П.ПОРОШЕНКО
м. Київ
5 вересня 2017 року
№ 2145-VIII

Джерело: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

Авсієвич Алла Валеріївна – доктор філософії в галузі права (Phd). Доцент кафедри права та правоохоронної діяльності Хмельницького інституту МАУП (м. Хмельницький)

Бабенко Володимир Андрійович – здобувач вищої освіти Дунайського інституту водного транспорту Державного університету інфраструктури та технологій (м.Ізмаїл, Одеська обл.)

Базаджи Людмила Валеріївна – здобувачка вищої освіти Придунайської філії ПрАТ «ВНЗ «Міжрегіональна Академія управління персоналом» (м.Ізмаїл, Одеська обл.)

Байрамова Єлизавета Віталіївна – учениця 11-В класу, СЗНЗ №1 (м.Ізмаїл, Одеська обл.)

Байрамова Олена Вікторівна – кандидат філософських наук, в.о. завідувача кафедри природничо-математичних та інженерно-технічних дисциплін Дунайського інституту водного транспорту Державного університету інфраструктури та технологій (м.Ізмаїл, Одеська обл.)

Беженар Карина – здобувачка вищої освіти Придунайської філії ПрАТ «ВНЗ «Міжрегіональна Академія управління персоналом» (м.Ізмаїл, Одеська обл.)

Берегова Наталя Петрівна – кандидат психологічних наук, доцент. Доцент кафедри психології та педагогіки Хмельницького національного університету (м.Хмельницький)

Білий Леонід Григорович – кандидат педагогічних наук, доцент, директор Хмельницького інституту МАУП (м. Хмельницький).

Гаюр Ігор Йосипович – кандидат юридичних наук. Доцент кафедри права та правоохоронної діяльності Хмельницького інституту МАУП (м. Хмельницький)

Головчак Марія Ігорівна – ВНКЗ ЛОР «Львівська медична академія ім. А. Крупинського» (м.Львів)

Гуменюк Антоніна Федорівна – кандидат економічних наук, доцент. Доцент кафедри економіки, управління та туризму Хмельницького інституту МАУП (м. Хмельницький)

Джигун Людмила Миколаївна – кандидат педагогічних наук, доцент. Доцент кафедри психології та педагогіки Хмельницького національного університету (м.Хмельницький)

Дзекелева Оксана Анатоліївна (Dzekeleva Oksana) – викладач вищої категорії відділення економіки та інформаційних технологій Глухівського агротехнічного інституту імені С.А.Ковпака СНАУ (м.Глухів, Сумська обл.). Lecturer of the highest category of the Department of Economics and Information Technologies of Hlukhiv Agrotechnical Institute named after SA Kovpak SNAU)

Дуб Наталія Євстахіївна – кандидат наук з державного управління. ВНКЗ ЛОР «Львівська медична академія ім.А.Крупинського» (м.Львів)

Карамалак Артем Володимирович – здобувач вищої освіти Дунайського інституту водного транспорту Державного університету інфраструктури та технологій (м.Ізмаїл, Одеська обл.)

Ковальчук Оксана Леонідівна – старший викладач циклової комісії суспільних дисциплін Хмельницького політехнічного фахового коледжу Національного університету «Львівська політехніка» (м.Хмельницький)

Липчук Оксана Іванівна - кандидат політичних наук, доцент. ДВНЗ «Прикарпатський національний університет ім. В.Стефаника» (м.Івано-Франківськ)

Ломака Іванна Іванівна – кандидат політичних наук, доцент. ДВНЗ «Прикарпатський національний університет ім. В.Стефаника» (м.Івано-Франківськ)

Максимчук Катерина Іванівна – магістрантка 1-го курсу Хмельницького національного університету (м.Хмельницький)

Місюк Галина Василівна – ад'юнкт науково-організаційного відділу, Харківський національний університет Повітряних Сил ім. І. Кожедуба (м.Харків)

Оліх Галина Іванівна – старший викладач кафедри економіки, управління та туризму Хмельницького інституту МАУП (м. Хмельницький)

Охман Ольга Василівна - кандидат юридичних наук. Доцент кафедри права та правоохоронної діяльності Хмельницького інституту ПрАТ «ВНЗ «Міжрегіональна Академія управління персоналом» (м. Хмельницький)

Пишко Олена Леонідівна – кандидат педагогічних наук. Рівненський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти (м.Рівне)

Подлевська Неля Володимирівна – кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри слов'янської філології Хмельницького національного університету (м.Хмельницький)

Ремех Тетяна Олексіївна – кандидат педагогічних наук. Інститут педагогіки НАПН України (м.Київ)

Сем'янчук Петро Михайлович – кандидат економічних наук. Доцент кафедри економіки, управління та туризму Хмельницького інституту МАУП (м. Хмельницький)

Торчинська Наталія Миколаївна – кандидат філологічних наук. Доцент кафедри слов'янської філології Хмельницького національного університету (м.Хмельницький)

Торчинський Михайло Миколайович – доктор філологічних наук, професор Завідувач кафедри української філології Хмельницького національного університету (м.Хмельницький)

Тукусер Юлія Юріївна – здобувачка вищої освіти Придунайської філії ПрАТ «ВНЗ «МАУП» (м.Ізмаїл, Одеська обл.)

Худов Геннадій Володимирович – доктор технічних наук, професор. Начальник кафедри тактики радіотехнічних військ факультету радіотехнічних військ та протиповітряної оборони Харківського національного університету Повітряних Сил імені Івана Кожедуба (м.Харків)

Цимбалюк Ганна Сергіївна – кандидат економічних наук. Завідувач кафедри економіки, управління та туризму Хмельницького інституту МАУП (м. Хмельницький)

Чорноморд Євгенія Євгеніївна – здобувачка вищої освіти Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця (м.Харків)

Юхимович Оксана Антонівна – заслужений вчитель України. Вчитель економіки та математики навчально-виховний комплекс №10 м.Хмельницького

ЗМІСТ

Білий Л. Г.
АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ:
ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ…… 4

Авсієвич А.В., Гаюр І.Й.
ПРАВОВИЙ АСПЕКТ КАТЕГОРІЇ «ДОБРОЧЕСНІСТЬ»
У СФЕРІ ПРАВООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ…….. 8

Бабенко В.А. (Babenko V.A.), Байрамова О.В.
СИСТЕМА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АКАДЖЕМІЧНОЇ
ДОБРОЧЕСНОСТІ У ВИЩІЙ ОСВІТІ
ACFDEMIC INTEGRITY SYSTEM IN HIGHER
EDUCATION…… 24

Байрамова Є.В., Байрамова О.В.
АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ЯК ПОКАЗНИК
ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ
ACADEMIC INTEGRITY AS A INDICATOR OF THE
QUALITY OF HIGHER EDUCATION……. 29

Базаджи Л.В. (Bazadzhi L.V.), Байрамова О.В.
АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ:
СУЧАСНІ ВИМІРИ
ACADEMIC INTEGRITY: MODERN DIMENSIONS….. 35

Беженар К.Д. (Begenar K.D.), Байрамова О.В.
ЕТИЧНІ ПРИНЦИПИ ЯК ОСНОВА РЕАЛІЗАЦІЇ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ У ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ
ETHICAL PRINCIPLES AS A BASIS FOR THE IMPLEMENTATION OF ACADEMIC INTEGRITY IN EDUCATIONAL INSTITUTIONS…… 42

Дзекелева О.А.
ФОРМУВАННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ У СТУДЕНТІВ В ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ
THE FORMATION OF STUDENTS' ACADEMIC INTEGRITY IN THE PROCESS OF THEIR PROFESSIONAL TRAINING …….. 48

Джигун Л.М., Берегова Н.П., Максимчук К.І.
АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ: ПРАКТИЧНИЙ ДОСВІД
ACADEMIC INTEGRITY: PRACTICAL EXPERIENCE… 54

Дуб Н.Є., Головчак М.
РЕАЛІЗАЦІЯ ПРИНЦИПУ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ В СИСТЕМІ ВНУТРІШНЬОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ
IMPLEMENTATION OF THE PRINCIPLE OF ACADEMIC VIRTUE IN THE SYSTEM OF INTERNAL QUALITY ASSURANCE OF EDUCATION ……... 63

Карамалак А.В., Байрамова О.В.
АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ
ACADEMIC INTEGRITY……. 67

Ковальчук О.Л.
ЕТИКА СПІЛКУВАННЯ СТУДЕНТА І ВИКЛАДАЧА ПІД ЧАС ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ТА ВИРОБЛЕННЯ СПІЛЬНИХ КРИТЕРІЇВ ДОБРОЧЕСНОСТІ 72
……

Липчук О.І., Ломака І.І.
ФОРМУВАННЯ ПРИНЦИПІВ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ ПРИ ПІДГОТОВЦІ СТУДЕНТІВ ПОЛІТОЛОГІВ …… 83

Охман О.В.
ПРАВОВІ АСПЕКТИ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ ТА БОРОТЬБИ З ПЛАГІАТОМ……. 89

Подлевська Н.В.
КУЛЬТУРА СПІЛКУВАННЯ В ЕТИЧНОМУ КОДЕКСІ ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ……...
THE CULTURE OF COMMUNICATION IN THE CODE OF ETHICS OF HIGHER EDUCATION……. 95

Тукусер Ю.Ю. (Tukuser Y.Y.), Байрамова О.В.
ПРОБЛЕМА ДОТРИМАННЯ АКАДЕМІЧНОЇ СУМЛІННОСТІ В АКАДЕМІЧНОМУ ПРОЦЕСІ
THE PROBLEM OF ADHERENCE TO ACADEMIC INTEGRITY IN THE ACADEMIC PROCESS……. 101

Сем'янчук П.М., Оліх Г.І., Гуменюк А.Ф.
ХРИСТИЯНСЬКІ, МОРАЛЬНІ ТА ЮРИДИЧНІ АСПЕКТИ І ВИМІРИ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТИ…….. 108

Ремех Т. О., Пишко О. Л.
КУЛЬТУРА АКАДЕМІЧНОЇ ЧЕСНОСТІ:
ЩО ПРО ЦЕ ДУМАЮТЬ УЧНІ
CULTURE OF ACADEMIC HONESTY:
WHAT STUDENTS THINK ABOUT IT…….. 120

Торчинська Н. М., Торчинський М.М.
ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ
АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ В
СТУДЕНТІВ-ФІЛОЛОГІВ
FORMATION OF COMPETENCIES OF ACADEMIC
INTEGRITY IN STUDENTS-PHILOLOGISTS…….. 127

Цимбалюк Г.С.
АКТУАЛЬНІСТЬ ПРОБЛЕМИ АКАДЕМІЧНОЇ
ДОБРОЧЕСНОСТІ СУЧАСНОГО ЗВО
TOPICALITY OF ACADEMIC VOLUNTARINESS
PROBLEMS IN MODERN UNIVERSITIES…… 134

Chornomord Y.Y.
FUNDAMENTAL VALUES OF ACADEMIC VIRTUE
AND THEIR IMPLEMENTATION IN THE MODERN
EDUCATIONAL PROCESS (ON THE EXAMPLE OF
KhNEU OF SIMON KUZNETS)…….. 139

Худов Г.В., Місюк Г.В.
РОЗВИТОК КУЛЬТУРИ АКАДЕМІЧНОЇ
ДОБРОЧЕСНОСТІ ТА ПРАКТИКА ВПРОВАДЖЕННЯ
ЕТИЧНИХ КОДЕКСІВ В ХАРКІВСЬКОМУ
НАЦІОНАЛЬНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ ПОВІТРЯНИХ
СИЛ ІМЕНІ ІВАНА КОЖЕДУБА…….. 146

Юхимович О.А.
АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ: ДУМКИ УЧНІВ….. 152

ДОДАТКИ……. 162

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ…… 170

ЗМІСТ…… 174

Академічна доброчесність: практичний досвід : зб. наук. пр. /
гол. ред. Л. Г. Білий. – Хмельницький : Вид-во МАУП, 2021. – Вип. 1. – 180 с.

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ: ПРАКТИЧНИЙ ДОСВІД

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

Академічна доброчесність: практичний досвід : зб. наук. пр. / гол. ред. Л. Г. Білий. – Хмельницький : Вид-во МАУП, 2021. – Вип. 1. – 180 с.

За достовірність фактів, назв, посилань на літературні джерела відповідальність несуть автори. Редколегія не завжди поділяє їхні погляди.
На обкладинці використано фото з мережі Internet

Технічний редактор: В.Парандій

Приватне акціонерне товариство "Вищий навчальний заклад
"Міжрегіональна Академія управління персоналом"
Свідоцтво про внесення до Державного реєстру суб'єктів видавничої справи ДК №3262 від 26.08.2008 р.

Хмельницький інститут
імені Блаженнішого Володимира,
Митрополита Київського і всієї України
29015, м. Хмельницький, проспект Миру 101 А
Тел.: (0382) 63-03-05, 63-70-24
Ел. адреса: himaup@ukr.net
www.maup.km.ua

Здано в набір 27 квітня 2021 р. Підписано до друку 27 квітня 2021 р.
Формат 60x84 1/16. Гарн. Times. Ум. друк. арк. 2,4.
Друк офсетний. Папір офсетний. Тираж 300 прим.

МАУП
МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

25